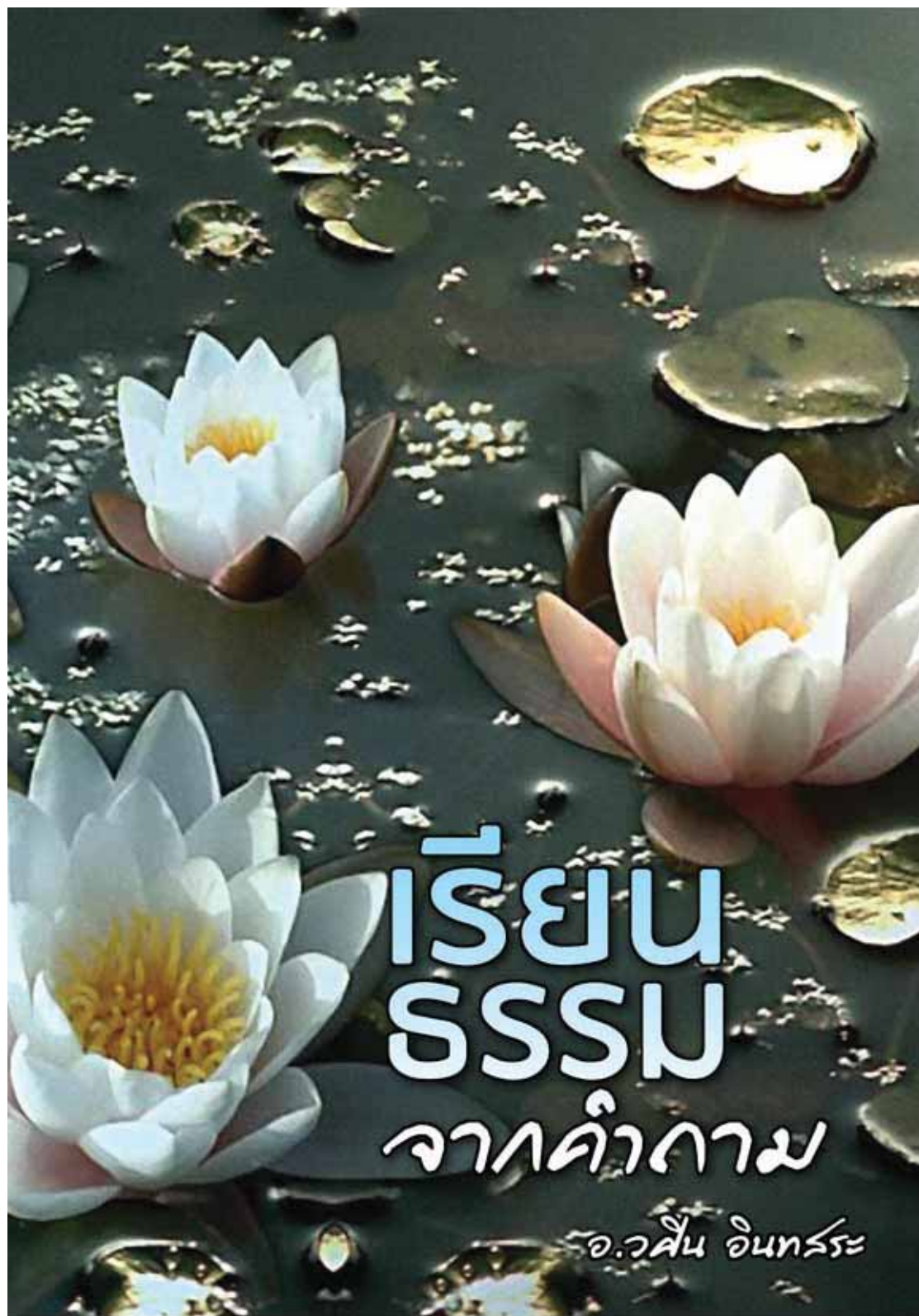

เรียน ธรรม จากคำถาม

อ.วสัน อินทระ

เรียน ธรรม จากคำถาม

อ.วสันต์ อินทสระ

เรียนธรรมจากคำถาม

อ.วคิน อินทสระ

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๑๕๓

จำนวนพิมพ์ ๗,๐๐๐ เล่ม ; ตุลาคม ๒๕๕๔

จัดพิมพ์โดย

ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : ศิริส วัชรสุขจิตร โทรศัพท์ ๐๘๖ ๗๘๗ ๘๘๐๐

เยกสี : แคนนา กราฟฟิค โทรศัพท์ ๐๘๖ ๓๑๔ ๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๕-๗๘๗๐ - ๓

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

คำ อ นุ โม ท นา

หนังสือเรื่อง “เรียนธรรมจากคำถาม” นี้ เดิมทีได้ยวชื่อ “๑๐๘ คำถามกับอาจารย์วศิน อินทสระ” จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ธรรมดา ต่อมา ขวัญเพ็ญหทัย ศิษย์ผู้หนึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ให้ชื่อว่า “ธรรมะระเบียงแก้ว” แจกบ้างจำหน่ายบ้างในราคาถูก

บัดนี้ ชมรมกัลยาณธรรม ได้ขออนุญาตจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ เพื่อให้แพร่หลายยิ่งขึ้น โดยให้ชื่อใหม่ว่า “เรียนธรรมจากคำถาม”

ข้าพเจ้ารู้สึกปลื้มใจที่หนังสือทำนองนี้ได้แพร่หลายออกไปเพื่อความเข้าใจอันถูกต้องดีงามของชาวพุทธทั้งหลาย ขออนุโมทนาต่อกุศลเจตนาของชมรมกัลยาณธรรม ขอให้ชมรมกัลยาณธรรมประสบความสำเร็จในสิ่งซึ่งพึงประสงค์ทุกประการ

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

วศิน อินทสระ

๑๙ เมษายน ๒๕๕๔

คำนำ

ของชมรมกัลยาณธรรม

จากความตั้งใจของท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ร่วมกับคณะศิษย์ ได้คัดเลือกคำถามยอดนิยม และเป็นหลากหลายคำถามที่น่าสงสัยข้องใจของสาธุชนทั่วไป มาตอบให้ชัดเจนและจัดพิมพ์รวมเล่ม เรียกว่า รวมคำถามยอดฮิตก็ว่าได้ ด้วยแนวคิดที่ว่าคนส่วนใหญ่มักจะมีข้อสงสัยคล้าย ๆ กันเช่นนี้ ดังนั้นความเมตตาของท่านอาจารย์ที่ได้ตอบปัญหาต่าง ๆ อันเป็นปัญหายอดนิยมเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ทั้งได้บอกทางแก้ทางเลือกต่าง ๆ หลากหลาย ไม่เว้นแม้การให้กำลังใจ แรงบันดาลใจในการทำมาดี ละเว้นความชั่ว จึงเป็นความเมตตาที่มีคุณประโยชน์สูงและประเมินค่ามิได้

จากคำอนุโมทนาของท่านอาจารย์จะทราบว่างานนี้จัดพิมพ์มาแล้ว ๒ ครั้งด้วยชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ในครั้งนี้หนังสือชื่อ “เรียนธรรมจากคำถาม” ขออนุญาตจัดพิมพ์โดยชมรมกัลยาณธรรม เพื่อแจกเป็นธรรมทานแก่สาธุชน ให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์ทางปัญญาและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตรงตามธรรม ทั้งยังสมเจตนาของท่านอาจารย์ที่ได้อุทิศเวลาและสติปัญญา ถ่ายทอดข้อธรรมคำตอบรวบรวมไว้ให้ และบางเรื่องก็เป็นเรื่องที่ควรถือเราโชคดีที่จะได้ทำความเข้าใจเสียใหม่ให้ถูกต้อง หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือถามตอบปัญหาธรรมที่ทุกท่านไม่ควรพลาด เพราะคำถามเหล่านี้ได้คัดกรองมาแล้วอย่างหลากหลาย ครอบคลุม ไม่เหมือนการถามตอบปัญหาทั่วไปที่มีผู้ถาม

เข้ามา ซึ่งบางเรื่องก็มีน้ำหนักเนื้อหาสาระหนักเบาต่างกันไป ตามระดับ
ภูมิธรรมภูมิปัญญาของแต่ละบุคคล

ชมรมกัลยาณธรรมขอกราบขอบพระคุณในความเมตตา วิริยะ
อุตสาหะและภูมิปัญญาของท่านอาจารย์ ที่ให้ความกระจ่างในข้อธรรม
หลากหลาย สดแสงธรรมเป็นโคมปัญญานำทางชีวิตของสาธุชนอย่างต่อเนื่อง
มาโดยตลอด โดยหวังให้พหูชนได้มีธรรมเป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นพุทธบริษัทที่
เข้มแข็งและพึงสติปัญญาของตนเองได้ ขออานิสงส์แห่งการเผยแผ่ธรรมที่
ท่านอาจารย์ได้อุทิศตนบำเพ็ญมายาวนาน จงเป็นเกราะแก้วปกป้องภัยอันตราย
และเป็นฉัตรกัน นำความสุขสงบร่มเย็นด้วยธรรม สรรพมงคลทุกประการ
จงมาอภิบาลรักษาท่านอาจารย์ตลอดไป และขอพระสัทธรรมจงรุ่งเรืองในใจ
ของสรรพสัตว์ตลอดกาล

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

สารบัญ

วิธีเข้าถึงธรรม	หน้า	๑๒
ทุกซี้ใจอย่างไร	หน้า	๑๓
ขบวนการขอทาน	หน้า	๑๔
เลี้ยงเซียมซี	หน้า	๑๕
รดน้ำมนต์	หน้า	๑๗
บนบานศาลกล่าว	หน้า	๑๙
พึ่งเทศน์เอาบุญ	หน้า	๒๐
ไม่ได้ศึกษาศาสนาบาปไหม?	หน้า	๒๑
คนเลวร้าย ทำไม่ได้เกิดเป็นคน	หน้า	๒๓
อุทิศบุญกุศลย้อนหลัง	หน้า	๒๕
การให้ทาน โดยไม่เบียดเบียนตน	หน้า	๒๖
การให้ผลของบุญ	หน้า	๒๗
อานิสงส์ของบุญที่แตกต่าง	หน้า	๒๘
“ผล” กับ “อานิสงส์”	หน้า	๒๙
กรณีเยเมตตสูตร คืออะไร?	หน้า	๓๐
การแผ่เมตตา	หน้า	๓๑
การแผ่เมตตาที่ไม่ได้ผล	หน้า	๓๒
การอธิษฐานในบุญ	หน้า	๓๓
วิธีฝึกตนเป็นคนดี	หน้า	๓๔

ทำบุญไม่หวังผล	หน้า	๓๕
อาชีพฟ่อนรำ จะได้ขึ้นสวรรค์จริงหรือ	หน้า	๓๖
อาชีพที่ทำให้คนเพลิดเพลิน เป็นบาปไหม	หน้า	๓๘
กินบุญเก่า	หน้า	๓๙
บาป-บุญของใคร	หน้า	๔๐
ไม่จัดงานศพให้บุพการี	หน้า	๔๑
การตอบแทนคุณพ่อแม่	หน้า	๔๒
ศีลขาดแล้วสมทานไหม	หน้า	๔๒
วิธีทางของคนที่ไม่ได้พบศาสนาพุทธ	หน้า	๔๓
บาปหรือไม่บาป	หน้า	๔๓
บุพเพสันนิวาส	หน้า	๔๔
อนุโมทนาบุญที่เกิดจากใจ	หน้า	๔๔
สัมภเวสี	หน้า	๔๕
พระภูมิเจ้าที่	หน้า	๔๖
ผีมีจริงหรือไม่?	หน้า	๔๗
การเจิมเป็นสิริมงคลจริงหรือ?	หน้า	๔๘
สวดภาณยักษ์	หน้า	๔๙
ตักบาตรเทโว	หน้า	๕๒
ใส่บาตรการคำ	หน้า	๕๓
ตักบาตรต้องถวายน้ำไหม	หน้า	๕๓
รับบาตรจนล้น	หน้า	๕๔
ถวายเงินให้พระ	หน้า	๕๕
พระบวชนาน แต่เข้าไม่ถึงธรรม	หน้า	๕๗
ทำไมไม่ขับไล่พระเถรออกไป	หน้า	๕๘
ปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน	หน้า	๕๙
คิดแต่เรื่องความตาย	หน้า	๖๐
การทำแท้ง	หน้า	๖๐
การพูดปดที่จำเป็น	หน้า	๖๑
การให้ผลของกรรม	หน้า	๖๒
การทำบุญที่ดีที่สุด	หน้า	๖๓

การทำบุญทุ่มสุดตัว	หน้า	๖๓
ทำบุญอย่าติดบุญ	หน้า	๖๔
ใส่บาตรรูปแบบใหม่	หน้า	๖๔
เล่นหุ้น ^(๑)	หน้า	๖๕
เล่นหุ้น ^(๒)	หน้า	๖๖
มีส่วนร่วมเท่ากับทำเอง	หน้า	๖๗
ปล่อยเงินกู้	หน้า	๖๙
การเผยแพร่ศาสนา	หน้า	๗๐
คาถาบังสุกุล	หน้า	๗๑
ผู้สูงอายุกับความตาย	หน้า	๗๒
พูด - ไม่พูด	หน้า	๗๒
ธรรมะกับครอบครัว	หน้า	๗๓
ไม่เชื่อเรื่องเวรกรรม	หน้า	๗๔
การเทศน์ที่ไม่เหมาะสม	หน้า	๗๕
ทำบุญเพื่อลดหย่อนภาษี	หน้า	๗๖
ทำตามกฎหมาย	หน้า	๗๖
รักเท่าใดมีทุกข์เท่านั้น	หน้า	๗๗
พระทำผิด	หน้า	๗๘
สันโดษ ^(๑)	หน้า	๗๘
สันโดษ ^(๒)	หน้า	๗๙
กาลามสูตร	หน้า	๘๑
ตัณหา ^(๑)	หน้า	๘๓
ตัณหา ^(๒)	หน้า	๘๔
กิเลส - อุปกิเลส	หน้า	๘๕
ภพภูมิ	หน้า	๘๗
มโนยิทธิ	หน้า	๘๘
โยนิโสมนสิการ	หน้า	๘๙
อุปาทาน	หน้า	๙๐
นิพพาน	หน้า	๙๑
หัวใจพระพุทธศาสนา	หน้า	๙๒

ทางสายกลาง	หน้า	๙๓
อุเบกขา	หน้า	๙๔
ธรรมชาติแสดงธรรม	หน้า	๙๕
ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว	หน้า	๙๖
ลามของชีวิต	หน้า	๙๗
คุณธรรม	หน้า	๙๘
พระสงฆ์ที่แท้	หน้า	๙๙
ฆราวาสธรรม	หน้า	๑๐๐
ศีลซึ่งมีอาชีวะเป็นที่ ๘	หน้า	๑๐๑
ความอยาก	หน้า	๑๐๒
การอาราธนาศีล	หน้า	๑๐๓
การบูชาพระรัตนตรัย	หน้า	๑๐๔
อนันตริยกรรม	หน้า	๑๐๕
ญาณกับปัญญา	หน้า	๑๐๖
ธรรมะในชีวิตประจำวัน	หน้า	๑๐๖
มิตรที่ดี ^(๑)	หน้า	๑๐๗
มิตรที่ดี ^(๒)	หน้า	๑๐๙
โลกุตตรธรรม	หน้า	๑๑๐
สมณะกับวิปัสสนา	หน้า	๑๑๑
นั่งสมาธิไม่ได้	หน้า	๑๑๒
ทำตนให้มีเสน่ห์	หน้า	๑๑๒
รู้ตามความเป็นจริง	หน้า	๑๑๓
ทางแห่งความหลุดพ้น	หน้า	๑๑๔
ฉานอภิปัญญา	หน้า	๑๑๕
การบรรลุธรรม	หน้า	๑๑๖
สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม	หน้า	๑๑๗
สุขใจในบุญ	หน้า	๑๑๘
ยอมรับกรรม	หน้า	๑๒๐
การช่วยคน	หน้า	๑๒๑

สัพพทานัง อัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน
ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

เรียนธรรมจากคำถาม

วิธีเข้าถึงธรรม

๑. คนทั่วไปที่ยังต้องทำงานเลี้ยงชีพ ไม่ค่อยมีโอกาสดูปฏิบัติธรรมที่วัด อยากให้อาจารย์กรุณาชี้แนะว่า มีวิธีเข้าถึงธรรมได้ง่าย ๆ อย่างไร อันจะเป็นหลักการตีกรอบไว้ไม่ให้เราหลุดออกไปนอกทาง

ให้ปฏิบัติธรรมไปในอาชีพหรือการงานนั่นเอง คืออย่าแยกการปฏิบัติธรรมออกจากการงาน อย่าแยกการงานออกจากการปฏิบัติธรรม ถ้าทำได้อย่างนี้ แม้จะไม่มีเวลาไปฟังธรรมที่วัด ก็ปฏิบัติธรรมได้อย่างสม่ำเสมอ ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด หมายถึงหน้าที่ที่ชอบธรรม การปฏิบัติธรรมเป็นของไม่ยาก ถ้าเราหมั่นใจให้ตรงต่อสัมมาทิฐิ มรรคมรรค ๘ ข้ออื่น ๆ ก็จะเดินตามมา

ทุกข์ใจควรทำอะไร

๒. ถ้าเราไม่ได้ศึกษาธรรมะมาก ๆ เพราะต้องทำมาหากิน
ไม่มีเวลาศึกษา เวลาทุกข์ใจ เราควรจะทำอย่างไรบ้าง

ตามแนวอริยสัจ ท่านสอนให้กำหนดรู้ทุกข์ คือทำความเข้าใจใน
ทุกข์ว่าความทุกข์เป็นธรรมดาของชีวิต มนุษย์เกิดมามีทุกข์ติดตัวมาด้วย
ทุกคน มากบ้างน้อยบ้าง โดยเฉพาะทุกข์ขั้นต้น คือยังมีขันธ์ ๕ อยู่ตราบได้
ก็ยังมีทุกข์อยู่ตราบนั่น ถ้าเป็นความทุกข์ใจ ท่านสอนให้สาวหาเหตุว่า
อะไรเป็นเหตุแห่งทุกข์ แล้วกำจัดเหตุนั้นเสีย หรือแก้ที่เหตุ ถ้าแก้เหตุได้
ความทุกข์ก็จะหมดไปหรือเบาบางลง ที่สำคัญคือต้องจับเหตุให้ได้ ถ้า
จับเหตุผิดก็จะแก้ทุกข์ไม่ได้ เปรียบเหมือนคนเป็นโรค ถ้าวินิจฉัยเหตุ
ของโรคผิด ก็กินยาผิด โรคไม่หาย

อีกอย่างหนึ่ง ขอให้คิดว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง รวมทั้งความทุกข์ด้วย
มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วดับไป ถ้าเราแก้ได้ถูก ก็จะดับไปเร็ว แม้ไม่ต้อง
แก้มันก็ดับไปเอง โดยกฎของความไม่เที่ยง บางที่เป็นทุกข์ เพราะอารมณ์
ของเราแปรปรวนตามสิ่งที่สังขารปรุงแต่ง คิดมากเกินไปบ้าง วิตกกังวล
ไปต่าง ๆ บ้าง ถ้าเป็นอย่างนี้ให้พยายามดึงเอาอารมณ์ดีมาทดแทนคือ
พยายามระลึกถึงสิ่งที่ดี อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงประทานแนวฝึก ๑๐ ประการ
ไว้ให้ มีพุทธานุสติ ระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า เป็นต้น เหมือนเราจะ
ตอกลิ้มเกาออก ก็ใช้ลิ้มใหม่ตอกเข้าไปแทน เพียงเท่านั้นถ้าทำได้ก็จะ
สามารถบรรเทาทุกข์ หรือแก้ปัญหายุ่งยากได้ แต่ถ้ารู้ธรรมะมากและรู้จัก
นำมาใช้ก็จะได้ประโยชน์มากขึ้น เหมือนคนมีเครื่องมือมาก ๆ รู้จักยามาก
กินตัวนี้ไม่ได้ผล ก็กินตัวอื่น เพียงเท่านั้นน่าจะเป็นการเพียงพอต่อคำถาม
ขอถามอีกนิดหนึ่งคือให้นึกถึงกรรมไว้บ้าง ว่าเราได้ทำกรรมที่ไม่ดีอะไร

ไว้บ้าง เท่าที่จะนึกได้ ถ้านึกไม่ได้ก็ขอให้นึกถึงกรรมเก่าไว้บ้าง อาจจะ
เป็นผลของกรรมเก่าซึ่งติดพันมาถึงชาตินี้ แก่กรรมโดยวิธีทำใจและทำดี
ให้มากขึ้น

ขบวนการขอทาน

๓. ฟังมาบ่อย ๆ ว่า มีขบวนการขอทาน เข้าเอาขอทาน
มาปล่อยไว้ เย็นมารับกลับ บ้างก็เป็นขอทานปลอมก็มี
ขอทานรับจ้างก็มี ขอแล้วได้เงินมากมายจริง ๆ ดังนั้น
เมื่อพบขอทานจึงไม่อยากให้ แต่ก็มีคำถามในใจว่า เอ๊ะ
เหมือนพบคนลำบากแล้วไม่ช่วยหรือเปล่า จะเป็น
บาปกรรมติดตัวเราไปหรือไม่ แต่เวลาพบคนลำบากก็
จะช่วยตลอด ยกเว้นขอทานเท่านั้นที่ไม่ได้ให้

เรื่องบาปกรรมติดตัวนั้น คิดว่าไม่มี การให้เงินแก่ขอทาน ถ้า
ถูกขอทานที่แท้จริง คือเขาลำบากจริง ๆ ไม่ใช่แฉนหลอกลวง ก็จะได้
บุญไม่ใช่น้อย เพราะเป็นการช่วยคนตกยาก ถ้าเขาถูกบังคับให้มาขอทาน
ก็จะอยู่ในพวกตกยากอยู่นั่นเอง เพราะถ้าเขาไม่ตกยาก ใครก็บังคับเขา
ไม่ได้ บาปจะไปตกอยู่กับผู้ที่หาผลประโยชน์จากขอทาน ขอให้เรา
สบายใจทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านให้และด้านไม่ให้ พระพุทธเจ้าเคยตรัสว่า
เทน้ำล้างภาชนะลงในดินด้วยหวังว่าสัตว์ที่อยู่ในดินจะได้กินเศษอาหาร
เล็กน้อยก็ยังเป็นบุญ ไม่ต้องกล่าวถึงการให้ทานแก่คน

เสียงเชยมซี

๔. เห็นคนมาวัดเสียงเชยมซีกันมาก แสดงถึงการไม่มีที่
ยึดเหนี่ยวทางใจ ไม่รู้จะหันหน้าไปถามใครแล้ว ถาม
พระพุทธรูปดีกว่า อาจารย์จะแนะนำแก่เขาอย่างไรดีคะ

ที่จริงที่พึ่งทางใจมีอยู่มากที่เป็นประโยชน์จริง ๆ และพึ่งได้จริง เช่น
พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ และตนเองที่มีความคิดถูกต้อง แต่ที่
เขาทำเช่นนั้น เพราะเขามืดเขาหลง ถ้าเขาสดแสงสว่างคือปัญญาให้แก่
ตัวเขาเอง หรือผู้ปรารถนาดีสดแสงสว่างให้ บอกทางที่ถูกให้ เขาก็จะ
หายมืดหายหลง แล้วเขาจะไม่ไปเสียงเชยมซี ขอแนะนำตามแนว
พระพุทธรูปดำรัสที่ว่า จงพึ่งตนและพึ่งธรรม ที่พึ่งทางใจนั้นมีอยู่จริง ๆ และ
มีอยู่อย่างถูกต้อง พึ่งได้ยั่งยืน แต่คนส่วนมากหาไม่เจอ บางคนเจอแล้ว
แต่ก็เดินเลยไปเสีย ผู้นำทางสังคมทุกระดับชั้น ทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายวัดและ
ฝ่ายชาวบ้าน ควรจะแนะนำชาวพุทธให้ถูกต้อง ไม่ยอมให้เขามงายกับ
เรื่องไร้สาระ ตรงนี้ชาวพุทธส่วนมากน่าสงสาร ขอให้ผู้นำทางสังคมมีใจ
กรุณาเอื้ออาทรต่อผู้ที่ยังมืดบอดอยู่ อย่าแสวงหาผลประโยชน์จากพวก
เขาเลย ยิ่งแนะนำไปในทางที่ผิด ชาวบ้านก็ยิ่งเสียประโยชน์ ใครเป็นผู้
ได้ประโยชน์ ความเสื่อมเสียตกอยู่แก่ศาสนาด้วย เหมือนกับศาสนาสอน
ให้คนงมงาย เพราะสิ่งที่เขากำหนดอยู่นั้นอยู่ในแวดวงของศาสนา

พระพุทธรูปเจ้าเคยตรัสสอนว่า

“มนุษย์ทั้งหลายผู้ถูกภัยคุกคามแล้ว (ความกลัวคุกคาม) ย่อมยึดถือ
สิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นที่พึ่ง เช่น ภูเขา ป่าไม้ เทวาลัย อันเป็นที่นับถือของคน
ทั้งหลาย

นั่นไม่ใช่ที่ฟังที่ปลอดภัย ไม่ใช่ที่ฟังที่สูงสุด บุคคลอาศัยที่ฟังนั้นแล้ว ไม่พ้นจากทุกข์ได้

ส่วนผู้ใดถึงพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นที่ฟัง เห็นอริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาชอบ คือ เห็นทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ และการดับทุกข์ และเห็นมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นทางดับทุกข์ นั่นเป็นที่ฟังอันปลอดภัย เป็นที่ฟังอันสูงสุด บุคคลอาศัยที่ฟังนั้นแล้ว ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง”

ตามพระพุทธรูปพจน์นี้จะเห็นว่า เราต้องรู้ว่าความทุกข์คืออะไร เหตุให้เกิดทุกข์คืออะไร ความดับทุกข์เป็นสิ่งที่มิได้ แต่ต้องดำเนินตามทางที่ถูกต้อง คืออริยมรรคมีองค์ ๘ ชาวพุทธส่วนมาก เมื่อมีทุกข์เพราะเหตุใดเหตุหนึ่งก็จับเหตุแห่งทุกข์ไม่ถูก สืบหาเหตุไม่พบเพราะขาดปัญญา จึงเที่ยวลุ่มแกปัญหา เช่น เลี้ยงเซียมซีเป็นต้น ถ้าเลี้ยงแล้วออกมาไม่ดี ก็ทุกข์หนักลงไปอีก ถ้าเลี้ยงได้ดีเป็นที่พอใจ ก็เฟลิดเฟลนหลงใหลไปอย่างลม ๆ แล้ง ๆ พระพุทธรูปท่านนั่งเฉย ๆ ท่านไม่ได้ให้อะไร คนเขียนใบเสี่ยงทายก็เขียนไปอย่างนั้นเอง ไม่รู้เป็นใคร เราจะเชื่อถือเซียมซีได้อย่างไร

รดน้ำมนต์

๕. การรดน้ำมนต์จะปิดเป่าเคราะห์ร้ายได้จริงหรือคะ มี
คนเป็นจำนวนมากที่เที่ยวหาวัดต่าง ๆ เพื่อรดน้ำมนต์

เคราะห์ร้ายมันมาจากการคิด การทำ และการพูดที่ร้าย เช่น คิด
โลกอยากได้ของผู้อื่น แล้วไปปล้นไปจี้เขา ไปขโมยของเขา ไปคอร์รัปชั่น
ซึ่งเป็นการได้ที่ไม่ชอบธรรม จึงเกิดเคราะห์ร้ายขึ้น เช่น ถูกจองจำทำโทษ
เพราะการกระทำของตนเป็นเหตุ หรือมีชะนั้ก็มาจากการกรรมเก่าที่เคยทำไว้
ในชาติก่อน บางคนโกรธจัดไปทำร้ายผู้อื่น ก็ได้รับโทษเพราะโทษของตน
พระพุทธเจ้าตรัสว่า ไม่มีเคราะห์ใดเสมอด้วย โทสะ (นตฺถิ โทสสโม คโท)

บางคนไปทำอะไรร้าย ๆ แล้วคิดว่าตนเคราะห์ร้าย จึงไปรดน้ำมนต์
แต่เคราะห์ร้ายก็คงไม่หายไป ถ้าไม่หยุดทำสิ่งที่ร้าย และใช้ธรรมะใน
ส่วนที่ตรงกันข้ามมาเป็นน้ำมนต์รดล้างให้หมดไป เช่น เกิดความโลภขึ้นมา
ก็ปราบความโลภด้วยความไม่โลภหรือสันโดษ ปราบโทสะหรือความโกรธ
ด้วยเมตตา เอน้ำคือเมตตาสามารถล้างความโกรธนั้นเสีย เคราะห์ร้ายก็จะ
หายไป บางคนพูดร้าย เช่น พูดใส่ความผู้อื่น ด่าทอผู้อื่นด้วยวาจาที่รุนแรง
ถูกฟ้องได้รับโทษถึงติดคุกก็มี หรือถูกปรับต้องเสียทรัพย์เป็นอันมากก็มี
พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“บุคคลบางคนเกิดมาเหมือนมีขวานติดปากมาด้วย เพื่อให้คนพาล
ผู้ชอบพูดชั่ว ๆ ไว้เชือดเนื้อตนเองให้เดือดร้อน ผู้ใดติเตียนคนที่ควร
สรรเสริญ หรือสรรเสริญคนที่ควรติเตียน ผู้นั้นเกลี้ยโทษลงด้วยปาก เขา
ย่อมไม่ได้รับความสุขเพราะโทษนั้น”

บางคนออกจากคุกเพราะทำผิดเอาไว้ แล้วเที่ยวเสาะแสวงหาน้ำมนต์จากวัดและจากพระที่เชื่อว่าขลัง ผมได้แนะนำว่า อย่าทำผิดเช่นนั้นอีก และอย่าทำผิดอย่างอื่นอันเป็นเหตุให้ต้องติดคุก ก็เป็นอันได้รดน้ำมนต์ไปในตัว ถ้าไปทำผิดอีกก็ถูกจำคุกอีก น้ำมนต์ที่ไหนก็ช่วยไม่ได้ ความดีความชั่วเราทำเองทั้งนั้น ที่ถูกไล่ความก็มีบ้าง แต่ไม่มากเหมือนที่เราทำเอง ทำดีไว้มาก ๆ ดีกว่ารดน้ำมนต์ บางคนเที่ยวรดน้ำมนต์ตั้ง ๗ วัดเพื่อล้างชวย แต่ถ้ายังทำสิ่งที่เป็นเหตุให้ชวยอยู่ก็คงยังชวยอยู่นั่นเอง

ขอแถมอีกนิดหนึ่งเกี่ยวกับ**น้ำมนต์ ๗ วัด** ความหมายจริง ๆ ท่านไม่ได้หมายถึง ๗ วัด ที่เป็นวัดฤ เช่น วัด ก. วัด ข. วัด ค. วัด ง. วัด จ. วัด ฉ. วัด ช. แต่ท่านหมายถึง **๗ วัฑฒโก** คือ

ให้เจริญด้วยความเจริญ ๗ อย่าง คือ เจริญด้วยอายุ (อายุวัฑฒโก) เจริญด้วยทรัพย์ (ธนวัฑฒโก) เจริญด้วยสิริ (สิริวัฑฒโก) เจริญด้วยสุข (สุขวัฑฒโก) เจริญด้วยผิวพรรณ (วันฉนวัฑฒโก) เจริญด้วยยศ (ยสวัฑฒโก) เจริญด้วยกำลัง (พลวัฑฒโก) รวม ๗ วัฑฒโก เวลาพระท่านทำน้ำมนต์จะสวดอย่างนี้ด้วย เรียกว่าน้ำมนต์ ๗ วัฑฒก์ คนทั้งหลายฟังไม่ได้ศัพท์จับมากระเดียดว่าต้องไปรดน้ำมนต์ในวัด ๗ วัด

รวมความว่า ถ้าเราทำดีทุกวันก็มีสิริมงคลเกิดขึ้นในตนทุกวัน ไม่ต้องไปรดน้ำมนต์ที่ไหนก็ได้ ความดีนั้นแหละเป็นน้ำมนต์อันศักดิ์สิทธิ์ยิ่งกว่าน้ำมนต์ใด ๆ

บนบานศาลกล่าว

๖. การบนบานศาลกล่าว สัมฤทธิ์ผลจริงด้วยเหตุใดคะ
เห็นมีการแก้บนกันตลอดเวลา อย่างวัดบางวัดที่คน
บนกันมาก

คิดว่าผลสำเร็จนั้นเกิดจากความพยายามของเขเอง หรือมิฉะนั้น
ก็เป็นเพราะบุญของเขาที่เคยทำไว้ แต่บังเอิญเขาได้ไปบนไว้ด้วย เขเลย
เข้าใจผิด คิดว่าเพราะบนจึงสำเร็จ ถ้าการบนทำให้สำเร็จได้จริง ทำไม
คนส่วนมากที่บนแล้วจึงไม่สำเร็จ มีเรื่องจะเล่าให้ฟังสักเรื่องหนึ่งพอเป็น
ตัวอย่างประกอบ

พระเจ้าพรหมทัต ก็นิยมมนุษย์ ต่อมาเป็นโจรอยู่ในป่าได้นามว่า
โจรปริสารถ (โจรกินคน) วันหนึ่งจับพราหมณ์หนุ่มคนหนึ่งได้ แล้วจึง
กระโดดข้ามรั้วแห่งหนึ่ง โดนตอตะเคียนตำเท้าจนทะลุหลังเท้า เมื่อผู้
อารักขาจำนวนมากของพราหมณ์หนุ่มตามมา เขากำลังเจ็บเท้า จึงได้ทิ้ง
พราหมณ์หนุ่มไว้ ให้บริวารเขานำกลับไป ปริสารถไปนอนซมตัวอยู่ใต้
ต้นไทรใหญ่ แล้วบนกับรุกขเทวดาว่าถ้าแผลเขาหายภายใน ๗ วัน เขา
จะนำษัตริย์จำนวนมากมาทำพิธีกรรมแก่เทวดา พอครบ ๗ วันแผลเขา
ก็หาย เขาจึงไปจับษัตริย์เป็นจำนวนมากมารวมไว้ใต้ต้นไทร เทวดา
ร้อนใจว่าบาปจะตกถึงตัว แผลเขาหายเองแท้ ๆ เทวดาไม่ได้ทำอะไรเลย
แต่เขาเข้าใจผิด คิดว่าเทวดาช่วย เทวดาจึงบอกเขาว่าให้ไปนำพระเจ้า
สุทโธสมมาทำพิธีกรรมด้วยจึงจะยอม ปริสารถไปจับพระเจ้าสุทโธสมมาได้
พระเจ้าสุทโธสมซึ่งเคยเป็นเพื่อนเก่าของโจรปริสารถ แสดงธรรมต่าง ๆ
ให้ฟัง จนปริสารถกลับใจไม่ขอทำพิธีกรรม ปล่อยกษัตริย์ทั้งหลายไป

นี่เป็นตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลสำเร็จไม่ได้มาจากการ
บน แต่มาจากเหตุอื่นซึ่งสมควรกับผลที่เกิดขึ้น ถ้าบนแล้วสำเร็จตามที่
ต้องการ ใครเล่าจะพลาดจากสิ่งที่ต้องการ เพราะทุกคนมีสิทธิ์ที่จะบนได้
ทั้งนั้น และสิ่งที่เขาจะบนก็มีอยู่มากมาย พระพุทธเจ้าตรัสว่า “สิ่งที่น่าใคร่
น่าปรารถนาทั้งหลาย มิได้สำเร็จด้วยการอ้อนวอน แต่สำเร็จด้วยการกระทำ
คือด้วยบุญ”

ฟังเทศน์เอาบุญ

๗. ถ้าคนที่ไม่ได้ศึกษาข้อธรรมเลย แต่ชอบไปวัด ไปไหว้
พระพุทธรูป ไปวัดวันสำคัญหรือวันมีกิจกรรมของวัด
เพื่อตักบาตร ทำบุญน้ำไฟ ฟังพระเทศน์ (อย่างไม่ได้
ตั้งใจฟังเอาบุญ) เขาเองก็รู้สึกเป็นสุขดีแล้วที่ได้ทำเท่า
นี้ ไม่ได้อยากจะรู้ข้อธรรมเพื่อพัฒนาชีวิตอะไร เรา
ควรมองเขาอย่างเมตตาว่า แค่นี้ก็ดีแล้วหรือเปล่าคะ

ดีในระดับหนึ่ง แต่ไม่ควรจะหยุดอยู่เพียงเท่านั้น ควรจะศึกษา
ข้อธรรมคำสอนให้เข้าใจ แล้วนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพราะว่า
ตัวศาสนาจริง ๆ ก็คือพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สิ่งที่เขาทำ
อยู่นั้นเป็นส่วนประกอบ ถ้าเขาได้ศึกษาพระธรรมให้ได้เนื้อธรรมแล้ว เวลา
มีความทุกข์เกิดขึ้น เขาจะสามารถนำพระธรรมมาแก้ทุกข์ได้ ไม่ต้อง
เที่ยววิ่งร่อนนำมนต์หรือหาหมอดู สามารถพึ่งตนเองได้ตามพระพุทธพจน์ที่ว่า
ให้พึ่งตนและพึ่งธรรมตามที่กล่าวแล้ว

ไม่ได้ศึกษาศาสนาบาปไหม

๘. คนที่ไม่สนใจธรรมะหรือศาสนา แต่เป็นคนดีด้วยตัวเอง อยู่แล้ว มีจิตใจดี เวลาพูดเรื่องใดก็พอจะสอดคล้องกับการทำดีในศาสนาไปโดยบังเอิญ อย่างนี้เขาไม่ต้องศึกษาศาสนาก็ได้ ไม่บาปอะไร ใช่ไหมคะ

ขอยกพระพุทธภาษิตที่ตรัสว่า “บุคคลบางพวกจะได้เห็นพระตถาคตหรือไม่ได้เห็น จะได้ฟังธรรมหรือไม่ได้ฟัง ก็มาสู่คลองแห่งกุศลธรรมได้ (คือเป็นคนดีได้) บุคคลบางพวกต้องเห็นพระตถาคตหรือได้ฟังธรรมของพระตถาคต จึงจะมาสู่คลองแห่งกุศลธรรมได้ ถ้าไม่ได้เห็น และไม่ได้ฟังก็จะไม่มา บุคคลบางพวกจะได้เห็นพระตถาคตหรือไม่ได้เห็น จะได้ฟังธรรมหรือไม่ได้ฟังธรรม ก็ไม่ได้มาสู่คลองแห่งกุศลธรรม (คือไม่เป็นคนดี) เราปรารภถึงบุคคล พวกที่ ๒ จึงให้มีการแสดงธรรม คนอีก ๒ พวก พลอยได้ฟังไปด้วย”

ตามพระพุทธพจน์นี้จะเห็นว่า คนบางพวกดีได้เอง ด้วยกุศลกรรมที่เขาได้สั่งสมมาในชาติก่อน คนบางพวกดีได้ด้วยการอบรมบ่มนิสัย ได้ยินได้ฟัง ได้ฝึกฝนตนเอง บางพวกแม้ได้ยินได้ฟังแล้วก็ดีไม่ได้ ต้องปล่อยไว้อีก่อน คิดอย่างนี้ได้ เราก็คจะได้สบายใจขึ้น ไม่มัวเสียเวลากับคนบางพวก ซึ่งเราควรจะเอาเวลาที่มีค่าไปให้แก่คนบางพวกที่ฝึกได้ พระพุทธเจ้าเคยตรัสกับนายเกสสิกนผิกมว่า คนใดสอนไม่ได้ทำก็ไม่สอน ทำนองเดียวกับที่นายเกสสิกมำที่ฝึกไม่ได้เสีย ในที่เดียวกันนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ทรงสอนอย่างละมุนละม่อมบ้าง อย่างรุนแรงบ้าง ที่สอนอย่างละมุนละม่อมนั้นคือ ทรงชี้ให้เห็นคุณของธรรมต่าง ๆ ซึ่งเมื่อประพจน์แล้วจะ

นำมาซึ่งความสุขความเจริญ ที่ว่าทรงสอนอย่างรุนแรงนั้น คือทรงชี้ให้เห็นโทษของอกุศล ทุจริตต่าง ๆ ว่าเมื่อประพटीแล้วนำความเสื่อมความทุกข์มาให้

คนที่เป็นอย่างที่ถามนั้น ถ้าเขาได้ศึกษาพระธรรมและปฏิบัติตามธรรมที่ได้ศึกษาก็จะดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นจำนวนมากด้วย เพราะพื้นเพเขาดีอยู่แล้ว

คนเลวร้าย ทำไมได้เกิดเป็นคน

๙. ในตำราธรรมะพูดอยู่เสมอว่า การเกิดเป็นคนนั้นเป็นเรื่องยาก เหมือน ๑๐๐ ปี เตาตาบอดโผล่พ้นน้ำมา ๑ ครั้ง และต้องให้ห่วงที่โยนลงไปคล้องคอเตาพอดี

แต่ทำไมการเกิดยากของคน จึงเกิดเอาคนเลวร้าย สุดโต่ง หรือคนยากแค้นทั้งที่เป็นคนดี ถ้ากรรมหนัก ๆ ขนาดนี้ไม่น่าได้โอกาสเป็นคน และเมื่อเกิดมาแยะขนาดนี้ ก็ไม่มีโอกาสพัฒนาธรรมะเข้าสู่จิตใจให้ยกระดับด้วย จะบอกว่าเขาเกิดมาเพื่อชดใช้กรรม เพราะบาปรักษา ถ้าอย่างนั้น อย่างดีควรได้เป็นชั้นไตร่จนามากกว่า

ขอแก้ข้อความในคำถามนิดหนึ่ง คือห่วงหวนนั้นลอยอยู่แล้ว เมื่อลมเหนือมากก็พัดไปทางใต้ เมื่อลมใต้มากก็พัดไปทางเหนือ เป็นต้น เตาตาบอด ๑๐๐ ปี จึงจะโผล่ขึ้นมาครั้งหนึ่ง โอกาสที่ห้วงนั้นจะสอดเข้าไปในห่วงหวนนั้นยากมาก การเกิดมาเป็นมนุษย์ยากกว่านั้น (นัยพาลบัณฑิตสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์)

ขอให้นึกเปรียบเทียบว่า เด็กนักเรียนที่สอบเลื่อนชั้นได้นั้น ได้คะแนนหรือเกรดต่างกัน บางคนได้ ๕๐%...บางคนอาจได้ถึง ๙๙% เขาเลื่อนชั้นขึ้นมาด้วยคะแนนที่ต่างกันไปอยู่ชั้นเดียวกัน มีทั้งเด็กอ่อน และเด็กเก่ง ผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกัน แต่เขาสามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเอาในภายหลังได้ คนที่เคยเรียนเก่งอาจจะตกต่ำก็ได้

ทำนองเดียวกัน คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยกุศลกรรมที่ต่างกัน มาเป็นมนุษย์เหมือนกันแต่ต่างชั้น เทวดาก็ต่างชั้น พรหมก็ต่างชั้น เราจึงมักพูดกันเสมอว่า เป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกัน ด้วยกุศลกรรมและอกุศลกรรมในอดีตที่ต่างกัน และยังมีกุศลกรรมและอกุศลกรรมที่ทำใหม่ในชาติใหม่อีกต่าง ๆ กัน

เรื่องของกรรมเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ยากที่ปัญญาอย่างปุถุชนจะแยกแยะได้ เราไม่มีญาณเฉพาะเรื่องที่จะบอกได้ว่า คนนั้นคนหนึ่งในชาติก่อนได้ทำกรรมอะไรไว้ จึงมาเกิดเป็นเช่นนี้ เช่น เป็นมนุษย์ที่ยากไร้ พิกลพิการ หรือบางพวกมั่งมีศรีสุข รุ่งเรืองด้วยลาภยศและสิ่งที่น่าปรารถนานานาประการ

การเกิดเป็นคน เป็นภูมิสุคติ มีโอกาสพัฒนาตนได้จนถึงพระอริยเจ้า ไม่ว่าเขาจะเกิดในฐานะต่ำต้อยเพียงใด แต่สัตว์เดรัจฉานเป็นภูมิทุคติ แม้บางพวกจะสมบูรณ์พูนสุขเพราะเจ้านายเลี้ยง เพราะกุศลกรรมบางอย่างที่มันทำมา แต่โอกาสที่จะพัฒนาตนจนถึงขั้นเป็นพระอริยเจ้า มีพระโสดาบัน เป็นต้น ย่อมไม่มี พิจารณาในแง่นี้แล้ว การเกิดเป็นคน ย่อมดีกว่าเป็นสัตว์เดรัจฉาน (ดูรายละเอียดเรื่องกรรม ๑๖ ในหนังสือชื่อ ปกิณกะธรรม เล่ม ๑ ของ วคิน อินทสระ)

อุทิศบุญกุศลย้อนหลัง

๑๐. เราทำบุญอย่างหนึ่ง แล้วอุทิศส่วนกุศลหลาย ๆ ครั้ง
วันนี้อุทิศแล้ว วันหลังก็อุทิศบุญกุศลเดียวกันนี้อีก หรือ
“บุญกุศลทั้งหลายที่ข้าพเจ้าได้ทำมาแล้ว ขออุทิศให้
แก่.....” นี่ก็คืออุทิศบุญย้อนหลังอีก อย่างนี้ทำได้หรือคะ

ทำได้ บุญที่เราทำแล้วระลึกขึ้นที่ไรก็เกิดปีติปราโมทย์ ท่านเรียก
ว่า จาคานุสสติ ท่านสอนให้ระลึกบ่อย ๆ เป็นการเพิ่มพูนความสุข แต่
ก็ควรจะทำบุญใหม่บ่อย ๆ การอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้อื่นก็ทำได้บ่อย ๆ
อุทิศแล้วอุทิศอีกก็ได้ เป็นการทำซ้ำเหมือนเราระลึกถึงใคร บอกเขาว่า
เราระลึกถึง บอกเขาบ่อย ๆ ก็ได้ตามโอกาส ถ้าเขาพอใจเรา เขาก็ได้
ปีติปราโมทย์ทุกครั้ง

การให้ทาน โดยไม่เบียดเบียนตน

๑๑. คนที่มีกำลังทรัพย์น้อย แต่มีจิตใจอยากจะให้ทาน จะทำอย่างไรจึงจะให้ทานได้โดยไม่เบียดเบียนตนเอง เพราะจะเป็นบาปเบียดเบียนตนเองไปอีก

ให้เท่าที่จะเลียดให้ได้ เช่น ๑ บาท, ๕ บาท รวมลงไปกับคนที่เขาให้ ๑,๐๐๐ บาท, ๑๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น เหมือนน้ำหยดเดียวที่ลง ไปรวมกับน้ำในถังใหญ่ ถ้าต้องการผลบุญก็ย่อมจะได้มากเหมือนกัน เหมือนคนตักน้ำมาดื่มแก้วหนึ่ง หรือก็แก้วก็ตามย่อมมีน้ำของเรารวมอยู่ด้วย

ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาแห่งพระไตรปิฎกว่า ทานของผู้มีทรัพย์น้อย ๑ หน่วยเท่ากับ ๑,๐๐๐ หน่วย เช่น ๑ บาท เท่ากับ ๑,๐๐๐ บาท ถ้าเราให้ ๑๐ บาทจะเท่ากับเท่าไร ลองคูณเข้าไปดูเถิด ถ้าสมมุติว่าเราให้ ๑,๐๐๐ บาท เท่ากับ ๑ ล้านบาทใช่ไหม คิดตามแนวที่ท่านกล่าวไว้นี้ ทำให้ผู้มีทรัพย์น้อยมีกำลังใจในการให้ทานมากขึ้น ไม่ปล่อยให้เสียโอกาสไปด้วยคิดว่าเรามีน้อย เรามีน้อย

พูดถึงการทำบุญ ก็ไม่ได้มีแต่การให้ทานเพียงอย่างเดียว มีวิธีอื่นอีกมากมาย เช่น การรักษาศีล ซึ่งท่านถือว่าเป็นมหาทาน การอบรมจิตใจดี การอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น ล้วนแต่เป็นบุญทั้งนั้น (ดูเรื่องบุญกิริยาวัตถุ ๑๐)

การให้ผลของบุญ

๑๒. การทำบุญนั้น ถ้าอยากได้ผลอะไร ก็ทำเหตุให้ตรงกับผลที่ต้องการ เช่น อยากร่ำรวย ก็หมั่นให้ทาน แต่เราทำเหตุ ทุก ๆ เหตุไม่ได้ในความเป็นจริง เช่นนี้แล้วเราควรทำอย่างไรคะ

เคยพูดไว้ว่า กรรมที่เราทำโดยเฉพาะกรรมดี ย่อมให้ผลเป็น ๒ แบบ คือ **ให้ผลตามธรรมชาติ** เช่น ผลของท่านทำให้เป็นคนไม่ยากจน เป็นต้น เหมือนเราปลูกมะม่วงได้ผลเป็นมะม่วง ถ้าปลูกทุเรียนได้ผลเป็นทุเรียน อีกแบบหนึ่ง**ให้ผลตามแรงอธิษฐาน** คือ เราจะทำบุญกุศลใด ๆ ก็ตาม อธิษฐานมุ่งให้ได้ผลอย่างเดียว เช่น ให้เป็นคนมีปัญญาดี เป็นต้น พร้อมทั้งฝึกฝนตนให้เป็นคนมีปัญญาไปด้วย เปรียบเหมือนเรานำผลมะม่วง ผลทุเรียนไปขาย ได้เงินมาแล้วไปปลูกบ้านไปซื้อที่ดิน อย่างนี้เรียกว่า ปลูกมะม่วง, ปลูกทุเรียนแล้วได้บ้านหรือได้ที่ดิน เป็นต้น

การอธิษฐานทำให้เกิดผลรวม (Aggregate) ใครจะว่า “ทำดีหวังผล” หรือ “ทำด้วยความโลภ” ก็ช่างเขาเถอะ ขอให้เราได้ตามที่เรต้องการก็พอแล้ว เมื่อไปถึงจุดหนึ่งคือจุดแห่งความอิ่มตัว ความต้องการผลต่างๆ ก็จะลดลงเองเหมือนคนอาศัยเรือข้ามฝั่ง เมื่อถึงฝั่งและขึ้นบกแล้ว ความต้องการแต่แรกที่ว่า เมื่อไหร่จะถึงฝั่ง เมื่อไหร่จะถึงฝั่ง ย่อมจะหมดไปเอง จุดนี้แหละที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม้แต่ธรรมเราก็สอนให้ละเสีย จะกล่าวไยถึงอธรรมเล่า”

อานิสงส์ของบุญที่แตกต่าง

๑๓. คนที่มีศีลมาก ทำบุญกับพระพุทธรูปก็ยังมีอานิสงส์มาก
แก่ผู้ทำหรือคะ

ถูกต้องแล้ว ทางพระพุทธศาสนาต้องการให้บุคคลพัฒนาตนให้เป็นคนดี ให้มีบุญขึ้นในตนเองมากกว่าหวังบุญจากผู้อื่น ท่านจึงกล่าวไว้เช่นนั้น คนส่วนมากมุ่งทำบุญกับผู้ที่มีศีล ซึ่งก็ดีในส่วนหนึ่ง แต่ถ้าไม่ทำตนให้เป็นคนมีศีลมีธรรม ยังเป็นคนไม่ดีอยู่ ก็จะได้ประโยชน์น้อย ถ้าจัดตามลำดับขั้น ท่านเป็นเบื้องต้น ศีล, สมถะและวิปัสสนา สูงขึ้นไปโดยลำดับ ศีลสูงกว่าท่านอยู่แล้ว ผู้ทำตนให้เป็นคนมีศีลธรรม แม้จะให้ทานในผู้ที่มีศีล ก็มีผลมาก ถ้าให้ทานในผู้ที่มีศีลจะมีผลมากขึ้นไปอีก ท่านกล่าวว่าท่านของผู้มีศีลย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก แนวคิดอันนี้ได้มากกลายเป็นประเพณีวัฒนธรรมไทย ที่ให้เจ้าภาพผู้ทำบุญให้ทานรับศีลเสียก่อนแล้วจึงถวายทาน

ในอรรถกถาแห่งพระไตรปิฎก (อรรถกถา ทักขิณวิมังสาสูตร) ท่านได้ยกตัวอย่างประกอบเรื่องนี้ไว้ว่า จีวรที่พระสารีบุตรถวายแก่พระพุทธเจ้า กับจีวรที่พระพุทธเจ้าถวายแก่พระสารีบุตร อย่างไหนมีผลมีอานิสงส์มากกว่า ท่านตอบว่าที่พระพุทธเจ้าถวายแก่พระสารีบุตร มีผลมากกว่า เพราะพระพุทธเจ้าทรงมีคุณธรรมเหนือกว่าพระสารีบุตร

แต่ถ้าจะทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย ท่านว่าให้ทำในผู้ที่มีศีล เล่าไว้ในอรรถกถาแห่งทักขิณวิมังสาสูตรว่า บุคคลผู้หนึ่งทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย แต่ทำในภิกษุผู้ที่มีศีล ๒ ครั้ง อมฤตย์คือผู้ตายได้ร้องขึ้นว่า ภิกษุผู้ที่มีศีล แยมัสมัตติยา ผู้ทำบุญได้ทราบแล้วในครั้งที่ ๓ ได้ทำบุญในภิกษุผู้ที่มีศีล อมฤตย์ได้รับแล้วร้องบอกให้ทราบว่าเขาได้รับบุญที่อุทิศให้แล้ว

“ผล” กับ “อานิสงส์”

๑๔. อาจารย์กรุณาอธิบายผลกับอานิสงส์ค่ะ

ผลเป็นคำกลาง ๆ เป็นผลดีก็ได้ ผลไม่ดีก็ได้ ส่วนอานิสงส์หมายถึงผลดีอย่างเดียว มีคำกล่าวในพระสูตรว่า การให้ทานที่มีผลมาก แต่ไม่มีอานิสงส์มากก็มี การให้ทานที่มีทั้งผลมากและอานิสงส์มากนั้นคือคิดว่าทานนี้เพื่อการฝึกจิต ถ้าคิดอย่างอื่นนอกจากนี้ เช่น ให้ทานแล้วจักได้ทรัพย์สมบัติมาก จักเป็นที่รักของคนทั้งหลาย อย่างนี้มีผลมาก แต่ไม่มีอานิสงส์มาก ที่ว่าให้ทานเพื่อการฝึกจิตนั้น คือ เพื่อปลดเปลื้องความตระหนี่ออกจากจิต ฝึกจิตให้คิดถึงประโยชน์ของคนผู้ที่จะรับทาน ในอรรถกถาแห่งพระไตรปิฎกท่านกล่าวไว้ว่า ทานเป็นเครื่องฝึกคนที่ยังไม่ได้ฝึกทานให้สำเร็จประโยชน์ทุกอย่าง (เช่น การผูกมิตร) ผู้ให้บันเทิงอยู่ด้วยการให้ ผู้รับย่อมอ่อนน้อมถนอมน้ำใจด้วยปิยวาจา

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายของคำ “อานิสงส์” ไว้ว่า ผลแห่งกุศลกรรม, ผลบุญ, ประโยชน์ (หน้า ๙๑๗) โดยนัยนี้ การกระทำใด ๆ ที่มีประโยชน์มาก ก็มีอานิสงส์มาก ผลกับอานิสงส์ต่างกันอย่างไร (ดูในทานสูตร อังคุดตตรนิกาย อัมมจักกนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม ๒๓)

กรณียเมตตสูตร คืออะไร

๑๕. กรณียเมตตสูตร คืออะไรคะ

กรณียเมตตสูตร เป็นพระสูตรที่ว่าด้วยคุณสมบัติของผู้ควรบรรลุนันตบพ (ทางแห่งผู้สงบ) และว่าด้วยการแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ ตัวอย่างคุณสมบัติของผู้ควรบรรลุนันตบพ เช่น เป็นผู้กล้าหาญในการละความชั่ว ในการทำความดี เป็นต้น เป็นผู้ซื่อตรง เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย เป็นผู้ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น เป็นผู้มีอินทรีย์สงบ

การแผ่เมตตานั้นท่านให้แผ่เมตตาไปในสัตว์ทั้งปวง ไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ อรรถกถาแห่งพระสูตรนี้เล่าไว้ว่า ภิกษุจำนวนหนึ่งออกไปบำเพ็ญเพียรในป่า พักอยู่ใต้ต้นไม้ รุกขเทวดารู้สึกลำบากใจที่ตนอยู่บนต้นไม้ จึงทำวิธีต่าง ๆ ให้ภิกษุเหล่านั้นกลัว ไม่อาจอยู่ได้ ภิกษุเหล่านั้นจึงพากันกลับไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงทราบเรื่องแล้ว ตรัสให้ภิกษุกลับไปอยู่ที่เดิม พร้อมด้วยประทานพระพุทธโอวาท ซึ่งมีเนื้อความเป็นกรณียเมตตสูตรดังกล่าวแล้ว พุทธศาสนิกชนจะสวดไว้ก็ดี แต่ขอให้รู้ความหมายด้วย

อรรถกถาเล่าว่า ภิกษุเหล่านั้นสวดกรณียเมตตสูตรตั้งแต่ออกจากวัดเชตวันไปถึงป่าอันเป็นที่พักอาศัย ปรากฏว่าได้รับความรักความเมตตาจากเทวดาและอยู่ภาวนาด้วยความสงบสุขดี

การแผ่เมตตา

๑๖. เราแผ่เมตตาเพื่ออะไรคะ ทำไมต้องแผ่เมตตา

การแผ่เมตตา เพื่อให้จิตใจของเราอ่อนโยน ปรารถนาดี มิไม่ตรีจิตต่อผู้อื่น ถ้าต่างคนต่างแผ่เมตตาเข้าหากัน สังคมก็จะสงบสุข ไม่มีการประทุษร้ายกัน ที่แรกท่านให้แผ่ถึงตัวเองก่อน เช่นว่า “ขอให้เรามีความสุขเถิด” “ขอให้เราปราศจากทุกข์เถิด” ทั้งนี้เพื่อทำตนให้เป็นพยานว่า เราชักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด คนอื่นสัตว์อื่นก็เช่นเดียวกัน จึงไม่ควรเบียดเบียนกัน ประโยชน์โดยตรงได้แก่ ผู้แผ่เมตตา ทำให้อยู่เป็นสุข เป็นที่รักของเทวดา และมนุษย์ เป็นคนมีเสน่ห์ในตัวเพราะอำนาจของเมตตา ส่วนคนมักโกรธ มีโทสะอยู่เสมอ ก็จะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับผู้มีเมตตา ท่านให้อ่านาคือเมตตามาล้างโทสะหรือความโกรธ แต่คนเราโดยปกติบางครั้งก็มีเมตตา บางคราวก็มีโทสะ เมื่อหมั่นเจริญเมตตาบ่อย ๆ รู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น จิตก็จะชุ่มเย็นอยู่ด้วยเมตตา โทสะเกิดได้ยาก

การแผ่เมตตาที่ไม่ได้ผล

๑๗. เมื่อเราแผ่เมตตาให้คนที่โกรธเรา ไม่ชอบเรา จะทำให้
เขากลับมาดีกับเราจริงหรือคะ แสดงว่าเราต้องทำ
สมาธิจนเกิดกระแสพลังก่อนด้วยหรือเปล่าคะ ถ้า
สมาธิเราไม่หนักแน่น ก็แผ่เมตตาไม่ได้ผลหรืออย่างไร

ไม่แน่นอนไป บางคนหนาเกินไปจนรับกระแสแห่งเมตตาไม่ได้
เหมือนกำแพงหนาที่ไฟส่องไฟลอดไปไม่ได้ แต่ถ้าเขาไม่หนาเกินไป และ
เรามีกระแสเมตตาแรงพอสมควร เขาก็จะรับได้และรู้สึกได้

พระพุทธเจ้ามีพลังแห่งเมตตามากเพียงไร เราก็รู้กันอยู่แล้ว แต่
ไม่สามารถทำให้พระเทวทัต และนางจิณฺณจมาณวิกา เป็นต้น รับรู้ถึงพระ
เมตตาของพระองค์ท่านได้ เขาจึงต้องทำกรรมหนักและได้รับผลแห่ง
กรรมของเขาเอง

การอธิษฐานในบุญ

๑๘. การอธิษฐานเป็นสิ่งที่ควรทำไหมคะ จะกลายเป็นหวัง
ผลในบุญที่ทำไปไหมคะ

ได้พูดไว้บ้างแล้วในคำตอบข้อ ๑๒ แต่ขอยืนยันในที่นี้ว่า การ
อธิษฐานเป็นสิ่งที่ควรทำ แม้จะเป็นการหวังผลในบุญที่ทำก็ไม่ใช่เป็นไร
พระพุทธเจ้าเมื่อทรงบำเพ็ญบารมีอยู่ ก็ทรงอธิษฐานเหมือนกัน คือขอให้
บรรลुพระโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้า แล้วพระองค์ก็ทรงได้ตามที่อธิษฐาน
เราปรารถนาสูงก็ได้สูง การอธิษฐานไม่เสียหายอะไร มันเป็นผลรวมของ
กุศลกรรมที่เราได้ทำ ตามที่กล่าวแล้วในข้อ ๑๒

วิธีฝึกตนเป็นคนดี

๑๙. อยากเป็นคนดี มีวิธีฝึกตนอย่างไรคะ

มีหลายวิธี เช่น ตั้งใจว่าจะเป็นคนดี แล้วทำตามที่ตั้งใจ พยายามละความชั่ว พยายามทำความดี ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘ นอกจากนี้ ควรอบรมตนด้วยภาวนา ๔ คือ

๑. กายภาวนา อบรมกายด้วยการรู้จักใช้ปัจจัย ๔ ตามจุดมุ่งหมาย ไม่ขาดไม่เกิน ไม่เพ้อ
๒. สីลภาวนา อบรมตนให้มีศีล มีมารยาทดี มีคุณธรรม
๓. จิตตภาวนา อบรมจิตให้บริสุทธิ์มั่นคง ใช้การได้ คือ จะหมั่นจิตไปทางไหนก็ได้
๔. ปัญญาภาวนา อบรมตนให้มีปัญญา รู้สิ่งที่ควรรู้ ไม่ต้องรู้สิ่งที่ไม่ควรรู้ ในระดับสูงหมายถึงรอบรู้ในกองสังขารพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาในเบญจขันธ์ เพียงพอที่จะปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งปวงมากเกินไป

เพียงเท่าที่กล่าวมาโดยย่อนี้ ก็คิดว่าเพียงพอที่จะเป็นคนดีระดับต้นระดับกลาง และระดับสูงสุด

ทำบุญไม่หวังผล

๒๐. มีคนพูดว่า “ถ้าไม่หวังผลแล้วจะทำบุญทำทานไปทำไม”
จะตอบอย่างไรคะ

ทำปล่อย เมื่อไม่หวังผล ก็ทำปล่อย ทำเหมือนไม่ได้ทำ ไม่มีผู้
ทำ มีแต่การกระทำ (การโก น กิริยาว วิชฺชติ) เห็นในภาษาอังกฤษใช้
คำว่า Doing without doer

คำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายาน ในระดับ
สูงสอนอย่างนี้ทั้งนั้น คือละลายตัวตน ไม่มีตัวตน เป็นอนัตตา เป็น
สัจจัญตา แต่ต้องระวังนะ เผลอเข้าจะเป็นมิจฉาทิฎฐิ ผู้จะมาถึงจุดนี้
ต้องมีศีลและสมาธิเป็นพื้นฐานดีแล้ว มิฉะนั้นจะเห็นไปว่าทำบุญไม่เป็นบุญ
ทำบาปไม่เป็นบาป ผู้ที่จะมาถึงจุดนี้ควรจะเป็นผู้มีศีลธรรมสมบูรณ์ มี
จิตใจมั่นคงในกุศลธรรมแล้ว ขอให้ระวัง

เคยมีอุบาสกอุบาสิกาคนหนึ่ง เมื่อก่อนเคยให้ทานรักษาศีลตามปกติ
ต่อมาอุบาสกไปฟังเรื่องสัจจัญตาเรื่องอนัตตาที่สำนักแห่งหนึ่ง ฟังไป ฟังไป
นาน ๆ เข้า เลิกทำบุญ เลิกรักษาศีล ถือแต่อนัตตา สัจจัญตาอย่างเดียว
เห็นว่าทำไปก็ไร้ผล ไม่มีผู้รับ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งที่กล่าวว่าให้ระวังจะ
หมุนไปสู่มิจฉาทิฎฐิ

อาชีพอ่อนรำ จะได้ขึ้นสวรรค์ จริงหรือ

๒๑. ตามพระไตรปิฎกที่ว่า บุตรชายของตระกูลอ่อนรำ ไป
ทูลถาม พระพุทธเจ้าว่าจะได้ขึ้นสวรรค์ชั้นไหน เพราะ
ร้องรำทำเพลงให้ผู้ชมมีความสุข พระพุทธเจ้าตรัส
ตอบว่า ไปนรกเพราะผู้คนมีโลภะ คือ ความเพลิดเพลिन
มีโมหะ คือความหลงอยู่แล้ว ยังไปร้องเพลงให้เขา
เพลิดเพลिनหนักเข้าไปอีก

ทราบอย่างนี้แล้วมาพิจารณาดูนักดนตรีระดับโลกที่ตั้งแต่เด็กมา
ฝึกฝนดนตรี จนอายุเกือบ ๔๐ กว่าจะมีชื่อเสียง ทั้งชีวิตคร่ำเคร่งอยู่กับ
การฝึกฝนดนตรี ดู ๆ ก็เป็นชีวิตที่น่าชื่นชม คือตั้งใจแน่วแน่ และประสบ
ความสำเร็จในที่สุด แต่ต้องไปตกนรก ทั้ง ๆ ที่ก็เป็นคนดีต่อสังคมมา
ตลอดอย่างนั้นหรือคะ

ข้อความที่ถามนี้ ปรากฏในตาลปุตตสูตร สังยุตตนิกายสฬาย
ตนวรรค พระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ ข้อ ๕๘๔-๕๘๖ มีบุตรนักพ่อน ซึ่งตัว
เขาก็เป็นนักพ่อนด้วย มาทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เขามีอาชีพเป็นนักพ่อน
คติสัมปรายภพของเขาจะเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าตรัสห้ามไม่ให้ถามถึง ๒
ครั้ง แต่เขาก็ยังถามอยู่เป็นครั้งที่ ๓ พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า เขาต้อง
ไปนรกชื่อปาสะ เขาร้องให้และทูลว่า เขาได้ฟังมาจากบรรพชนว่า อาชีพ
นักพ่อนตายแล้วจะไปเกิดเป็นเทพพวกปาสะ (แปลว่ารำเริง สนุกสนาน)
พระพุทธเจ้าตรัสให้เหตุผลว่า มนุษย์โดยทั่วไป มากไปด้วยราคะ โทสะ

โมหะ อยู่แล้ว การกระทำของท่านไปเพิ่มพูน ราคะ โทสะ โมหะ เข้าอีก จะไม่ไปบายนั้ได้อย่างไร

ที่เขาร้องไห้ นั้น เขากราบทูลว่า เพราะเสียใจที่อาจารย์ของนัก ฟ้อนเก่า ๆ หลอกหลวงว่าผู้มีอาชีพนั้ตายแล้วไปเกิดเป็นเทพพวกปหาสะ เขาชมเชยธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า แล้วขอถึงพระรัตนตรัย ออกบวช ในสำนักของพระผู้มีพระภาค ต่อมาได้บำเพ็ญเพียรจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์

ที่ตอบนี้ตอบตามที่พระพุทธเจ้าตรัส ผมเข้าใจเป็นส่วนตัวว่า ถ้า เขามีความดีอย่างอื่น อาจไม่ไปนรกก็ได้ แต่ถ้าไม่มีความดีอย่างอื่นช่วยไว้ คงจะต้องตกนรกหรือกำเนิดสัตว์เดรัจฉานตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ท้ายพระสูตรนี้

อาชีพที่ทำให้คนผลิตเพลินเป็น บาปไหม

๒๒. ต่อเนื่องจากข้อ ๒๑ ยังมีอาชีพอีกมากมายในสังคม เช่น เสริมสวย ทำอาหาร เป็นต้น ก็ล้วนทำให้คนผลิตเพลินทั้งนั้น อย่างนี้การเป็นคนดีก็ไม่พอสำหรับชีวิตใช้ไหมคะ

๒ เรื่องนี้ไม่มีพระสูตรอ้างอิง การทำอาหารเป็นสิ่งจำเป็นตามข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นอยู่ได้ด้วยอาหาร สพฺเพสฺสตา อาหารภูฏิติกา การปรุงอาหารจึงเป็นสิ่งจำเป็น ไม่ว่าที่ร้านค้าหรือในครอบครัว ผู้บริโภคต้องสำรวมเอาเอง ที่เรียกว่าสำรวมลิ้น และกินแต่พอประมาณ ส่วนเรื่องเสริมสวยนั้นไม่ต้องเสริมก็ได้ เพียงแต่ทำให้เรียบร้อย เช่น ผมยาวก็ไปตัดออกเสียบ้าง แต่ถ้ามุ่งเสริมสวยจริง ๆ แบบที่เขามุ่งกันอยู่ ก็น่าเป็นห่วงเหมือนกัน นอกจากจะสิ้นเปลืองทรัพย์ของตนเองโดยไม่จำเป็นแล้ว ยังจะทำให้ผู้อื่นหลงใหลผลิตเพลิน ตนเองก็หลงใหลผลิตเพลินไปกับการเสริมสวยนั้น น่าจะใกล้เคียงกับเรื่องนักฟ้อนด้วยเหตุนี้ คีลในระดับชัตเกลลาจิตใจ เช่น คีล ๘ ข้อที่ ๗ ว่า “เว้นจากการดูฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และเว้นจากการประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ซึ่งเป็นไปเพื่อความสวยงาม” โดยนัยนี้ จะเห็นว่า ท่านสอนให้อยู่ตามธรรมชาติ ดูแลรักษาร่างกายให้สะอาดก็เพียงพอแล้ว ลองคิดว่าถ้าคนในสังคมของเราทำได้อย่างนี้จะประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม บางคนใช้น้ำหอมแพงลิบลွ้ซึ่งจะต้องซื้อจากต่างประเทศ เสียดูแลการค้ำมากมาย

กิบบุญเก่า

๒๓. ถ้าคนหนึ่งเขารู้สึกว่าชีวิตอยู่ดีมีสุขอยู่แล้ว ไม่เห็นทุกข์อะไร จะศึกษาธรรมะหรือทรมานตนเองด้วยการนั่งสมาธินาน ๆ ตื่นแต่ตึก ฯลฯ ทำไม เราจำเป็นต้องไปชักจูงเขาไหมคะ หรือปล่อยให้เขาเสวยบุญเก่าไป

ปล่อยเขาไปก็ได้ แต่ถ้าแนะนำได้ ก็ควรจะแนะนำให้เขาทำความดีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่ให้สันโดษในกุศลธรรม ไม่ถอยกลับในความเพียร ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ ถ้าเขามัวกิบบุญเก่าแล้วไม่ทำใหม่ เมื่อบุญเก่าสิ้นไปเขาจะอย่างไร เขารู้ได้อย่างไรว่าบุญเก่าเขามีเท่าไร อาจจวนหมดแล้วก็ได้ ไม่เหมือนเงินที่เราฝากไว้ในธนาคาร เราเปิดสมุดบัญชีดูก็รู้ว่าเหลือจำนวนเท่าไร ขอให้ระลึกถึงพระพุทธพจน์ ที่ว่า

“เมื่อบุญสิ้นไป ทุกอย่างก็พินาศหมด”

บาป-บุญของใคร

๒๔. คนที่เป็นครูตั้งใจสอนลูกศิษย์ดี หวังดีกับลูกศิษย์ แต่ลูกศิษย์ เอาความรู้ไปใช้ในทางไม่ดี อย่างนี้ถือเป็นกรรมแยกกัน คือครูได้กรรมดี ลูกศิษย์ทำไม่ดีก็กรรมไม่ดีได้วิบากไม่ดี ไม่ได้ต่อเนื่องว่าเป็นบาปของครู ถูกไหมคะ

ถูกต้องแล้ว เราต้องรู้จักตัดตอน เปรียบเหมือนเราให้มิดไปทำครัว แต่เขาเอาไปแทงกันก็เป็นเรื่องของเขา เราไม่มีส่วนแห่งบาป แต่ถ้าเขาเอาไปทำครัว เป็นประโยชน์แก่คนทั้งหลาย เรามีส่วนแห่งบุญด้วย เพราะการตั้งใจของเราเป็นบุญ

ไม่จัดงานศพให้บุพการี

๒๕. ถ้าบุคคลไม่จัดงานศพให้บุพการี ถือว่าไม่กตัญญูหรือ
เปล่านั้น ถ้าต่อนยังมีชีวิตอยู่ก็ได้ดูแลกันเสมอมา ไม่ได้ทอดทิ้ง

ถ้าต่อนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ได้ดูแลเต็มที่แล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูทวดทีย่างดีแล้ว การไม่จัดงานศพให้ดูหุหุราใหญ่โต ก็ไม่น่าจะเสียหายอะไร เคยทราบว่ามีพระเถระบางรูป เมื่อโยมหญิงท่านป่วย ท่านไปเยี่ยมทุกวัน และเทศนาธรรมให้ฟัง แต่พอโยมท่านเสียชีวิตแล้ว ท่านก็วางเฉย ไม่จัดงานศพอย่างที่คนทั้งหลายเขาจัดกัน ปล่อยให้ญาติ ๆ เขากันไป แต่พระภิกษุทั้งหลายในจังหวัดนั้น ช่วยกันจัดงานให้ใหญ่โตขึ้น ให้เหตุผลว่า ไม่ใช่เป็นโยมของพระเถระรูปนั้น เพียงผู้เดียว แต่เป็นโยมของพระทั้งหลายจำนวนมาก ในฐานะเป็นโยมอุปการะ มีพระเถระอีกรูปหนึ่งเป็นพระราชาคณะชั้นธรรม อยู่ในกรุงเทพฯ ท่านทำปณิกรรมไว้ว่า เมื่อท่านสิ้นชีวิตแล้ว ไม่ต้องทำบุญอุทิศให้เพราะท่านทำมาเองมากแล้ว

การตอบแทนพระคุณพ่อแม่

๒๖. ในตำราบอกว่า การตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ต้องทำให้พ่อแม่เป็นสัมมาทิฐิ มีจิตใจพัฒนาธรรมะ ถ้ายังก็ถือว่ายังไม่ได้ตอบแทนคุณ แต่พ่อแม่ก็เชื่อว่าจะพัฒนาธรรมะได้ทุกคน อย่างนี้ลูกก็จะเหมือนไม่ได้ตอบแทนคุณหรือคะ

การให้ปัจจัย ๔ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ให้เพียงพอแก่ความต้องการ ก็เป็นการตอบแทนขั้นหนึ่งแล้ว แต่ถ้าได้ทำให้พ่อแม่ดำรงอยู่ในคุณธรรม คือ ศรัทธา, ศีล, จาคะ และปัญญา เข้าด้วยก็จะดียิ่งขึ้น เพราะทำให้พ่อแม่มีที่พึ่งทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ทำให้พ่อแม่มีคุณธรรมประจำใจ เป็นที่พึ่งแก่ลูกหลานได้ด้วย

ศีลขาดแล้วสมาทานใหม่

๒๗. การที่บอกว่าศีลขาดแล้วสมาทานใหม่ได้เรื่อย ๆ คิดว่าน่าจะทำให้เราลดความระวังลง มากกว่าเพิ่มความระวังขึ้น อาจารย์มีความเห็นอย่างไร

การสมาทานใหม่ก็คือการตั้งใจใหม่ นับว่าดีกว่าไม่ตั้งใจ แม้ไม่ต้องสมาทานกับพระ เพียงตั้งใจเองก็สำเร็จประโยชน์เท่ากัน

วิถีทางของคนที่ไม่ได้พบศาสนา พุทธ

๒๘. ถ้าคนใดที่ไม่ได้พบศาสนาพุทธ เขาจะต้องมีวิถีทางเดียวกับเราชาวพุทธไหมคะ เป็นสวรัคณ์รกเดียวกันไหมคะ

คุณธรรมเป็นสมบัติส่วนกลาง ใครประพฤติในคุณธรรมนั้น ๆ ก็ย่อมได้รับผลของคุณธรรมนั้น ไม่เลือกว่าเขาจะเป็นชนชาติใด นับถือศาสนาใด เหมือนอาหารที่มีประโยชน์ ใครกินก็เป็นประโยชน์แก่คนนั้น

บาปหรือไม่บาป

๒๙. ถ้าศาสนาอื่นบอกว่าสิ่งนี้ไม่บาป แต่ศาสนาพุทธบอกว่าสิ่งนี้บาป สิ่งนี้จะบาปหรือไม่บาป

บาปบุญเป็นความจริงสากล ที่เรียกในภาษาปรัชญาว่า Objective Truth ใครจะบัญญัติว่าบาปหรือไม่บาป สิ่งใดเป็นบาปก็คงเป็นบาปอยู่ในตัวเอง เรียกว่า Truth In Itself เป็นจริงในตัว เหมือนไฟมีธรรมชาติร้อน ใครจับเข้าก็ร้อนเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ข้อบัญญัติทางศาสนาเป็นไปตามสติปัญญาของศาสนาในศาสนานั้น ๆ ว่าใครเข้าถึงความจริงได้แค่ไหน แต่ความจริงก็คงยืนตัวอยู่อย่างนั้น

บุพเพสันนิวาส

๓๐. บุพเพสันนิวาสมีจริงหรือไม่

บุพเพสันนิวาสมีจริง ทรรศนคติทางพระพุทธศาสนาแสดงไว้ว่าความรักเมื่อจะเกิดย่อมเกิดเพราะเหตุ ๒ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ๑) บุพเพสันนิวาส ๒) การเกื้อกูลกันในปัจจุบัน

บางที่บุพเพสันนิวาสชักนำมาให้เกื้อกูลกันในปัจจุบัน ก็เลยได้รวมเป็น ๒ อย่าง ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีเรื่องเล่าไว้มากมาย ที่แสดงถึงบุพเพสันนิวาส

อนุโมทนาบุญที่เกิดจากใจ

๓๑. การอนุโมทนาบุญกับผู้อื่น จะฝึกฝนอย่างไรให้ความรู้สึกนั้น บังเกิดขึ้นจากใจจริง ๆ ได้

ให้สร้างความรู้สึกอยู่เนื่อง ๆ ว่า ความดีไม่ว่าเป็นของเราหรือเป็นของผู้อื่น ไม่ว่าที่เราทำหรือที่คนอื่นทำล้วนเป็นสิ่งที่น่ารักน่าถนอม ถ้ามีความรู้สึกอย่างนี้อยู่ เราก็จะอนุโมทนาบุญที่ผู้อื่นทำได้จริง ๆ เป็นปัตตานุโมทนาภัย แปลว่า บุญที่ได้จากการอนุโมทนาส่วนบุญ

สัมภาเวสี

๓๒. สัมภาเวสี คืออะไร

คือผู้ที่ยังแสวงหาภพ (สัมภา+เวสี = สัมภาเวสี) หมายถึง ผู้ที่ยังท่องเที่ยวอยู่ในสังสารวัฏ ยกเว้นพระอรหันต์แล้ว นอกนั้น เป็นสัมภาเวสีทั้งหมด คนส่วนมากเข้าใจผิดคิดว่า วิญญาณที่เที่ยวเร่ร่อนยังไม่เกิด ที่จริงสัตว์ทั้งหลายเมื่อตายลงก็ไปเกิดเลย คือจุติกับปฏิสนธิอยู่ติดกันไม่มีระหว่าง เรียกว่าไม่มีอंतरภพ

พระภูมิเจ้าที่

๓๓. พระภูมิเจ้าที่คือใคร มีอิทธิพลต่อที่หรือบ้านบริเวณนั้น
จริงหรือไม่ เราควรปฏิบัติตัวอย่างไรต่อท่าน

พระภูมิมาจากความเชื่อที่ว่า มีภูมมเทวดา คือ เทวดาประจำพื้นที่
เมื่อมนุษย์เราจะไปสร้างบ้านสร้างเรือนที่ไหนก็คิดว่าไปทับที่ของภูมมเทวดา
ซึ่งท่านอาศัยอยู่ก่อน จึงได้มีการตั้งศาลพระภูมิเพื่อให้พระภูมิได้อยู่ที่นั่น
แล้วมีการบูชาสักการะด้วยข้าวน้ำและผลไม้ เป็นต้น บูชาด้วยพวงมาลัย
ก็มี ขอให้ช่วยคุ้มครองรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข แต่ถ้าคนประพฤตินิด
ทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ อยู่เสมอแล้ว พระภูมิก็ช่วยอะไรไม่ได้ แต่ถ้า
เป็นคนดี ประพฤติแต่กุศลกรรม แม้พระภูมิไม่ต้องช่วย บุญกุศลก็จะ
ช่วยเอง ไม่มีกำลังใดเสมอด้วยกำลังกรรม ถ้าคนในบ้านเห็นพร้อมกันว่า
ไม่จำเป็นต้องตั้งศาลพระภูมิ จะไม่ตั้งก็ได้ ขอให้ประพฤติดนอยู่ในศีล
ในธรรม ศีลธรรมจะคุ้มครองเอง ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ธรรมย่อม
รักษาผู้ประพฤติธรรม” รุกขเทวดาก็ตาม ภูมมเทวดาก็ตาม ย่อมเคารพ
อ่อนน้อมต่อผู้มีธรรม มนุษย์ที่มีธรรมย่อมเป็นเทพอยู่ในตัว เรียกว่า
มนุษย์เทพ หรือมนุสสเทโว เรียกว่า เป็นเทวดาโดยไม่ต้องรอเมื่อตายแล้ว
จึงค่อยเป็น ถ้ามีคุณธรรมสูงขึ้นไปอีกจนถึงเป็นพระอริยเจ้าระดับสูงสุด
คือเป็นพระอรหันต์ ท่านเรียกว่า วิสุทธิเทพ เหนือกว่าเทพอื่น ๆ ทั้งหมด

ในเนมิราชชาดก ท่านเล่าไว้ว่าพระเจ้าเนมิราชเป็นผู้มีคุณธรรมสูง
เป็นอาจารย์ของคนเป็นอันมาก คนเหล่านั้นตั้งอยู่ในคุณธรรมที่พระเจ้า
เนมิราชสั่งสอน แล้วไปเกิดเป็นเทวดาจำนวนมาก โดยเฉพาะที่ชั้นดาวดึงส์
เทวดาเหล่านั้นยังเคารพพระเจ้าเนมิราชในฐานะที่เป็นอาจารย์อยู่ นี่ก็เป็น

ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ที่มีคุณธรรมดี ได้รับการเคารพ
นับถือจากเทพดาเป็นอันมาก ถ้าท่านผู้เช่นนั้นเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
เทวดาก็พลอยเดือดร้อนไปด้วย และเทวดาก็พยายามช่วยเหลือ คຸ້ມครอง
รักษา พระพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า

“ผู้ที่ใช้ทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่คนหมู่มาก เทวดาย่อมรักษาผู้นั้น
และธรรมก็คຸ້ມครองด้วย”

ผีมีจริงหรือไม่

๓๔. ผีมีจริงหรือไม่

มีจริง อาจเป็นเทวดาบ้าง เปเรตบ้าง อสุรกายบ้าง พวคนรกบ้าง
แต่คนไทยรวมเรียกว่า “ผี” เรื่อง “ผี” นี้สังเกตว่า มีทุกชาติทุกภาษา
แสดงว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในโลก ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม การปฏิบัติ
ต่อผีก็คือทำบุญอุทิศให้หรือแผ่เมตตา

การเจิมเป็นสิริมงคลจริงหรือไม่

๓๕. การเจิมรถ เจิมบ้าน เป็นสิริมงคลนั้น เป็นเรื่องจริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับคุณธรรมของผู้เจิมหรือไม่

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ท่านปัญญา นันทภิกขุ) แห่งวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้สอนไว้ว่าให้เจิมที่คนขับว่า “จงระวัง จงระวัง อย่าประมาท รถมันชนกันเองไม่ได้ ต้องมีคนขับไปชนกัน”

ถ้าเป็นบ้านก็น่าจะเจิมที่เจ้าของบ้านว่า จงสามัคคีกัน จงเข้าใจกัน จงอย่าทะเลาะกัน เพราะว่าตัวบ้านไม่มีชีวิตไม่มีจิตใจ ไม่รับรู้อะไร จะอยู่เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ก็เพราะคนที่อยู่ในบ้านนั้นแหละทำขึ้น เข้าใจอย่างนี้ก็จะได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ไม่ต้องกังวลเรื่องเจิม หรือไม่ได้เจิมบ้าน บางท่านเจิมด้วยอักษร ๓ ตัว คือ อะ, อุ, มะ

“อะ” หมายถึง อรหัง สัมมา สัมพุทโธ

“อุ” หมายถึง อุตตมธรรม กล่าวคือ โลกุตตรธรรม ๔ ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

“มะ” หมายถึง มหาสงฆ์ ได้แก่ พระอริยสงฆ์ หมายความว่า ให้เราระลึกถึงพระรัตนตรัยนั่นเอง

การเจิม ไม่ว่าเจิมอะไร นอกจากเป็นขวัญเป็นกำลังใจแล้วก็ไม่มีความหมายอะไรอื่น เพราะฉะนั้น จะเจิมหรือไม่เจิมก็ได้ รถที่ชนกันอยู่โครม ๆ ทุกวันนั้น ล้วนแต่เจิมแล้วทั้งสิ้น รถที่ไม่ได้เจิม แต่เจ้าของขับอย่างระมัดระวัง ไม่เคยชนเลยก็มี

สวดภาณยักษ์

๓๖. สวดภาณยักษ์คืออะไร เป็นสิ่งจำเป็นต่อชาวพุทธหรือไม่

เรื่องการสวดภาณยักษ์ ขอดตอบตามพระไตรปิฎก ดังนี้

คราวหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์ ท้าวมหาราชทั้ง ๔ เข้าไปเฝ้า (ท้าวมหาราชทั้ง ๔ คือ ๑. ท้าวธตรฐ ประจักษ์ตปุรพา มีพวกคนธรรพ์ (รุกขเทวดา) เป็นบริวาร ๒. ท้าววิรูปักษ์ ประจักษ์ตักกษิณ มีพวกกุมภันต์เป็นบริวาร ๓. ท้าววิรูปักษ์ ประจักษ์ตประจิม มีพวกนาคเป็นบริวาร ๔. ท้าวเวสวัณหรือท้าวกุเวร ประจักษ์ตอุดร มีพวกยักษ์เป็นบริวาร ท่านเหล่านี้เป็นเทวดาในชั้นจาตุมหาราชิก ซึ่งเป็นชั้นต่ำที่สุดในสวรรค์ชั้นกามาวจร ๖ ชั้นภุมมเทวดาก็จัดอยู่ในชั้นนี้)

ท้าวเวสวัณได้กราบทูลว่า บริวารของท่านที่เลื่อมใสพระพุทธองค์และภิกษุสงฆ์ก็มี ที่ไม่เลื่อมใสก็มีมาก เพราะพระพุทธองค์ทรงสอนให้รักษาศีล ๕ ซึ่งพวกยักษ์ไม่ชอบรักษา สวากของพระพุทธองค์บางพวกชอบอยู่ในเสนาสนะอันสงัด มีเสียงน้อย ยักษ์ชั้นสูงบางพวก ก็ชอบอยู่ในที่เช่นนี้เหมือนกัน พวกเขามีได้เลื่อมใสในคำสอนของพระผู้มีพระภาคขอพระองค์ทรงทราบ การรักษาชื่ออาณานาฎิยะ เพื่อให้ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ของพระองค์เล่าเรียนท่องบ่นสาธยาย เพื่อคุ้มครองตนเองให้ปลอดภัยจากยักษ์เหล่านั้น ยักษ์เหล่านั้นเมื่อได้ฟังอารักขาชื่ออาณานาฎิยะนี้แล้วจักยำเกรงไม่อาจเบียดเบียนสวากของพระองค์ได้ สวากของพระองค์จักได้อยู่สุขสบาย ในป่าเช่นนั้น

พระพุทธองค์ทรงรับคำของท้าวเวสวัณด้วยอาการดุขุณี ท้าวเวสวัณจึงกราบทูลมนต์สำหรับอารักขาซึ่งชื่ออาณานาฎิยะ

ในความสำเร็จคือ การกล่าวนอบน้อมพระพุทธเจ้า ๗ พระองค์ มีพระวิปัสสิสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นต้น มีพระสมณโคดม สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นองค์สุดท้าย และกล่าวถึงการที่ท้าวมหาชาทั้ง ๔ เคารพนอบน้อมต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า

พระพุทธองค์ทรงให้ภิกษุทั้งหลายเรียนอาฏานาฏิยสูตรนี้ แล้วท่องบ่นสาธยาย อยู่ที่ได้ย่อมได้รับการคุ้มครองรักษา พวกอมนุษย์ไม่เบียดเบียน เพราะยักษ์ นาค กุมภัณฑ์ คนธรรพ์ หรือพวกพ้องคนใดก็ตาม เบียดเบียน บิบบั่นผู้ซึ่งสาธยายอาฏานาฏิยอยู่นี้ย่อมได้รับเทวทัณฑ์จากเทพผู้ใหญ่ ไม่สามารถเข้าสมาคมกับพวกของตนได้ เป็นการลงโทษเหมือนนเรศโจร

อาฏานาฏิยสูตรนี้แสดงหลักการคุ้มครองตนในที่มิภัยด้วยคุณธรรมที่เรียกว่า **การอารักขาโดยธรรม** ธรรมที่ว่านี้ คือความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ผู้มีคุณธรรม เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้ง ๗ พระองค์ และยังกล่าวถึงท่านผู้ใหญ่ของพวกยักษ์ นาค คนธรรพ์และกุมภัณฑ์อีกด้วย แม้จะไม่ถึงกับอ่อนน้อมแต่เป็นการเอ่ยชื่อถึง (คล้ายร้านอาหารหรือร้านขายยาที่นิยมเอารูปนายตำรวจใหญ่มาติดไว้ในร้าน เพื่อป้องกันตำรวจผู้น้อยหรือพวกนักเลงในถิ่นนั้นรังแก)

อนึ่ง อายุ วรรณะ (ผิวพรรณ) สุขและกำลัง ย่อมเจริญแก่ผู้มีปกติอภิวาทอ่อนน้อมเป็นนิตย์ต่อผู้ใหญ่ ผู้ที่ควรเคารพ (อภิวาทนลิลิสฺส นิจจํ วุฑฺฒาปจายิโน จตฺตารโธ ธมฺมา วฑฺฒนฺติ อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ)

ความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นมงคลถึง ๒ ในมงคล ๓๘ ประการ นำสิริมงคลมาสู่ตน เป็นที่สบายใจของผู้เข้าใกล้ ไม่ขวางหูขวางตาผู้อื่น (คำพูดไม่ขวางหู กิริยาไม่ขวางตา) ตรงกันข้ามคือเป็นที่สบายหูสบายตา

ของผู้สมาคมนิกายเถรวาท เป็นที่ตั้งแห่งความเมตตา เอื้อนดู ชื่นสุขและชื่นชูใจ
ชื่อว่าได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัย นอกจากนี้คุณธรรมอีกหลายอย่าง
ย่อมมีอยู่ในใจของผู้เคารพอ่อนน้อมและยังเป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรมอื่น ๆ
อีกหลายประการ เช่น ไม่ต้องทะเลาะวิวาทหรือกระทบกระทั่งกับใคร ๆ
จึงชื่อว่าเป็นการคุ้มครองตน คุ้มครองผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

ตักบาตรเทโว

๓๗. การตักบาตรเทโวคืออะไร ปกติพระสงฆ์ต้องรับอาหารสดเพียงเท่าในบาตร เก็บไว้มืออื่นก็ไม่ได้ การตักบาตรเทโวจะทำให้พระอาบัติหรือไม่

การตักบาตรเทโว ย่อมาจากคำว่า “เทโวโรหณะ” แปลว่า “ลงจากเทวโลก” ตำนานเกี่ยวกับเรื่องที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปจำพรรษาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อออกพรรษาแล้วเสด็จลงจากเทวโลกมาที่เมืองสังกัส ซึ่งพระสารีบุตรอยู่ที่นั่นในเวลานั้น ชาวบ้านมาชุมนุมกันมากเพื่อถวายอาหารบิณฑบาตแด่พระพุทธองค์ ตำนานนี้ให้เกิดประเพณีตักบาตรเทโวฯ ถ้าวัดอยู่บนภูเขา พระก็จะลงจากภูเขา ทำนองว่าลงจากชั้นดาวดึงส์ วัดที่อยู่ราบกับพื้น พระก็เดินมารับบิณฑบาตอย่างธรรมดา เป็นการทำบุญเนื่องในโอกาสออกพรรษาของชาวบ้าน เรื่องตักบาตรเทโวก็มีเท่านี้

การตักบาตรเทโวจะทำให้พระเป็นอาบัติหรือไม่ขึ้นอยู่กับของที่นำมาใส่บาตร ถ้าเป็นอาหารกระป๋องพระก็ต้องฉันในวันนั้น เข้าถึงเพล ที่เหลือต้องสละให้สามเณรหรือเด็กวัด เพราะอาหารที่รับบิณฑบาตมา จะเก็บไว้ฉันในวันรุ่งขึ้นไม่ได้ ถ้าสามเณรหรือเด็กเข้าใจเรื่องนี้จะนำมาถวายในวันรุ่งขึ้นก็ได้ เพราะเป็นสิทธิของสามเณรหรือเด็กแล้ว ส่วนข้าวสารนั้นรับประเคนไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าจะถวายข้าวสารแก่พระก็ให้นำไปถวายที่วัด โดยวางไว้ข้างหน้าท่านโดยไม่ต้องประเคน บอกให้รู้ว่าเราถวายท่าน ท่านก็จะกล่าวอนุโมทนา

ใส่บาตรการค้ำ

๓๘. การที่แม่ค้ำรับอาหารที่คนตักบาตรแล้วไปขายใหม่ แม่ค้ำจะบาปไหม

ไม่บาป แต่ไม่สมควรทำ ทั้งพระและแม่ค้ำไม่ควรทำอย่างนี้ ทำให้การรับบิณฑบาตเป็นการค้าไปด้วย การตักบาตรและการรับบิณฑบาตควรจะทำไปด้วยความกรุณาและบริสุทธิ์ใจ

ตักบาตรต้องถวายน้ำไหม

๓๙. เวลาตักบาตรต้องถวายน้ำดื่มหรือไม่

ถ้ารู้ว่าพระท่านขาดแคลนน้ำ จัดถวายไปด้วยก็ได้ โดยปกติไม่ขาดแคลนน้ำ ขาดแต่อาหาร ฉะนั้นถวายแต่อาหารก็น่าจะพอ ไม่ทำให้บาตรท่านหนักและรุงรังไปด้วยน้ำ ทำให้รับอาหารไม่ได้เต็มที่เพราะขูดน้ำที่ขวางอยู่เต็มบาตร

รับบาตรจนสิ้น

๕๐. แต่เดิมท่านให้พระรับบิณฑบาตเฉพาะเต็มบาตร ปัจจุบัน
สิ้นบาตรไปอยู่ในถุ้งหิ้วใหญ่ พระจะอาบัติหรือไม่ ถ้า
เราทำให้พระอาบัติ เราจะบาปหรือไม่

พูดยากว่าเป็นอาบัติหรือไม่เป็น ถ้าพูดถึงความควรหรือไม่ควรจะ
เหมาะสมกว่า การกระทำที่ไม่สมควร ท่านปรับอาบัติ “ทุกกฏ” ไว้หมด ถ้า
พูดจาไม่สมควรท่านปรับอาบัติที่เรียกว่า “ทุพภาสิต” พระพุทธเจ้าตรัสว่า
การสำรวมเป็นหน้าที่ของพระ การทำบุญเป็นหน้าที่ของผู้ต้องการบุญ แต่
ถ้าทำจนถึงพระต้องลำบากก็ไม่ควรเหมือนกัน นอกจากนี้ควรคำนึงถึง
ความสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยรวมด้วย ทั้งผู้รับบาตรและผู้ใส่บาตรจึง
ต้องสำรวมด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ให้เกิดการสูญเสีย

ถวายเงินให้พระ

๔๑. ชาวพุทธนิยมทำบุญเพื่อกุศลของตนเอง โดยการถวายเงินให้พระ คือดูเป็นรูปธรรมเห็นชัดกว่าการทำบุญด้วยการนั่งสมาธิ หรือศึกษาธรรมะ ฝึกฝนธรรมะด้วยใจ ซึ่งรู้สึกยากและไม่ค่อยเห็นผลเร็ว แต่การทำเช่นนี้ส่งผลให้พระมีปัจจัยมาก บางองค์มีเงินในบัญชีเป็นล้าน (ขณะที่ชาวบ้านผู้ถวายเองไม่ค่อยมีเงิน)

ถาม ก. พระมีเงินมาก ขัดกับพระพุทธเจ้า ให้เลิกสะสม
ดังนั้น พระไม่อาบัติหรือ

ข. ชาวบ้านที่พากันถวายปัจจัยจนพระไม่สามารถ
สำรวจใจไหว ชาวบ้านบาปไหมคะ หรือตัดตอน
กัน คนถวายได้บุญ ผู้รับต้องสำรวจเอง สำรวจ
ไม่ได้ก็บาปไปเอง อย่างนั้นหรือเปล่าคะ

การรับเงินรับทองมีข้อห้ามในพระวินัย ปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้รับ ในศีล ๑๐ ของสามเณรข้อที่ ๑๐ ก็ห้ามรับเงินและทองเหมือนกัน แต่มาถึงบัดนี้ ความจำเป็นทางสังคม แม้ในสังคมสงฆ์เองทำให้พระจำเป็นต้องรับเงินและทอง ใช้จ่ายเงินทองด้วยตนเอง เช่น ในการเดินทาง เป็นต้น ในงานพิธีต่าง ๆ ชาวบ้านก็นิยมถวายเงินแก่พระเหมือนกัน ถือเป็นความสะดวกเพื่อให้ท่านไปใช้จ่ายในปัจจัย ๔ เป็นเรื่องน่าเห็นใจด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย บางแห่งก็ถวายเป็นใบปวารณาบอกจำนวนเงินไว้ด้วย แล้วมอบไว้กับไวยาวัจกร (ลูกศิษย์หรือเจ้าหน้าที่) ไวยาวัจกรจะนำไปถวายพระอีกที

โดยหลักการแล้ว พระสงฆ์ไม่ควรสะสมเงินไว้มากเป็นส่วนตัว เพราะเป็นอันตรายหลายอย่าง เช่น อันตรายแก่เพศพรหมจรรย์ เป็นการชักนำคนบางพวกที่ต้องการเงินจากพระ มาคบหาสมาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสตรีที่หวังการสงเคราะห์จากพระผู้มีเงิน อาจเป็นอันตรายแก่พรหมจรรย์ถึงปาราชิกก็ได้ นอกจากนี้ยังเป็นอันตรายจากโจรภัย ซึ่งมีข่าวให้รู้เห็นกันอยู่บ่อย ๆ ถ้านำไปฝากธนาคาร เปิดบัญชีในนามของพระภิกษุ ถ้าจำนวนมากก็จะเป็นที่ติเตียนของชาวบ้านผู้รู้เห็นและมีเงินน้อยกว่าพระภิกษุ หาเข้าไม่พอกินคำ ยังจะต้องเจียดเงินบางส่วนมาทำบุญถวายพระอีก ตามที่ผู้ถามกล่าวแล้ว

การรู้จักประมาณ ปฏิบัติแต่พอเหมาะสมในเรื่องนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดี ไม่ตึงเกินไปและไม่หย่อนเกินไป ปฏิบัติไปตามสมควรแก่เหตุ (การฉนวลิกตา) เมื่อจวนจะปรินิพพาน พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระอานนท์ว่า ลิกขาบทเล็กน้อย ถ้าสงฆ์เห็นพร้อมกันจะถอนเสียบ้างก็ได้ คือมีพระพุทธานุญาติให้ทำได้ แต่พระอานนท์ไม่ได้ทูลถามว่าลิกขาบทเล็กน้อยนั้นเช่นอะไร เมื่อทำปฐมสังคายนามีพระมหากัสสปเป็นประธาน ได้ถามพระอานนท์ถึงเรื่องนี้ พระอานนท์ตอบว่าไม่ได้ทูลถามพระพุทธเจ้า พระอานนท์จึงถูกปรับอาบัติทุกกฏ และที่ประชุมตกลงกันว่า จะไม่ถอนลิกขาบทใด ๆ พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทจึงคงยืนหยัดถือตามมติที่ประชุมสังคายนา ครั้งที่ ๑ นั้นตลอดมา แต่เรื่องเงินทองนี้ เมื่อภิกษุทั้งหลายพร้อมใจกันไม่ปฏิบัติตาม ลิกขาบทบัญญัติก็เป็นอันถอนไปโดยพฤตินัย

พระบวชนาน แต่เข้าไม่ถึงธรรม

๔๒. เหตุใดที่พระที่บวชนาน ขนาดเป็นเจ้าของอาวาส จึงยัง
ทำผิดศีลผิดวินัยตามข่าวหนังสือพิมพ์ การบวชนานไม่
สามารถกล่อมเกล้าได้เลย อย่างนี้ชาวบ้านจะเข้าใจ
ธรรมะลึกซึ้งได้อย่างไร ในเมื่อแค่ฟังเทศน์แล้วก็ทำมา
หากินไปด้วย

เป็นเพราะพระบางรูป ไม่ใช่ทั้งหมด และก็มีจำนวนน้อย แต่ความ
ผิดความชั่วจะเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ส่วนความถูกต้องความดีไม่ค่อยเป็นข่าว
ลองเทียบดูกับชาวบ้านก็ได้ บางคนเรียนจบปริญญาสูง ๆ ก็ยังทำผิด
กฎหมาย นายแพทย์หลายคนประกอบอาชีพการมต่อภรรยาของตน แต่
แพทย์ส่วนใหญ่ก็ยังมีจริยธรรมดีอยู่พอสมควร บุคคลทุกสาขาอาชีพก็มีดี
มีชั่ว พระสงฆ์ก็เป็นชุมชนกลุ่มหนึ่งของสังคม ซึ่งมีทั้งดีและชั่วเช่นเดียวกัน

ชาวบ้านที่เข้าใจธรรมะลึกซึ้งก็มีอยู่ไม่น้อย นอกจากเข้าใจธรรมะ
ลึกซึ้งแล้วยังปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม พระพุทธเจ้า
ตรัสว่า ไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ เมื่อปฏิบัติชอบ พระองค์ก็ทรง
ยกย่องสรรเสริญ มีผู้มาทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ทุกคนบ้ายหน้าไปสู่นิพพาน
ทั้งหมดหรือ ตรัสตอบว่า เฉพาะผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเท่านั้น

ทำไมไม่ขับไล่พระเกเรออกไป

๔๓. อาจารย์เคยเล่าว่า ที่วัดหนึ่งมีพระเกเรรูปหนึ่ง ถูกพระทั้งวัดรังเกียจ มาขอให้เจ้าอาวาสขับไล่ออกไป มิฉะนั้นพวกตนจะออกไปเอง เจ้าอาวาสบอกว่าพระดีออกไปได้ ท่านไม่หวั่น แต่พระเกเรถ้าออกไป ใครจะควบคุมดูแลสั่งสอน ท่านจึงรับพระเกเรไว้

เรื่องนี้ตอนแรกฟังดูก็เท่ดี แต่ถ้าเอามาใช้กับบริษัทคงเจ๊งแน่ หลวงพ่อเจ้าอาวาสไม่คิดว่าจะสอนพระดีหลาย ๆ องค์นั้นให้ดียิ่งขึ้นหรือคะ ให้หัดเมตตามากขึ้น และให้ช่วยกันตั้งกฎเกณฑ์อะไรสักอย่าง เพื่อให้พระเกเรปรับนิสัยขึ้นมาให้ได้ แล้วอยู่ด้วยกันทั้งหมด

เรื่องทำนองนี้ท่านเล่าไว้เพื่อแสดงคุณธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่นี้ท่านพูดเน้นถึงความกรุณาที่ท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้มีความกรุณาสูง เป็นวัดทางฝ่ายมหายาน มีพระรูปหนึ่งชื่อโมย พระอื่น ๆ พากันไปหาเจ้าอาวาสบอกว่าถ้าไม่ไล่พระรูปนั้นออกไปพวกเขาจะออกกันไปให้หมด ท่านเจ้าอาวาสผู้มีความกรุณาบอกว่าพวกคุณนั้นดีแล้วออกไปได้ ส่วนพระรูปนั้นยังไม่ได้ให้อยู่กับฉันก่อน เรื่องทำนองนี้เอามาปฏิบัติในบริษัทคงไม่ได้ อย่างที่ผู้ถามออกความเห็นมาแล้ว

ปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

๔๔. เราพูดกันบ่อย ๆ ว่า เราสามารถปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันได้ นั้นหมายถึง ธรรมะระดับจริยธรรมหรือไม่ เช่น การเมตตา กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถือศีล ๕ ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมเห็นความวุ่นวายอันเป็นปกติของชีวิตการทำงาน ทั้งผู้คนและความขัดแย้ง มันทำให้เราอยากปลีกตัวออกมาจากวงจรนั้น เมื่อยังออกมาไม่ได้ จะเกิดความอึดอัดขัดข้องในใจอย่างมากว่าจะทำงานต่อหรือจะปลีกวิเวกดี ดูจะเลือกทางใดทางเดียวมิได้ นับเป็นความทุกข์ใจ

การปฏิบัติธรรมทำได้ในชีวิตประจำวัน แต่สิ่งแวดล้อมก็สำคัญเหมือนกัน ถ้าไม่ได้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม การปฏิบัติก็ทำได้ยากขึ้น ถ้าได้สิ่งแวดล้อมที่เป็นสัปปายะ (เหมาะสม) เช่น ที่อยู่ และบุคคลผู้คบหาเหมาะสมแก่จิต, อรรถาภัยของเรา การปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันก็จะง่ายขึ้น การปฏิบัติธรรมที่ว่านี้ ไม่ว่าจะเป็นขั้นจริยธรรม หรือระดับที่สูงกว่าจริยธรรม

คิดแต่เรื่องความตาย

๔๕. คนที่เศร้าสร้อยและคิดถึงเรื่องความตายเป็นนิตย์ เป็นเพราะกรรมใด เคยฆ่าตัวตายมาบ่อยในชาติก่อนหรืออย่างไร

คิดว่าเป็นเหตุในปัจจุบันมากกว่า เขาคงได้ประสบกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนานานาประการ เช่น โรคร้ายไข้เจ็บอันเรื้อรัง สภาพในครอบครัวที่ทำให้ห่อหุ้มจิตใจ แก้ปัญหาไม่ได้ ทำให้เป็นโรคซึมเศร้า

การทำแท้ง

๔๖. การทำแท้งเป็นบาปปาณาติบาต หากทำด้วยความจำเป็น และทำบุญต่อภายหลังอย่างสม่ำเสมอ จะผ่อนคลายบาปลงได้หรือไม่ ด้วยวิธีใด คำถามนี้หมายถึงความจำเป็นส่วนตัว ไม่เกี่ยวกับความจำเป็นที่สังคมมากำหนดความเห็นให้

การทำแท้งไม่ว่าในกรณีใดๆ เป็นบาปทั้งนั้น ถ้าความจำเป็นส่วนตัว เช่น ไม่พร้อมที่จะมีลูก หรือความจำเป็นที่สังคมกำหนด เช่น เด็กออกมาจะพิการ กรณีแรกไม่สมควรทำอย่างยิ่ง มีทางออกที่พอหาได้ เช่น ยอมรับความจริง หรือก้มหน้ารับผลแห่งกรรมไป ส่วนในกรณีหลัง ควรให้แพทย์สั่งให้ทำเหมือนเป็นการบำบัดโรคเพราะถ้าเด็กออกมาพิการจะเป็นความทุกข์ที่ยืดเยื้อของเด็กไปตลอดชีวิต แต่ถ้าเป็นการพิการที่พอแก้ไขได้ ก็ควรหาทางแก้ไข

การพูดปดที่จำเป็น

๔๗. การพูดปดโดยความจำเป็น หรือไม่พูดปดแต่พูดเลียง
ไปเพื่อจะได้ไม่ต้องปด ยังนับเป็นบาป ศีลขาดหรือไม่

การพูดปดนี้ ถ้าพร้อมด้วยองค์ ศีลก็ขาด เช่นเรื่องไม่จริง, รู้ยู่
ว่าเรื่องไม่จริง, มีเจตนาในการพูด และพูดออกไปตามเจตนา นั้น ศีลก็ขาด
แต่เรื่องโทษของมุสาวทนี้ต้องพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง มุสาวท ที่มีโทษมาก
เพราะทำลายประโยชน์ของผู้อื่นมาก เช่น เป็นพยานเท็จในศาล ทำให้
ฝ่ายหนึ่งต้องเสียทรัพย์สินมากมาย จนถึงกับล้มละลายก็มี พูดเท็จแล้ว
ทำให้เขาแตกกัน แค้นเคืองกันจนฆ่ากันตายก็มี อย่างนี้มีโทษมาก แต่
ถ้าพูดเท็จเพียงเพื่อเอาชีวิตรอด เพียงเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น แม้ศีลข้อ
มุสาวทจะขาดแต่ท่านไม่รับเป็นโทษ ยังจะเป็นคุณเสียอีกทั้งแก่ตนเอง
และแก่ผู้อื่น เช่น เจ้าอาวาสท่านหนึ่ง มีกรณีพิพาทกับคนข้างวัด เขาจ้าง
มือปืนมายิงท่าน วันหนึ่งท่านกวาดขยะอยู่ มือปืนมาถามว่าท่านคือเจ้า
อาวาสใช่ไหม ท่านบอกว่าไม่ใช่ เขาก็เดินเลยไป เขาไม่ต้องเป็นฆาตกร
ท่านก็รอดชีวิต อย่างนี้ไม่บาปและไม่มีโทษ ส่วนการพูดเลียงซึ่งอนุโลม
มุสาวทนั้นให้ถือเอาคุณและโทษเป็นหลักว่าควรทำหรือไม่เพียงไร

การให้ผลของกรรม

๔๘. ในเรื่องการขโมย ท่านอธิบายว่าถ้าขโมยแกะของเศรษฐี ๑ ตัว โทษไม่หนัก เพราะเศรษฐีมีแกะ ๑๐๐ ตัว แต่ ถ้าขโมยของคนยากจนที่มีแกะตัวเดียว โทษจะหนักมาก เมื่อเทียบกับเรื่องหญิงสาวที่เห็นน้ำลายที่ถ่มอยู่บนพื้น แล้วกล่าวว่า “โสเภณีที่ไหน มาถ่มน้ำลายตรงนี้” ผู้หญิง คนนี้ต้องไปใช้กรรมเป็นโสเภณี ๕๐๐ ขาติ เพราะคนที่ ถ่มน้ำลายบังเอิญเป็นอรหันต์

แต่เหตุการณ์นี้ ภิกษุณีที่เป็นอรหันต์ก็ไม่ได้รับทราบ และถึงทราบก็คงไม่ถือสา อย่างนี้นับว่าผู้ถูกระทำไม่ เดือดร้อนเหมือนเศรษฐีที่แกะหายไป ๑ ตัว

ทำไมหญิงสาวผู้ทำจึงโทษหนักหนาสาหัสนัก

เป็นเรื่องกฎแห่งกรรม ไม่ใช่กฎที่คนตั้งขึ้น กรรมย่อมให้ผลไปตามความเหมาะสม อาจตรงกับความคิดของเราบ้าง ไม่ตรงกับความคิดของเราบ้าง ที่ผู้ถามอ้างถึงนั้นเป็นเรื่องของนางอัมพปาลีผู้เป็นโสเภณี ได้ถวายสวนมะม่วงเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า ณ กรุงเวสาลี ต่อมา มีลูกชายได้บวชสำเร็จเป็นพระอรหันต์ นางอัมพปาลีเองก็บวชเป็นภิกษุณี ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เช่นเดียวกัน

การทำบุญที่ดีที่สุด

๔๙. การทำบุญที่ดีที่สุดคืออะไร ทำอย่างไรคะ

การทำบุญที่ดีที่สุดคือการอบรมตนให้เป็นคนดีจนถึงสิ้นกิเลสตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๑๙

การทำบุญทุ่มสุดตัว

๕๐. สำนักที่ให้คำสอนผิด เช่น บอกว่าต้องทำบุญทุ่มสุดตัว จะได้บุญมาก แต่กลับมีคนไปเข้าสำนักมาก เป็นเพราะเหตุใด หรือยังมีคนมากเป็นพลังดูดคนอื่น ๆ ตามเข้าไป

ถูกต้องแล้ว เพราะกำลังคนมากก็ดูดคนได้มาก ถ้าเขามีศิลปะในการชักชวนด้วยก็จะได้มากขึ้น มนุษย์เราแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ตามอธิมุติ คืออุปนิสัย อรรถาัย เรื่องทำนองนี้มีมาตั้งแต่พุทธกาลจนถึงบัดนี้ ให้ถือเป็นเรื่องธรรมดา

ทำบุญอย่าติดบุญ

๕๑. ท่านสอนว่า ทำบุญอย่าติดบุญ แต่พอไม่ได้ทำบุญ หรือทำบุญไม่ได้เต็มที่ เรารู้สึกกังวลใจ บอกตัวเองว่าไม่เป็นไร ก็ดูจะเป็นเพียงคำปลอบใจ อาจารย์จะสอนอย่างไรคะ

ในระดับสูง ท่านสอนไม่ให้ติดในผลของบุญ แต่หมั่นทำเหตุไว้ ส่วนผลเป็นเรื่องของเหตุที่จะจัดการให้ การไม่หวังผลบุญเป็นเงื่อนไข อันหนึ่งที่ท่านว่าทำให้บุญที่ท่านนั้นมีผลมากและมีอานิสงส์มาก (นัยทานสูตร)

ใส่บาตรรูปแบบใหม่

๕๒. เมื่อเห็นพระสงฆ์ท่านบิณฑบาต ถือถุงใหญ่ ๆ จนหนักแล้ว มีความคิดว่าท่านไม่ขาดแคลน จึงอยากส่งเงินไปที่วัดต่างจังหวัด เพื่อเลี้ยงอาหารสามเณรในโรงเรียนวัด หรือส่งเงินไปมูลนิธิต่าง ๆ ช่วยเหลือคนยากจนแทน ทำอย่างนี้จะเหมือนกับเราได้ตักบาตรทุกวันไหมคะ และจิตที่คิดไม่ตักบาตรแบบนี้ นับเป็นอกุศลจิตหรือเปล่า

ดี ไม่เป็นอกุศลจิต แต่เป็นความฉลาดรอบคอบในการทำบุญ การส่งเงินไปบำรุงสถานศึกษา เพื่อเป็นค่าภัตตาหารภิกษุสามเณร เท่ากับเป็นการได้ใส่บาตรทุกวันเหมือนกัน และได้ใส่บาตรพระภิกษุสามเณรจำนวนมากด้วย ขออนุโมทนา

เล่นหุ้น (๑)

๕๓. การซื้อหุ้นเพื่อกินเงินปันผล หรือเพื่อขายในตลาดหุ้น
นับว่าเป็นการเล่นพนันหรือไม่ ผิดศีลหรือไม่

ผมไม่ค่อยมีความรู้เรื่องหุ้น เคยได้ยินแต่เขาพูดกันว่า คนจน
เล่นหวย คนรวยเล่นหุ้น พิจารณาตามเงื่อนไขที่ถาม การเล่นหุ้นไม่ผิด
กฎหมาย ไม่ผิดศีลข้อใด ดูเหมือนจะเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยน หมุน
เงิน ให้เงินทำงาน คล้ายฝากเงินธนาคารได้ดอกเบี้ย แต่การเล่นหุ้นได้
ผลประโยชน์สูงกว่า แต่เสี่ยงมากกว่า เคยทราบว่านักเล่นหุ้นบางคนสูญเสีย
เสียย่อยยับจนถึงฆ่าตัวตายก็มี ถ้าจะเล่นบ้างก็ไม่ควรหวังรวยมาก เพราะ
ถ้าพลาดพลั้งก็จะสูญเสียมาก ขอให้ใช้วิจารณญาณให้หนัก

เล่นหุ้น (๒)

๕๔. ถ้าเราจะซื้อหุ้นใด จะต้องดูว่ากิจการนั้น ๆ เป็นบาปหรือไม่ แต่เท่าที่เคยคิดดู ดูเหมือนมันจะเบียดเบียนไปหมด เช่น บริษัททำนิตยสาร ก็จะเป็นการทำให้ผลิตเพลิน ดูคล้ายกรณีนักฟอนร่า ที่ว่าทำให้ผู้ดูบันเทิงผลิตเพลินเป็นบาป แม้แต่ปูนซีเมนต์ไทย พอพิจารณา เขาก็สกัฏฐเขา เหมือนทำลายธรรมชาติส่วนหนึ่ง หรือหุ้นธนาคาร เขาก็มาจากการกินดอกเบี้ย เป็นต้น

ควรจะเป็นอย่างนั้น คือไม่ซื้อหุ้นซึ่งมีกิจกรรมอันเป็นบาป เพราะหุ้นชนิดนี้ เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็จะยิ่งทำลายสังคมมากขึ้น เมื่อลงรากลึกแล้วทำลายได้ยาก เคยมีนิทานชาดกเล่าไว้ถึงเรื่องต้นไม้ที่ขึ้นบนต้นทองกวาว เพราะมีนกมาถ่ายมูลไว้ มีนกหงส์ตัวหนึ่งเดือนเทพ ซึ่งสถิตอยู่ที่ต้นทองกวาวว่าให้รีบทำลายต้นไม้อะไรเสีย มิฉะนั้นเมื่อต้นไม้โตขึ้นมันจะเบียดเบียนต้นทองกวาวจนตั้งอยู่ไม่ได้ แต่เทพผู้สถิตอยู่ที่ต้นทองกวาวก็ไม่เชื่อฟัง เห็นไปว่าต้นไม้จะเป็นประโยชน์ในภายหน้า แต่เมื่อต้นไม้โตขึ้นจริง ๆ หยั่งรากลงดินได้มากแล้ว ก็รื้อถอนต้นทองกวาวจนพังพินาศไป เทพที่สถิตอยู่ ณ ต้นทองกวาวก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะเทพซึ่งมาอยู่ที่ต้นไม้มีฤทธาานุภาพมากกว่า

เรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ดีอย่างหนึ่งในสังคมว่า ถ้าปล่อยยให้สิ่งที่เป็นอันตรายเจริญเติบโตแล้ว สิ่งชั่วร้ายอาศัยสังคมใดเจริญเติบโตขึ้น มันก็จะทำลายสังคมนั้นให้ย่อยยับไป จึงต้องระวังให้มาก

มีส่วนร่วมเท่ากับทำเอง

๕๕. อาจารย์สอนว่า “การมีส่วนร่วมเท่ากับเราทำเอง” เราจะมีหลักการพิจารณาอย่างไรว่า การกระทำของเรานั้น นับว่าเป็นส่วนร่วมหรือไม่ บางเรื่องก็ตัดตอนไป ไม่ได้เป็นส่วนร่วม เช่น ชาดกเรื่องที่ภรรยาซึ่งเป็นโสดาบันไปหยิบอาวุธให้สามีที่เป็นนายพรานทุกเช้าตามหน้าที่ของภรรยา แต่ไม่ได้มีจิตคิดว่าจะขอให้สามีจงไปทำปาณาติบาต นับว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการที่สามีออกไปล่าสัตว์ อย่างเราให้ทานขอทาน ตัดตอนแค่เมตตาของเราที่มีต่อขอทาน ให้เงินไปแล้วจบ ไม่นับว่ามีส่วนร่วมในการทำให้เขาเป็นขอทานต่อไปไม่เลิก เพราะมีคนให้ทานอยู่เรื่อย ๆ หรือเปล่าคะ

การร่วมมือเท่ากับการทำเอง ตัวอย่างเช่น มีบุคคลผู้หนึ่งศึกษาธรรม แสดงธรรมของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นประโยชน์แก่สังคม เราทำเช่นนั้นเองไม่ได้ เพราะไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ เราจึงร่วมมือสนับสนุนให้บุคคลผู้นั้นทำงานนั้นต่อไป โดยการบำรุงด้วยปัจจัย ๔ ตามกำลังของเราและเท่าที่จำเป็น อย่างนี้จะเรียกว่าทำเองด้วยได้หรือไม่ เพราะผู้แสดงธรรมถ้าขาดปัจจัย ๔ ซึ่งเป็นเครื่องอุดหนุนตนเสียแล้ว ย่อมจะทำได้ไม่ได้ ผู้ที่ให้ปัจจัย ๔ บำรุงบุคคลเช่นนั้น เป็นต้นว่าพระภิกษุ ถือว่าเป็นการร่วมมือเหมือนกับทำเอง

ในทางฝ่ายชั่ว เช่น ให้สถานที่แก่การพนันเพื่อเล่นการพนัน ให้สุราแก่นักดื่ม ฯลฯ เหล่านี้เป็นการส่งเสริมการพนันและการดื่มสุราซึ่งเป็นอบายมุข เขาจะปล้นกัน ตัวเองไม่ได้ปล้นแต่คอยดูต้นทาง อย่างนี้ก็เป็นการร่วมมือ เท่ากับทำเอง กฎหมายไม่ได้ยกเว้นบุคคลประเภทนี้

ในบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ มีอยู่ข้อหนึ่งเรียกว่า ปัตตานโมหนามย แปลว่าอนุโมทนาส่วนบุญที่ผู้อื่นทำ จัดเป็นบุญอย่างหนึ่ง โดยที่ตัวไม่ต้องทำเอง แต่เท่ากับเป็นการร่วมมือ

กรณีให้เงินแก่ออกทาน ควรจะตัดตอนที่เหมาะสมอย่างที่ผู้ถามกล่าว เพื่อว่าไปถูกคนที่เขาลำบากจริง ๆ ไม่ได้มาจากกลุ่มบุคคลที่หลอกลวง เราก็จะมีความสุขใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์บ้างตามโอกาสอันควร ในสมัยพุทธกาล พวกเศรษฐีเมืองต่าง ๆ มักจะตั้งโรงทาน เพื่อคนกำพร้าและคนอนาถา เช่น ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีแห่งเมืองสาวัตถี ท่านโสมสกเศรษฐีแห่งเมืองโกสัมพี เป็นต้น ไม่ปรากฏคำตำหนิติเตียน มีแต่ผู้ยกย่องสรรเสริญ ตายแล้วไปสุคติ เสวยทิพยสมบัติในสวรรค์ เป็นประโยชน์แก่คนหมู่มากด้วย

ปล่อยเงินกู้

๕๖. การให้กู้เงินกินดอกเบี้ย เป็นบาปไหมคะ ไม่เคยได้ยินเรื่องนี้ในการเรียนธรรมะ มีน้องคนหนึ่งกำลังลำบากด้วยหนี้สิน ดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ หนูถามว่าทำไมแพงนัก เขาตอบว่าขนาด ๑๕ นี้ยังหากู้ยาก จึงแนะนำให้เขายืมเงินจากอีกคนหนึ่ง ซึ่งคิดดอกเบี้ยร้อยละ ๕ บาทต่อเดือน ทำให้ก็ดีด้วยกันทั้งผู้กู้และผู้ให้กู้ แม้ว่าร้อยละ ๕ จะค่อนข้างไปทางแพงเล็กน้อย แต่ทำให้ผู้กู้เบาลงมาก มีทางหมดหนี้ได้

การออกเงินกู้กินดอกเบี้ย ถ้าไม่แพงเกินไปก็ไม่เป็นบาป ดูเหมือนกฎหมายจะให้กินดอกเบี้ยร้อยละ ๒ ต่อเดือน ที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ให้ตั้งจิตเพื่ออนุเคราะห์เขา เหมือนกับให้เขายืม แต่ให้ผลประโยชน์แก่เราบ้าง เพราะเราหาเงินมาได้ด้วยความยากลำบาก ถ้านำไปฝากธนาคารก็ได้ดอกเบี้ยเช่นเดียวกัน แต่ถ้าเก็บดอกมากเกินไป เช่นร้อยละ ๑๕-๒๐ ต่อเดือน แม้ผู้กู้จะยอมรับเพราะความจำเป็น แต่จะไม่เป็นการกดขี่เขามากเกินไป หรือขอให้นึกถึงมโนธรรมให้มาก ในเรื่องนี้ก็จะทำได้แต่พอดี ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

การเผยแผ่ศาสนา

๕๗. คนส่วนใหญ่มักมองว่าพระควรอยู่เงียบ ๆ สอนเทศน์ ญาติโยมที่วัดก็พอ (แต่พอพระเข้าสู่สังคมเงียบ ๆ คนก็ ยกขบวนไปกวน) จริง ๆ แล้ว ตามแต่อัธยาศัยของ พระหรืออย่างไรว่าจะอยากออกมาทำสังคมสงเคราะห์ อย่างหลวงพ่อบางองค์

การเผยแผ่ศาสนามี ๒ ลักษณะคือ

๑. ตั้งรับ ได้แก่ การอยู่ประจำที่อยู่วัดให้ชาวบ้านมารับ ธรรมะไปเอง
๒. การเผยแผ่เชิงรุก คือการประกาศศาสนาด้วยการจาริก ไปในที่ต่าง ๆ อย่างที่พระพุทธเจ้าเคยตรัสกับภิกษุ ๖๐ รูป ในการให้ไปเผยแผ่ศาสนาครั้งแรก ว่าให้จาริกไป เพื่อแสดงธรรม เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนหมู่มาก พระองค์ เองก็จะเสด็จไปเมืองราชคฤห์

มาถึงบัดนี้ การเผยแผ่เชิงรุกมีหลายแบบ เช่น การบรรยายธรรม ทางสถานีวิทยุต่างๆ ทางสถานีโทรทัศน์บ้าง การพิมพ์หนังสือ ออก เผยแผ่บ้าง ทางอินเทอร์เน็ตบ้าง นับว่าได้ก้าวหน้าไปมาก ส่วนการทำ กิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม พระภิกษุก็ได้ทำอยู่หลายรูปแบบ เช่น ให้การ ศึกษาแก่เยาวชน การช่วยเหลือคนยากจน เป็นต้น นับว่าเป็นเรื่องดี

เมื่อนางวิสาขาสร้างบุพพารามได้ขอร้องให้พระมหาโมคคัลลานะอยู่ เป็นประธานในการก่อสร้างด้วยเห็นว่าพระมหาโมคคัลลานะมีฤทธิ์มาก

น่าจะใช้ฤทธิ์ของท่านเป็นประโยชน์ในการขนย้ายสัมภาระต่าง ๆ พระพุทธเจ้าทรงอนุเมตติการก่อสร้างได้สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดีและโดยเร็ว อย่างนี้จะเรียกว่าพระมหาโมคคัลลานะอยู่ช่วยเหลือกิจการในการก่อสร้างได้หรือไม่

คาถาบังสุกุล

๕๘. ทำไมงานศพพระต้องสวดบท อนิจจา วต สังขารา แปลว่าอะไร

อนิจจา วต สังขารา เป็นคาถาบังสุกุล พิจารณาสังขาร ใจความว่า “สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีการเกิดขึ้นและดับไปเป็นธรรมดา เกิดขึ้นแล้วดับไป การสงบสังขารเสียได้ เป็นสุข”

คำว่า “สังขาร” หมายถึงทั้ง ๒ อย่างคือ สังขารที่เป็นร่างกาย และสังขารที่เป็นนามธรรม หมายถึงความคิดปรุงแต่งให้เกิดบุญให้เกิดบาป ให้เกิดกิเลส ให้เกิดคุณธรรม แล้วแต่จะปรุงไป เช่น สังขารในชั้น ๕ (รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ)

ถ้าสังขารปรุงดี วิญญาณหรือจิตก็จะดี ถ้าสังขารปรุงชั่ว วิญญาณหรือจิตก็จะชั่ว สังขารปรุงอย่างใดมาก ๆ จิตก็จะเป็นอย่างนั้น เช่น ปรุงให้เกิดโทษ เรียกว่าจิตประกอบด้วยโทษ ปรุงให้เกิดเมตตา เรียกว่าจิตประกอบด้วยเมตตา สังขารเป็นเจตสิก แปลว่า เนืองอยู่กับจิต จึงต้องระวังเรื่องสังขารนี้ให้มาก การสงบสังขารเสียได้เป็นสุข หมายถึงสงบตัวปรุงแต่งให้เกิดกิเลสต่าง ๆ ดับกิเลสได้มากเท่าใด สุขทางใจก็มีมากเท่านั้น

ผู้สูงอายุกับความตาย

๕๙. เราจะบอกกับผู้สูงอายุที่ท่านรำเรียนมาน้อย มีความ
ยึดมั่นกับชีวิตอย่างไร เมื่อท่านกลัวความตาย และไม่
อยากฟังใครพูดเรื่องความตาย

จะอยากฟังหรือไม่อยากฟังก็ต้องตาย จะเสียดายชีวิตหรือไม่
เสียดายก็ต้องตาย เพราะธรรมดาชีวิตเป็นเช่นนั้น พยายามเพื่อจะไม่
ตายสักเท่าไร ก็ไม่สำเร็จ สำหรับผู้เกิดมาแล้ว แต่การได้ฟังเรื่องความตาย
บ่อย ๆ จนคุ้นเคยกับความตาย เป็นกันเองกับความตาย จะทำให้ไม่กลัว
หรือกลัวน้อยลง ถือเป็นเรื่องดี

พูด - ไม่พูด

๖๐. เรื่องบางเรื่องไม่สมควรพูดบอกต่อกันไป แต่การไม่พูด
ไป ก็ทำให้ผู้อื่นและคนรอบ ๆ ผู้นั้น ทำเรื่องให้มันบาน
ปลายออกไป เราควรพูดหรือไม่ควรพูด เพราะพูด
แล้วจะว่าก่อประโยชน์ก็ได้ จะว่าก่อโทษก็ได้

ถ้าจำเป็นเห็นว่าควรพูดก็พูด ถ้าไม่จำเป็นเห็นว่าไม่ควรพูดก็อย่าพูด
เขาจะเดากันไปอย่างไรก็ช่างเถอะ ปล่อยให้เป็นเรื่องของเขา บาปกรรม
ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่ทำ แต่จะมีแก่ผู้ทำ คนทำชั่วเองย่อมเศร้าหมองเอง ไม่
ทำชั่วย่อมไม่เศร้าหมอง ความบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน
คนหนึ่งจะทำให้อีกคนหนึ่งบริสุทธิ์ไม่ได้

ธรรมะกับครอบครัว

๖๑. การที่ภรรยาต้องอดทนกับสามีที่คอยทำร้ายจิตใจอยู่เสมอ เรามักจะบอกว่าให้ภรรยาอดทน แต่มักจะไม่บอกให้สามีเปลี่ยนนิสัย จริง ๆ แล้วในข้อธรรมสอนว่าอย่างไร

สอนว่า ใครทำผิดก็ต้องแก้ไขที่คนนั้น สามีทำผิดก็ต้องแก้ไขที่สามี ไม่ใช่ให้ภรรยาอดทนไปข้างเดียว ความอดทนจำเป็นต้องมีทั้ง ๒ ฝ่าย อดทนต่อความลำบากตรากตรำในการศึกษาในการทำงาน ในการประกอบคุณงามความดี อดทนต่อทุกขเวทนา อาพาธ อดทนต่ออารมณ์ต่าง ๆ ที่ยั่วยวนให้เสียคน และต้องพยายามแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รู้จักให้อภัยกันบ้าง สำรวมกิริยาจาตอกันบ้าง อย่างมูทะลุตุตันหรือทำอะไรเอาแต่ใจตัว การอยู่ร่วมกันต้องนึกถึงความต้องการของผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่ใช่ถึงแต่ความต้องการของตัวเอง พยายามเสียสละให้กัน เมื่อต่างฝ่ายต่างเสียสละให้กันก็จะเห็นอกเห็นใจกัน และเข้าใจกัน ถ้าต้องอดทนจนต้องเป็นบ้าก็อย่าอดทนเลย ผลได้ไม่คุ้มเสีย หาช่องทางใหม่ดีกว่า

ไม่เชื่อเรื่องเวรกรรม

๖๒. คนที่เป็นมิฉนาทิจิ ไม่เชื่อเรื่องเวรกรรม ไม่เชื่อเรื่องการทำบุญมีผล เป็นต้น จะมีวิธีโน้มน้าวอย่างไร ให้หันมาสนใจธรรมะได้คะ ยิ่งเขาสุขสบาย เขายังมองไม่เห็นประโยชน์ว่าจะรู้ธรรมไปทำไมให้เหนื่อยยาก

ปล่อยเขาไปก่อน เมื่อใดเขาโดนขวากหนามแห่งชีวิต ซอกซ้าระบม เขาจะหวนกลับมาเอง เขาจะเรียกร่องหารธรรมะอย่างที่ไม่ทันขอให้เราตระหนักว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน กฎแห่งกรรมไม่เคยยกเว้นใคร เขาจะต้องได้ผลแห่งกรรมที่เขาทำ จนกว่าเขาจะสิ้นกรรม

การเทศน์ที่ไม่เหมาะสม

๖๓. ปัจจุบันพระผู้หวังดีแก่ประชาชนได้พัฒนารูปแบบการเทศน์ เพื่อให้ญาติโยมหันมาสนใจฟังธรรมกันมากขึ้น เช่น มีการแหล่งในระหว่างเทศน์ มีเทศน์ ๒ องค์ หยอกล้อกัน มีการเอามิวสิกวิดีโอเพลงใหม่ ๆ มาประกอบ อยากทราบว่า เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ใช่หรือไม่ ในครั้งพุทธกาลมีการประยุกต์แบบนี้บ้างหรือไม่ พุทธพจน์ตรัสว่าอย่างไรเกี่ยวกับลักษณะเช่นนี้

มีพระวินัยห้ามมิให้แสดงธรรมด้วยเสียงขับอันยาว ก็ทำนองแหล่ นี่แหล่ การเทศน์แหล่นั้นมุ่งไปทางตลกคะนอง ก็ไม่สมควรเช่นเดียวกัน ธรรมประกอบด้วยเพลงเป็นเรื่องไม่สมควร เช่น พระแสดงธรรมเป็นเพลง หรือมีเพลงประกอบ ส่วนเพลงที่ประกอบด้วยธรรม-ใช้ได้ เช่น คฤหัสถ์ ร้องเพลงแต่เนื้อเพลงเป็นธรรมะ ฟังแล้วทำให้เกิดสังเวชสลดใจ หรือเพิ่มพูนคุณธรรม-ใช้ได้ ในตำราเล่าว่ามีมิฆบางรูปฟังเพลงซึ่งประกอบด้วยธรรมเช่นนี้แล้ว บรรลุมรรคผลก็มี

ทำบุญเพื่อลดหย่อนภาษี

๖๔. มีคนบอกว่าการที่เราหาใบอนุโมทนาไปขอลดหย่อนภาษี เป็นการทำให้ลดบุญที่ได้ลงจริงหรือไม่ หรืออยู่ที่เจตนา เริ่มแรก ถ้าคนหนึ่งตั้งใจทำบุญจริง ส่วนใบที่ได้มานั้น เป็นผลพลอยได้ กับอีกคนที่ตั้งใจหาใบอนุโมทนาเพื่อลดภาษีโดยตรง

ไม่จริง คนแรกตั้งใจเจตนาไว้ดีแล้ว ใบลดภาษีเป็นผลพลอยได้ ส่วนคนหลังตั้งใจหาใบลดภาษี เจตนาในบุญไม่เต็มที จะได้บุญน้อยกว่า

ทำตามกฎหมาย

๖๕. ภาษีไม่ใช่สัจธรรม แต่เป็นเรื่องที่คนตั้งกฎเกณฑ์ขึ้น เราต้องเคารพกฎนี้เท่ากับสัจธรรม หรือในการนับว่าเสี่ยงหรือไม่เสี่ยงภาษี บางประเทศไม่ต้องเสียภาษี ในบางประเทศเสียภาษีหนัก คำถามนี้ไม่ใช่เพื่อส่งเสริมการเสียภาษี เพียงแต่สงสัยเกี่ยวกับว่ากฎของความจริงกับกฎที่คนตั้งขึ้น

เพียงแต่ปฏิบัติตามกฎหมายที่สังคมตั้งขึ้น จะเก็บภาษีมากหรือน้อยสุดแล้วแต่รัฐบาลจะกำหนด มีขึ้นมีลงไม่แน่นอน ไม่ใช่สัจธรรม แต่ก็ต้องทำตามกำหนด ไม่อย่างนั้นเขาก็มีบทลงโทษ

รักเท่าใดมีทุกข์เท่านั้น

๖๖. มีสิ่งอันเป็นที่รักเท่าใดก็มีทุกข์เท่านั้น จริงหรือ?
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ที่ใดกับใคร?

เรื่องนี้พระพุทธเจ้าตรัสกับนางวิสาขา ในวิสาขาสูต คัมภีร์อุทานพระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ ใจความสำคัญว่า หลานของนางวิสาขาคคนหนึ่งซึ่งเป็นที่รักมาก คอยช่วยเหลือในการทำบุญให้ทาน ลั่นชีวิตลง นางวิสาขาร้องให้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบแล้ว จึงตรัสถามว่า ถ้าคนในเมืองสาวัตถีตัวอย่างหลานคนนี้จะรักเขาหรือไม่ นางวิสาขากราบทูลว่า รัก ตรัสถามว่าในเมืองสาวัตถีมีคนเท่าใด และตายวันละเท่าใด กราบทูลว่า ตายวันละหลาย ๆ คน พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ถ้าอย่างนั้น วิสาขาก็ต้องมีผ้าเปียก ผมเปียก ร้องให้ทุกวันละสิ

เพียงเท่านี้ นางวิสาขาได้สติ หยุดร้องให้ พระพุทธองค์จึงตรัสต่อไปว่า บุคคลมีสิ่งอันเป็นที่รักหนึ่งก็มีทุกข์หนึ่ง...มีสิ่งอันเป็นที่รักร้อยก็มีทุกข์ร้อย ผู้ไม่มีสิ่งอันเป็นที่รักเลยก็ไม่ต้องทุกข์เลย

พระทำผิด

๖๗. ทำไมคนที่เห็นพระจึงยังทำผิดร้ายแรงจนเป็นข่าวยู
เสมอ เป็นเพราะเขาไม่ได้ตั้งใจจะศึกษาธรรมจริง ๆ
แต่อยู่ในฐานะพระสบายกว่าเป็นคนข้างนอกวัดหรือ
อย่างไร

พระที่เป็นปุถุชนก็ยังมีเลสอยู่ เช่น โลภ โกรธ หลง เป็นต้น
ก็ยังทำผิดได้ เพียงห่มผ้าเหลืองไม่ได้หมายความว่า ละความชั่วทั้งปวง
ได้แล้ว ถ้ายังมีเลสอยู่ ไม่ว่าเป็นใครก็ยังทำชั่วได้ พระพุทธเจ้าท่าน
ตรัสสอนไม่ให้ประมาท เมื่อยังไม่สิ้นอาสวะก็อย่าเพ่งวางใจว่าจะไม่ทำผิด
ต้องระวัง

สันโดษ (๑)

๖๘. สันโดษจะทำให้เราเกียจคร้าน หรือหยุดพัฒนาความ
ก้าวหน้าในชีวิตหรือไม่

สันโดษไม่ทำให้เราเกียจคร้าน ไม่ทำให้เราหมดความก้าวหน้า ใน
ชีวิต ตรงกันข้ามทำให้ความเจริญทั่วถึง

สันโดษ (๒)

๖๙. คำว่าสันโดษ ในความหมายที่เข้าใจกันในสังคม ไม่ค่อยตรงกับธรรมะ อาจารย์กรุณาอธิบายความหมายของคำว่าสันโดษโดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ

สันโดษ หมายถึง พอใจตามมีตามได้ พอใจตามกำลัง และพอใจตามสมควร คือ ตามความเหมาะสมแก่ตน ไม่โลภมากจนเกินไป จนถึงกับต้องทำทุจริต สันโดษเป็นธรรมเครื่องป้องกันทุจริต หรือคอร์รัปชันทุกรูปแบบ ถ้าทุกคนถือสันโดษ คอร์รัปชันจะหายไปจากสังคม ไม่ว่าสังคมใดที่มีสันโดษ

เรามีมาตรการมากมายเพื่อป้องกันคอร์รัปชัน และปราบคอร์รัปชัน แต่ก็ไม่สำเร็จ มีทั่วไปหมดทุกวงการ เพราะคนในสังคมไม่ถึงสันโดษ เพียงเท่านั้นก็จะเห็นแล้วว่า สันโดษมีอุปการะต่อบุคคลและต่อสังคมเพียงใด แต่คนส่วนมากไปเข้าใจผิด คิดว่าสันโดษคืออยู่เฉย ไม่ทำอะไร เมื่อมีสันโดษเป็นพื้นฐานแล้ว ท่านสอนให้มีสัมมาวายามะ คือความเพียรชอบ ก็จะยิ่งทำให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นโดยไม่มีอุปสรรค ความไม่สันโดษต่อความโลภ ความทุจริต เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมอย่างมาก เปรียบเหมือนเราเร่งเครื่องยนต์เต็มที่ แต่มีเชือกเส้นใหญ่ขวางล้ออยู่ จะให้รถยนต์วิ่งไปได้อย่างไร การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองรวมทั้งการศึกษา ด้วย ที่ไม่มีศีลธรรมเป็นพื้นฐาน จะสำเร็จได้อย่างไร

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า

“ฝรั่งเขาหัวเราะเยาะเราว่า เสี้ยแรงมีรัตนาครบองค์สาม แต่เหมือน
ไก่ไม่นิยมชมชอบงาม มัวตะกละตะกลามหาของกิน หมายความว่าการศึกษา
ที่ทำอยู่ มุ่งไปสู่อาชีพเสียทั้งสิ้น ปัญญาท่วมท้นล้นแผ่นดิน แต่ขาด
ศีลขาดธรรมประจำใจ”

ขอให้เราชาวพุทธตระหนักว่า “ชีวิตที่เรียบง่ายที่สุดเป็นชีวิตที่ดีที่สุด
ศีลธรรมเป็นวิถีชีวิตที่ดีที่สุด”

กาลามสูตร

๓๐. กาลามสูตรคืออะไร นำมาใช้อย่างไร

กาลามสูตร เป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ชาวกาลามะ ซึ่งมีเชื้อสายกษัตริย์ พำนักอยู่ที่เกสปุตตนิคม พระสูตรนี้ในพระไตรปิฎก จึงเรียก เกสปุตตสูตร หรือเกสปุตติยสูตร เราจะค้นหาพระสูตรชื่อกาลามะ ในพระไตรปิฎกไม่พบ เพราะท่านเรียกพระสูตรนี้ว่า เกสปุตตสูตร ดังกล่าวแล้ว

คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จไปที่เกสปุตตนิคมของชาวกาลามะ พวกเขาพากันมาเฝ้า กราบพูลว่าสมณพราหมณ์เป็นอันมากผ่านมาทางนี้ ต่างแสดงลัทธิของตนว่าดีว่าถูก ส่วนลัทธิของผู้อื่นไม่ดี ไม่ถูก พระพุทธเจ้า ทรงเห็นอย่างไร พระพุทธองค์ตรัสว่า ควรจะสงสัยทีเดียว แล้วตรัสว่า ยังไม่ควรรับเชื่อเพราะเหตุ ๑๐ ประการ ดังนี้คือ

๑. โดยได้ฟังมา
๒. โดยถือสืบๆ กันมา
๓. โดยข่าวลือ
๔. โดยการอ้างตำรา
๕. โดยตรรกศาสตร์ (มา ตกุตเหตุ)
๖. โดยนัยหรือโดยการแก่งความจริงแบบปรัชญา (Philosophical Speculation)
๗. โดยตรึกตามอาการ หรือโดยการพิจารณาอาการว่า น่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้
๘. โดยเห็นว่าตรงกับความเห็นของเรา
๙. โดยเห็นว่าผู้พูดพอเชื่อถือได้

๑๐. โดยเห็นว่าผู้นี้เป็นสมณะ (หรือครู) ของเรา

แต่ทรงขอร้องให้ชาวกาลามะ พิจารณาด้วยปัญญาของตนเอง
สอบสวนไต่ถามท่านผู้รู้ ซึ่งเป็นวิญญูชน (คือท่านผู้มีความรู้ดีและมีความ
ประพฤติดี) และลองปฏิบัติดู ถ้าเห็นว่ามีโทษก็ละเสีย ถ้าเห็นว่ามีคุณ
ก็จงสมาทานและยึดไว้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้แล้ว จะเห็นได้เองว่าเราควรจะนำกาลามสูตร
มาปฏิบัติอย่างไร

ควรสังเกตว่า กาลามสูตรนี้เป็นธรรมลัทธิจะคือความจริงเฉพาะกรณี
เฉพาะเรื่อง คือ ทรงแสดงในกรณีของชาวกาลามะเท่านั้น ไม่ทรงแสดง
ทั่วไปแก่คนเหล่านั้น ไม่เหมือนพระพุทธดำรัสที่เป็นสัจธรรม เช่น อริยสัจ
๔ ไตรลักษณ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นความจริงสากล

ตัณหา (๑)

๗๑. ตัณหา คืออะไร ความหมายไม่เหมือนในคำไทยทั่วไปใช้ไหมคะ

ตัณหา คือ ความดิ้นรนทะยานอยาก อันเป็นไปทางฝ่ายกิเลส ถ้าได้รับการควบคุมโดยศีลธรรมแล้วก็พอทำเนา แต่ถ้าไม่ได้รับการควบคุมโดยศีลธรรม ก็จะมีโทษมาก เช่น กามตัณหา ในส่วนที่เป็นกามารมณ์ ให้ทุกข์ให้โทษทั้งแก่ตนและสังคมอย่างมากมาย เช่น กรณีจุดคร่าอาจารย์ ช่มชู้ในข่าวแล้วฆ่า เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาสังคมอย่างมากมายในเวลานี้ ในส่วนที่เป็นกามคุณคือความทะยานอยากในรูป, เสียง, กลิ่น, รส, โผฏฐัพพะ อันน่าใคร่น่าปรารถนาน่าพอใจ ก็สร้างความดิ้นรนเดือดร้อนให้แก่คนไม่น้อยเหมือนกัน

ส่วนที่เป็นภวตัณหา ทำให้คนดิ้นรนทะยานอยากเพื่อเป็นนั่นเป็นนี่ เช่น อยากเป็นเศรษฐี รัฐมนตรี เป็นคนดัง ยังไม่มีก็อยากมี มีแล้วก็ติดอยู่ในความมีความเป็นนั่น

ส่วนที่เป็นวิภวตัณหา เป็นความทะยานอยากที่เจือด้วยโทสะ เช่น ไม่ชอบเขาเกลียดชังเขา ประหัตประหารเขา คิดร้ายต่อเขา เพราะความไม่ชอบนั้น สร้างความเดือดร้อนแก่ตนและแก่ผู้อื่นอย่างมากมายเหลือจะพรรณนาได้ ตัณหาทั้ง ๓ ประเภทนี้ ก็ไม่พ้นไปจากราคะบ้าง โลภะบ้าง โทสะบ้าง มิใช่หะคือความหลง ไม่รู้จักจริงหนุนอยู่เบื้องหลัง ทำให้มนุษย์และสังคมเดือดร้อนเป็นหนักหนา อย่างที่ปรากฏให้เห็นกันอยู่แล้ว

ส่วนความอยากที่เป็นไปทางฝ่ายดี เช่น อยากทำความดี อยากเป็นคนดี อยากทำประโยชน์ ท่านเรียกว่าธรรมฉันทะ ไม่เป็นตัณหา

ตัณหา (๒)

๗๒. ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดสุขได้บ้างหรือไม่

ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดสุขได้เหมือนกัน แต่เป็นสามิสสุข แปลว่า สุขที่มีเหยื่อล่อ เป็นสุขที่ต้องระวัง เปรียบเหมือนพรานที่จะดักสัตว์ เขาต้องมีเหยื่อบางอย่างล่อเอาไว้ แม้คนจะตกเบ็ดก็ต้องมีเหยื่อเกี่ยวเบ็ดไว้ เพื่อให้ปลาเฝ้าเหยื่อแล้วติดเบ็ด ปางตายหรือถึงตาย ได้พุดถึงตัณหา ไปบ้างแล้วในข้อก่อน ความสุขอีกชนิดหนึ่งที่ท่านเรียกว่า นิรามิสสุข แปลว่า สุขที่ไม่มีเหยื่อล่อ เป็นสุขที่บริสุทธิ์ เช่น สุขที่เกิดจากการบำเพ็ญคุณงามความดี สุขเกิดจากความสงบใจ ดีกว่าสุขที่เกิดจากตัณหา

กิเลส - อุปกิเลส

๗๓. กิเลสคืออะไร อุปกิเลสคืออะไร

สิ่งที่ทำให้จิตเศร้าหมอง เรียกว่ากิเลสบ้าง อุปกิเลสบ้าง กิเลส
ท่านไม่ได้แสดงจำนวนไว้ แต่เราเรียกกันเป็น Idiom ว่า “กิเลสพันห้า”
คือต้องการจะแสดงให้เห็นว่ากิเลสมีมากนั่นเอง

ส่วนอุปกิเลสนั้น มีแสดงจำนวนไว้ ๑๖ ดังนี้

๑. อภิชฌา โลภอยากได้ของผู้อื่น
๒. พยาบาท คิดปองร้ายผู้อื่น
๓. โกรธ โกรธเคือง
๔. อุปกนาหะ ผูกโกรธไว้ (โกรธแล้วไม่หาย)
๕. มัจฉะ ลบหลู่คุณท่าน เนรคุณ
๖. ปลาสะ ตีเสมอท่าน ยกตนเทียมท่าน (ในขณะที่ยังไม่
เทียมท่าน)
๗. อีสสา ริษยา คือ เห็นใครได้ดีแล้วตนไม่ได้
๘. มัจฉริยะ ตระหนี่
๙. สาไถยะ โอ้อวด
๑๐. มายา เจ้าเล่ห์ ไม่ซื่อตรง
๑๑. ถัมภะ หัวดี
๑๒. สारัมภะ แข่งดี
๑๓. มานะ ทะนงตน (มี ๔ อย่าง เห็นว่าเราเหนือเขา เป็นต้น)
๑๔. อติมานะ ดูหมิ่นผู้อื่น
๑๕. มทะ มัวเมา
๑๖. ปมาทะ ประมาท

อุปกิเลสของวิปัสสนาท่านเรียกว่าวิปัสสนูปกิเลส (วิปัสสนา + อุปกิเลส) หมายความว่า สิ่งที่ทำให้วิปัสสนาเศร้าหมอง กางกันจิตไม่ให้ บรรลุธรรมที่สูงขึ้นไป ที่จริงเป็นสิ่งดี แต่เนื่องจากมาทำให้วิปัสสนา เศร้าหมอง ทำให้ติดอยู่ ไม่ดำเนินไปสู่ญาณที่สูงกว่ามี ๑๐ อย่าง คือ

๑. โสภาส แสงสว่าง
๒. ปีติ ความอิ่มใจ
๓. ญาณ ความรู้
๔. ปัสสัทธิ ความสงบกายและจิต
๕. สุข ความสบายกายสบายจิต
๖. อธิโมกข์ ความภูมิใจเชื่อ
๗. ปัสคาหะ ความเพียรที่พอดี
๘. อุปปัฏฐาน สติชัด
๙. อุเบกขา ความวางจิตเป็นกลาง
๑๐. นิกันติ ความพอใจ

(จากพจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์ของพระพรหมคุณาภรณ์-
ป.อ. ปยุตโต)

เมื่อวิปัสสนูปกิเลส ๑๐ ประการนี้เกิดขึ้น ผู้บำเพ็ญเพียรมัก
เข้าใจผิดว่าตนได้บรรลุมรรคผลแล้วและมักหลงใหลเพลิดเพลินอยู่กับ
วิปัสสนูปกิเลสนั้น ในที่สุดก็พลาดจากทาง

ส่วนพระโยคาวจรผู้มีสติสัมปชัญญะดี คอยพิจารณาอยู่เสมอว่า
นี่มิใช่ทาง แล้วพยายามละวิปัสสนูปกิเลสเหล่านั้นเสีย ทำความเพียรรุดหน้า
ต่อไป นี่คือมรรคาคมคณญาณทัสนวิสุทธิ ความบริสุทธิ์แห่งการเห็นว่
อะไรคือทาง อะไรมิใช่ทาง อันเป็นวิสุทธิที่ ๕ ในวิสุทธิ ๗

ภาพภูมิ

๓๔. ภาพภูมิ คืออะไร มีอะไรบ้าง

ภาพ คือ ที่อยู่ของสัตว์ ภูมิ คือ ภูมิจิตของสัตว์โลก ภาพมี ๓ คือ กามภาพ, รูปภาพ, อรูปภาพ กามภาพ คือ ที่อยู่ของสัตว์โลก ผู้ยังมีภูมิจิตวนเวียนอยู่ในกาม ยังละกามคุณไม่ได้ กล่าวคือ อบายภูมิ ๔ (นรก, เปต, อสุรกาย, สัตว์เดรัจฉาน), มนุษย์ ๑, เทวดาชั้นกามาวจร ๖ ชั้น คือ จาตุ มหาราชิกา, ดาวดึงส์, ยามา, ดุสิต, นิมมานรดี, ปรนิมมิตสวัตตี รูปภาพ ได้แก่ที่อยู่ของรูปพรหม อรูปภาพ ได้แก่ ที่อยู่ของอรูปพรหม

ภูมิ ๔ คือ กามภูมิ เรียกเต็มว่า กามาวจรภูมิ, รูปภูมิ เรียกเต็มว่า รูปาวจรภูมิ อรูปภูมิ เรียกเต็มว่า อรูปาวจรภูมิ, โลกุตตรภูมิ ได้แก่ ภูมิจิตของพระอริยเจ้าตั้งแต่พระโสดาบันไปจนถึงพระอรหันต์ พระโสดาบันและพระสกทาคามีนั้นได้เสวยโลกุตตรสุขบ้าง โลกียสุขบ้าง สำหรับพระอนาคามี และพระอรหันต์เสวยโลกุตตรสุขอย่างเดียว

มโนมยิทธิ

๗๕. มโนมยิทธิ คืออะไร

มโนมยิทธิ คือ ฤทธิ์ทางใจ ในตำราได้อธิบายว่า เนรมิตกายอื่นจากกายนี้ได้ เหมือนชักดาบออกจากฝัก เป็นต้น ในอรรถกถาธรรมบทเล่าเรื่องพระจุฬปัณณิก (หรือจุลลปัณณิก) ท่านได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว ได้เนรมิตกายอื่นเป็นจำนวนพัน เหมือนกายของท่านไม่มีผิด ทำงานต่าง ๆ อยู่ในวัดอัมพวันของหมอชีวก คนของหมอชีวกมานิมนต์ไปเพื่อรับภัตตาหารที่บ้านของคุณหมอ ถามว่ารูปไหนคือพระจุฬปัณณิก พระทั้งหมดพูดพร้อมกันว่า อาตมาคือจุฬปัณณิก

ความคิดเห็นส่วนตัวของผม มีอีกปริยายหนึ่งว่า มโนมยิทธิ คือ ฤทธิ์ทางใจนั้น ในส่วนที่สามัญลงมาไม่ถึงขั้นสูงอย่างที่กล่าวไว้แล้ว คือ คนที่มีคุณงามความดีมาก สร้างสมแต่คุณงามความดี ท่านคิดสิ่งใดปรารถนาสิ่งใด ตั้งใจเพื่อสิ่งใด สิ่งนั้นมักจะเกิดขึ้นตามที่ท่านตั้งใจ อันนี้จะเป็นฤทธิ์ทางใจได้หรือไม่

โยนิโสมนสิการ

๗๖. โยนิโสมนสิการ คืออะไร

โยนิโสมนสิการ คือ การคิดเป็น คิดเป็นระบบ คิดถูกต้องตามเหตุผล คิดสาวไปหาต้นเหตุ จะเล่าเรื่องให้ฟังสักเรื่องหนึ่งเพื่อให้เห็นว่า การคิดแบบ โยนิโสมนสิการเป็นอย่างไร มีชายคนหนึ่งออกเงินให้เขากู้เป็นจำนวนล้าน ถูกโกงไปหมดทั้งต้นทั้งดอก เขาเจ็บใจ คิดว่ามันโกงเราได้ เราก็ยังมันได้ ไปซื้อปืนมากระบอกหนึ่งจะไปยิงลูกหนี้ พอดีเดินผ่านบ้านของนักปราชญ์ ท่านหนึ่ง จึงแวะเข้าไปคุยกับท่าน เล่าเรื่องให้ท่านฟัง นักปราชญ์ผู้นั้น กล่าวว่า คุณนี่แปลก เสียเงินไปจำนวนล้านแล้ว ยังจะแถมไปติดคุกอีก คนอื่น ๆ เขายอมจ่ายเงินจำนวนล้าน เพื่อให้ได้ออกจากคุก ลองคิดดู ให้ดีเถิด ชายผู้นั้นได้คิดและคิดเป็นขึ้นมา เลิกลุ่มความตั้งใจที่จะไปยิง ลูกหนี้ จึงปลดอาวุธไม่ต้องไปติดคุก โชคดีว่าไปเจอนักปราชญ์ที่ท่านคิด เป็น และให้คำแนะนำที่ดี มีคนจำนวนมากที่ต้องไปติดคุกได้รับอันตราย และประสบภัยพิบัติ เพราะคิดไม่เป็น เรียกว่า ไม่มีโยนิโสมนสิการ

อุपाทาน

๗๗. อุपाทาน คืออะไร

อุपाทาน คือความยึดมั่นถือมั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความยึดมั่นในชั้น ๕ เรียกว่า ปัญจอุपाทานชั้น ซึ่งในพระบาลีกล่าวว่า เป็นทุกข์โดยรวมยอด หรือกล่าวโดยย่อ อุपाทานชั้น ๕ เป็นตัวทุกข์

ในตำราท่านแจกไว้ ๔ อย่าง

๑. กามอุपाทาน ยึดมั่นในกาม
๒. ทิฏฐอุपाทาน ยึดมั่นในทิฏฐิ
๓. สิล্পพทุปาทาน ยึดมั่นในศิลปะและวัตรหรือพรต บางที่ใช้ว่า สิล্পพตปราสาทก็มี
๔. อัตตวาทุปาทาน ยึดมั่นในลัทธิที่ว่ามีตัวตน เป็นปฏิบัติต่ออนัตตา

เรื่องอุपाทาน ๔ นี้ ได้เขียนไว้ละเอียดแล้วในหนังสือชื่อ “ปัญญารัตนะ” ผู้สนใจโปรดหาอ่านจากหนังสือเล่มนั้น

นิพพาน

๓๘. เป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคืออะไร

เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน, การสิ้นกิเลส, การไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ อันเป็นทุกข์ที่ยึดเยื้อเรื้อรัง เมื่อไม่ต้องเกิดก็ไม่ต้องแก่ ไม่ต้องเจ็บ ไม่ต้องตาย เกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์บ่อย ๆ

เพื่อบรรลุประโยชน์ในปัจจุบัน ท่านให้หลักไว้ ๔ อย่าง คือ

๑. ขยันแสวงหาทรัพย์สินในทางที่ชอบ
๒. รู้จักรักษาทรัพย์สิน
๓. รู้จักคบมิตรที่ดี
๔. ใช้ชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้

เพื่อบรรลุประโยชน์ในภายหน้า ท่านให้หลักไว้ ๔ อย่าง คือ

๑. สัทธิสัมปทา สมบูรณ์ด้วยศรัทธา เชื่อกรรมและผลของกรรม
๒. สีสัมปทา สมบูรณ์ด้วยศีล มีความประพฤติดี
๓. จาคสัมปทา สมบูรณ์ด้วยจาคะ หมั่นบริจาคแบ่งปัน
๔. ปัญญาสัมปทา สมบูรณ์ด้วยปัญญา รู้จักความเลื่อม ความเจริญ และวิธีที่จะหลีกเลี่ยงพ้นจากความเลื่อม ดำเนินไปในทางที่เจริญ

ปัญญาสัมปทานี้ ในชั้นพระพุทธพจน์ตรัสถึงปัญญา ๒ อย่าง คือ

๑. อุทยัตถคามินีปัญญา แปลว่า ปัญญารู้เห็นการเกิดดับ แห่งนามรูป
๒. นิพเพธิกปัญญา ปัญญาที่แทงทะลุสัจจะ กล่าวคือ อริยสัจอันเป็นไปเพื่อความสิ้นทุกข์ (๒๓/๒๔๘/๑๔๕)

หัวใจพระพุทธศาสนา

๗๙. หัวใจของพุทธศาสนา คือ อริยสัจ ๔ ใช่หรือไม่

ใช่ แต่ยังมีหลักธรรมอื่นที่จะนำมาใช้เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาได้ เช่น ไตรลักษณ์ (คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา), พระพุทธโอวาท ๓ ข้อ ในโอวาทปาติโมกข์ คือ เว้นจากบาปทั้งปวง, ทำกุศล ให้พร้อม, ทำจิตของตนให้บริสุทธิ์ ปฏิจสุมุปาบทก็ได้ บางท่านว่า ธรรมทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา

ขอให้ทราบหลักธรรมเหล่านี้เกี่ยวโยงถึงกัน จับเข้าหมวดใดหมวดหนึ่งก็โยงไปหาหมวดอื่น เหมือนเถาวัลย์ จับส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็ลั่นสะเทือนไปถึงส่วนอื่นด้วย

ทางสายกลาง

๘๐. ทางสายกลางหมายถึงอะไร ปฏิบัติอย่างไร จึงจะนับว่าเป็นทางสายกลาง

ในอริยสัจ ทางสายกลางหมายถึง มรรคมรรค ๘ มีสัมมาทิฐิ เป็นต้น ในปฏิจลสมุปปาท ทางสายกลาง หมายถึง เว้นจากการเห็นว่สิ่งทั้งปวงมีอยู่ (อัตถิตา) เว้นจากการเห็นว่สิ่งทั้งปวงไม่มี (นัตถิตา) แต่กล่าวเหตุปัจจัย คือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีขึ้นเพราะมีเหตุปัจจัย ถ้าไม่มีเหตุปัจจัยให้มีก็ไม่มี ตัวอย่างเช่น ที่หัวไม้ขีดไม้มีไฟ ที่หน้าเพลิงไม้ขีดก็ไม่มีไฟ แต่พอเอา ๒ อย่างไปกระทบกระทั่งกัน ไฟก็เกิดขึ้น ที่แก้วกระจกก็ไม่มีไฟ ที่แสงอาทิตย์ก็ไม่มีไฟ ที่กระดาศก็ไม่มีไฟ แต่พอ ๓ อย่างไปประจวบกันเข้าให้พอเหมาะ ไฟก็เกิดขึ้น เพราะมีเหตุปัจจัยให้มี

อันที่จริง คุณธรรมทุกอย่างเป็นทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทาทั้งนั้น เช่น ความกล้าหาญเป็นท่ามกลางระหว่างความซี้ซลาด กับความกล้าจนบ้าบิ่น ความมัธยัสถ์เป็นท่ามกลางระหว่างความตระหนี่กับความฟุ่มเฟือย เป็นต้น

อุเบกขา

๘๑. อุเบกขาคืออะไร เห็นพูดกันเสมอ ๆ ว่า อุเบกขา ๆ
เฉย ๆ ไว้ เป็นอย่างนั้นจริงหรือไม่

อุเบกขามีหลายความหมาย ในพรหมวิหาร หมายถึง ไม่ดีใจ ไม่
เสียใจ เมื่อสุดวิสัยที่จะช่วยได้ เมตตาแล้ว กรุณาแล้ว เมื่อช่วยอะไร
เขาไม่ได้ก็วางใจเฉยเสีย ด้วยพิจารณาว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของ
ของตน ผู้ทำดีไว้จักได้ดี ผู้ทำชั่วไว้จักได้ชั่ว จำเป็นต้องทำบ้างในบางคราว
มิฉะนั้นเราจะร่นวายเกินไป อีกอย่างหนึ่ง การเว้นจากอคติ ๔ คือ เว้น
จากความลำเอียงเพราะชอบ เพราะไม่ชอบ เพราะหลงผิด และเพราะกลัว
ดำรงอยู่ในความยุติธรรม ก็เป็นอุเบกขาเหมือนกัน

สำหรับพระอริยเจ้าระดับพระอรหันต์ ท่านวางเฉยในอารมณ์ทั้งหก
คือเมื่อตาได้เห็นรูป หูได้ฟังเสียง เป็นต้น ท่านไม่ยินดีหรือยินร้าย ไม่
พอใจหรือไม่เสียใจ ผู้มีจิตใจมั่นคงอยู่ตามปกติ เรียกว่า จงฟังอุเบกขา

การทำความเพียรแต่พอดี ไม่ย่อหย่อนเกินไป ไม่ตึงเกินไป ท่าน
เรียกว่าอุเบกขาในความเพียร (วิริยอุเบกขา) ยังมีอุเบกขาอื่น ๆ อีกหลาย
อย่าง ยกมาพอเป็นตัวอย่างเพียงเท่านี้

ธรรมชาติแสดงธรรม

๘๒. คำสอนที่ว่า “ธรรมชาติแสดงธรรมอยู่ตลอดเวลา”
หมายความว่าอย่างไร

ดูต้นไม้สักต้นหนึ่งก็ได้ มันแสดงธรรมอยู่ตลอดเวลา มันสงบ มันร่มเย็น มันให้ผล ปีแล้วปีเล่า โดยไม่เคยบ่นไม่เคยทวงอะไรจากคนที่ปลูกมันไว้ มันหลังแต่ประโยชน์ให้จนกว่ามันจะแก่ตายไป ได้ยินหรือไม่ว่าต้นไม้สอนอะไรเราบ้าง เราทำความดีแบบต้นไม้ไม่ได้ไหม มันยอมทนแดดทนฝน เพื่อให้ร่มเงาแก่มนุษย์และสัตว์โลกอื่น ๆ ที่เข้ามาอยู่ภายใต้ร่มเงาของมัน ธรรมชาติอื่น ๆ นอกจากต้นไม้ ก็สอนเราอยู่เสมอ เราจะฟังเสียงมันหรือไม่เท่านั้น หรือเรามีปัญญาพอที่จะอ่านธรรมชาติออกหรือไม่

ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว

๘๓. ในโอวาทปาติโมกข์ข้อ ๓ ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ถ้าจิตใจไม่ผ่องแผ้วเพราะมีเรื่องปัญหาอยู่ในใจ เราทำใจให้ผ่องแผ้วเสีย ไม่คิดถึงปัญหานั้น ไม่เป็นการหนีปัญหาหรือคะ

มีคำกล่าวว่า อยู่กับปัญหาโดยไม่มีปัญหา อยู่กับบ่วงโดยไม่ติดบ่วง อยู่กับโชตรวนโดยไม่ถูกผูกมัดเช่น ผู้คุมนักโทษในเรือนจำ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เนื้อป่าบางพวกติดบ่วงนายพรานแล้ว เมื่อนายพรานมาถึงก็ไม่อาจวิ่งหนีไปได้ ถูกฆ่าตาย เนื้อป่าบางพวก นอนทับกองบ่วงอยู่แต่ไม่ติดบ่วง เมื่อนายพรานมาถึงก็วิ่งหนีไปได้ตามสบาย” บุคคลบางพวกอยู่ในโลกแต่ติดโลก ติดเหยื่อของโลกคือรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เหมือนเนื้อที่ติดบ่วง หรือคนติดโชตรวน คนบางพวกอยู่ในโลกแต่ไม่ติดโลกเป็นอิสระเหมือนเนื้อที่ไม่ติดบ่วงหรือปลาที่กินแต่เหยื่อแต่ไม่ติดเบ็ด

ปัญหาในโลกบางอย่างสมควรหนี เราก็นี่ สมควรต่อสู้เราก็ต่อสู้ สมควรวางเฉยเราก็วางเฉย ไม่จำเป็นต้องสู้ทุกปัญหาไป ทำใจให้ผ่องแผ้วไว้ก่อนแหละดี ทำให้แก้ปัญหาง่ายขึ้นด้วย ใจยิ่งชุ่มฉ่ำ ปัญหายิ่งแก้ยาก

ลามของชีวิต

๘๔. ลามของชีวิตคนเรามีอะไรบ้างคะ

ลามของชีวิตมีหลายอย่าง สุดแล้วแต่ใครเห็นว่าอะไรเป็นลามของตน ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ก็มีถึง ๑๖ อย่าง เช่น ความเป็นผู้มักน้อย ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก ความเป็นผู้มีบิรวารดี การเป็นผู้พูดจาไพเราะ ความเป็นผู้มีมรรยาดี เป็นต้น นอกจากนี้ส่วนมากมักจะเป็นคุณสมบัติของพระ เช่น ถือผ้าบังสุกุล เป็นต้น ความเป็นผู้กล่าวธรรมได้ดี (พระธรรมกถึก) ท่านก็ถือว่าเป็นลามของชีวิตอย่างหนึ่งเหมือนกัน

ผมได้เคยเขียนไว้ในที่บางแห่ง และได้เคยออกอากาศทางวิทยุคลื่นสังคมไทย หลายปีมาแล้ว (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือ ๒๕๔๑) ได้พูดถึงลามของชีวิต ๘ ประการตามทรรคนะของผม คือ

๑. มีความเข้มแข็งพอที่จะอ่อนน้อมถ่อมตนกับใคร ๆ ได้
๒. มีความอดทนพอที่จะให้อภัยต่อการล่วงเกินของผู้อื่นได้
๓. มีความเพียรเป็นไปติดต่อกันพอที่จะยังกิจให้สำเร็จตามความประสงค์ได้
๔. มีคุณงามความดีพอที่ใคร ๆ จะเคารพนับถือได้
๕. มีความสงบใจพอที่จะหาความสุขด้วยตนเอง โดยไม่ต้องหาความสุขจากภายนอกได้
๖. มีปัญญาพอที่จะเป็นที่พึ่งของผู้ที่ทุกข์เข้ามาปรึกษาได้
๗. มีใจพอปรด้วยความเสียสละพอที่จะสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขของผู้อื่นได้

๘. มีทรัพย์สินพอที่จะสงเคราะห์เอื้อเฟื้อญาติมิตรหรือผู้ตกทุกข์ได้

ได้พูดคุยขยายความแต่ละข้อไว้อย่างละเอียดพอสมควรในหนังสือ
ลามกของชีวิต ตามหัวข้อที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าเล็งไปที่คุณภาพ ว่าเป็น
ลามกของชีวิต บางคนอาจมีลามกของชีวิตมากกว่านี้

คุณธรรม

๘๕. อย่างไรงจึงเรียกว่าเป็นคนมีคุณธรรม

คุณธรรม คือ คุณสมบัติภายในของคน แสดงออกให้เห็นทาง
ศีลธรรมและจริยธรรม ศีลธรรมเป็นเรื่องของแต่ละศาสนา จริยธรรม
เป็นหลักสากลที่บอกว่าอะไรควรประพฤติ อะไรไม่ควรประพฤติ สมัย
ก่อนใช้คำว่า ธรรมจริยา เช่น ในมงคลสูตร ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ทานญจ
ธมฺมจริยา จ ทานหนึ่ง การประพฤติ ธรรมหนึ่ง การประพฤติธรรม
ท่านเล็งไปที่ประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐ (ลองหาดูว่ามีอะไรบ้าง) คำ
จริยธรรม ทางวิชาการ เปลี่ยนเป็นจริยศาสตร์ (Ethics) ก็มี บุคคลที่
ประพฤติศีลธรรมและจริยธรรมอยู่เสมอ จะตกผลึกเป็นคุณธรรมใน
จิตใจ ทำให้เป็นคนมีคุณธรรมมั่นคง เช่น มีเมตตา มีความอดทน มี
ความเพียรพยายาม ไม่ท้อถอยง่าย

พระสงฆ์ที่แท้

๘๖. พระสงฆ์ที่จัดเข้าในพระรัตนตรัย เป็นพระสงฆ์ทั่วไป หรือพระสงฆ์ระดับใด

พระสงฆ์ที่จัดเข้าในพระรัตนตรัยนั้น พิจารณาตามบทสังฆคุณน่าจะเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป เพราะในบทสังฆคุณได้กล่าวไว้ว่า “พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อพระนิพพาน ปฏิบัติชอบยิ่งหรือปฏิบัติสมควร” นี่คือนักคน ๔ คู่ ๘ จำพวก ๘ จำพวกนั้นคือ ท่านผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค-โสดาปัตติผล ไปจนถึงอรหัตตมรรค-อรหัตตผล เป็นคู่สุดท้าย เราเรียกอย่างง่ายว่า พระโสดาบัน, พระสกทาคามี, พระอนาคามีและพระอรหันต์ พระเหล่านี้แหละเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย

ส่วนพระพุทฺชนทั่วไปนั้นเป็นเพียงผู้บวช เพื่อปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แต่ก็ทำได้บ้าง ทำไม่ได้บ้าง พระสงฆ์ที่เหลวไหลกระทำสิ่งไม่ดีไม่งามจนถึงกับเป็นที่ติเตียนอื้อฉาวก็มี จึงไม่ควรอยู่ในฐานะเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย

ฆราวาสธรรม

๘๗. ฆราวาสธรรมสำหรับฆราวาส สงสัยว่า “ทมะ” กับ “ขันติ” ต่างกันอย่างไร

ถ้าแปล “ทมะ” ว่า “ความข่มใจ” แปล “ขันติ” ว่า “ความอดทน” ความหมายก็จะใกล้เคียงกันมาก จนเกือบจะแยกกันไม่ออก ถ้าแปล “ทมะ” ว่า “การฝึก” หมายถึง ฝึกอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ให้เป็นอินทรีย์ที่ใช้การได้ดี เหมือนฝึกช้าง ฝึกม้า ฝึกโค เป็นต้น เช่น ดูแล้ว ฟังแล้ว บาปอกุศลเกิดขึ้นก็ไม่ควรดูไม่ควรฟัง ถ้าดูแล้ว ฟังแล้ว บุญกุศลเกิดขึ้นก็ควรดู ควรฟัง อย่างนี้เป็นต้น ฝึกอินทรีย์ให้เป็นประโยชน์ในการฝึกนั้นจะต้องเจ็บปวดบ้าง จึงต้องใช้ธรรมะอีกข้อหนึ่งคือ ความอดทน และต้องมีสัจจะ คือความตั้งใจจริง บางคราวจำเป็นจะต้องสละบางอย่าง เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ในการฝึก ก็ต้องยอมสละ นี่เป็นจาคะ เช่น สละสิ่งที่จะมาทำให้การฝึกล้มเหลว

จะเห็นว่าฆราวาสธรรม ๔ ประการนี้ โดยถือเอาทมะเป็นจุดศูนย์กลาง ไม่ใช่เป็นธรรมเล็กน้อยเลย พระพุทธเจ้าทรงแสดงฆราวาสธรรมเพื่อยกชั้นของฆราวาส จากฆราวาสธรรมดาให้เป็น อริยฆราวาส คือ ฆราวาสที่เป็นพระอริยเจ้า

ในสมัยพุทธกาล มีพระอริยเจ้าที่เป็นฆราวาสมากมาย ทั้งชายและหญิง มีฆราวาสหลายท่านที่เป็นพระอนาคามี เป็นผู้แตกฉานในธรรม เช่น จิตตคหบดี เป็นต้น ชาวพุทธสมัยของเรานี้ควรจะได้กำลังใจจากพระอริยเจ้าที่เป็นฆราวาส ว่าในสมัยพุทธกาลมีได้อย่างไร สมัยนี้ก็น่าจะ

มีได้อย่างนั้น เพราะพระธรรมวินัยซึ่งเป็นสิ่งแทนพระพุทธเจ้าก็ยังมีอยู่ ผู้แสดงธรรมของพระพุทธเจ้าก็ยังมีอยู่ เมื่อปฏิบัติจริงก็ย่อมไม่ไร้ผล

ศีลซึ่งมีอาชีวะเป็นที่ ๘

๘๘. เคยได้ยินคำว่า “ศีลซึ่งมีอาชีวะเป็นที่ ๘” หมายถึง ศีล ๘ หรือศีลอะไร

ศีลซึ่งมีอาชีวะเป็นที่ ๘ มาจากคำว่า “อาชีวะมัญญุกศีล” หรือ “อาชีวะมัญญุกศีล” หมายถึงศีลในองค์มรรค คือ ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ส่วนที่เป็นศีล ทรงแสดงไว้ ๓ ข้อ คือ สัมมาวาจา แยกเป็น ๔ คือ

๑. เว้นพูดเท็จ
๒. เว้นพูดส่อเสียด
๓. เว้นพูดคำหยาบ
๔. เว้นพูดเพ้อเจ้อ

สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ แบ่งเป็น ๓ คือ

๑. เว้นฆ่าสัตว์
๒. เว้นลักทรัพย์
๓. เว้นประพฤติดิฉินในกาม

สัมมาอาชีวะ ๑ รวมเป็น ๘ ผู้เข้าทำกัมมฐานที่ไม่ถือศีล ๘ ก็มักจะรับศีลซึ่งมีอาชีวะเป็นที่ ๘ นี้

ความอยาก

๘๙. ความอยากเป็นตัณหาเสมอไปหรือไม่

ไม่เสมอไป ที่เป็นตัณหาก็คือ ที่ไม่เป็นตัณหาก็คือ ดูที่แรงจูงใจ (Motive) ถ้ามีแรงจูงใจเป็นตัณหาก็คือเป็นตัณหา เช่น อยากได้เงินเดือนขึ้น เพื่อจะนำไปสนองกิเลสตัณหาใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ความอยากที่เป็นธรรมจันทะ ก็มี เช่น อยากทำความดี อยากทำประโยชน์ อยากช่วยเหลือผู้อื่นในทางที่ชอบธรรม อยากได้เงินเดือนขึ้นเพื่อทำกิจที่เป็นกุศลไม่เป็นตัณหา ชาวพุทธจะต้องแยกเรื่องเหล่านี้ให้ออก เพื่อจะได้อยากในทางที่ถูก และไม่ต้องกลัวความอยากเช่นนั้น ก็เป็นการเพิ่มพูนกุศล เพิ่มพูนคุณความดี

การอาราธนาศีล

๙๐. การอาราธนาศีลแบบมีวิสุงกับแบบไม่มีวิสุง มีผลต่างกันอย่างไร

เคยฟังกันมา เคยเชื่อกันมาว่า ถ้าอาราธนาศีลแบบมี “วิสุง วิสุง รักษาถันถาย” ถ้าศีลข้อใดขาดก็จะขาดเฉพาะข้อนั้น แต่ถ้าไม่มี “วิสุง วิสุง” เมื่อศีลข้อใดขาด ก็จะขาดทั้งหมด ผมเห็นว่าเหตุผลยังไม่เพียงพอ ผมเห็นว่าศีลข้อใดขาดก็ขาดเฉพาะข้อนั้น จะอาราธนาแบบมี “วิสุง” หรือไม่มี “วิสุง” ก็ตาม เพราะศีลข้อใดจะขาดก็ต้องไปกระทำล่วงละเมิดศีลข้อนั้น เช่น ไปฆ่าสัตว์ ศีลข้อนั้นก็ขาด อีก ๔ ข้อก็ยังอยู่เหมือนเดิม ศีลจะขาดต้องพร้อมด้วยองค์ของศีล เช่น ศีลข้อปาณาฯ เมืองค์ ๕ คือ

๑. ลัทธิมีชีวิต
๒. รู้ว่าลัทธิมีชีวิต
๓. จิตคิดจะฆ่า
๔. พยายามในการฆ่า
๕. ลัทธิตายด้วยความพยายามนั้น

พญชนะที่ว่า “วิสุง วิสุง รักษาถันถาย” แปลว่า เพื่อจะรักษาเป็นส่วน ๆ ไม่ได้แปลว่าขาดเป็นส่วน ๆ ผมเข้าใจว่าการอาราธนาศีลแบบนั้น เพื่อจะได้เลือกรับเป็นบางข้อ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถจะรับไปปฏิบัติได้ทั้ง ๕ ข้อ จึงได้แยกรักษาเป็นส่วน ๆ รวมความว่าล่วงละเมิดศีลข้อใดก็ขาดเฉพาะข้อนั้น ไม่พาข้ออื่นขาดไปด้วย การอาราธนาแบบมี “วิสุง” หรือไม่มี “วิสุง” ไม่เป็นสิ่งสำคัญ บางคนเปรียบว่า เปรียบเหมือนเรมึนเหริญหำบาท เมื่อหล่นหายก็หายไปหมดทั้งหำบาท ถ้าเป็นเหริญบาทหล่นหายไป ๑ เหริญ ก็หายไปบาทเดียว อาราธนาศีลแบบมี “วิสุง” ก็เป็นแบบเหริญบาท

ถ้าอย่างนั้น ถ้ามีใครเขาเปรียบศีลห้าเหมือนเชือกห้าเกลียว เกลียวใดขาด ก็ขาดเฉพาะเกลียวนั้น เกลียวอื่นยังอยู่ก็ได้เหมือนกัน ที่สำคัญซึ่งจะ เน้นย้ำในที่นี้ก็คือ เมื่อไม่ทำการล่วงละเมิด ศีลก็ไม่ขาด

การบูชาพระรัตนตรัย

๔๑. การบูชาพระรัตนตรัยด้วยดอกไม้ ธูปและเทียน ใช้อะไร บูชาอะไร บางคนบอกว่าใช้ธูปบูชาพระพุทธ ใช้เทียนบูชา พระธรรม ใช้ดอกไม้บูชาพระสงฆ์ เห็นด้วยหรือไม่

เห็นว่า บูชารวมกันไป ดอกไม้ ธูปและเทียน บูชาทั้งพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ไม่ต้องแยกว่าธูปบูชาพระพุทธ เทียนบูชาพระ ธรรม ดอกไม้บูชาพระสงฆ์ ที่เขาแยกบูชานั้น เคยได้ยินคำอธิบายว่า ธูป ๓ ดอก บูชาพระพุทธเพราะพระพุทธเจ้ามีพระคุณโดยย่อ ๓ ประการ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ เทียน ๒ เล่ม บูชาพระธรรม เพราะพระธรรมโดยย่อมี ๒ คือ พระธรรมกับพระวินัย ดอกไม้บูชาพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เหมือนดอกไม้ที่เขาเก็บมาจากที่ต่าง ๆ (จากตระกูลต่าง ๆ) แล้วนำมาจัดให้ดูสวยงามหรือร้อยเป็นพวงมาลัยเป็น คำอธิบายที่น่าสนใจจึงได้แพร่หลายไปมาก แต่ผมคิดว่าไม่จำเป็นต้องแยก บูชาทั้งสามอย่างนั้นแหละ บูชาทั้งพระพุทธ, พระธรรมและพระสงฆ์ แม้ จะไม่มีวัตถุครบทั้งสามอย่าง ก็บูชาพระรัตนตรัยได้ เช่น มีดอกไม้อย่างเดียว ก็บูชาพระรัตนตรัยได้ เห็นเอาดอกไม้ไปบูชาพระพุทธกันเยอะไป อื่นๆ มีคำสุภาษิตเป็นภาษาบาลีซึ่งแปลเป็นไทยว่า พระพุทธเจ้า, พระธรรม และ พระสงฆ์ ต่างกันแต่โดยชื่อก็จริง แต่โดยใจความแล้วก็อันเดียวกัน เพราะไม่แยกจากกัน พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระธรรม พระสงฆ์ทรงพระธรรมไว้ ถ้าจะเปรียบว่าเหมือนไม้ ๓ ท่อน ตั้งพังกันอยู่จะได้หรือไม่

อนันตริยกรรม

๙๒. การฆ่าพระอรหันต์เป็นอนันตริยกรรม (กรรมหนัก) การฆ่าพระโสดาบัน พระสกทาคามี, พระอนาคามี เป็นอนันตริยกรรมหรือไม่

เป็นอนันตริยกรรม หลักฐานจากอรรถกถา โคปาลสูตร เมฆิยวรรค ขุททกนิกาย อุทาน

นายโคบาลคนหนึ่งเลี้ยงภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุขเป็นเวลา ๗ วัน ในวันที่ ๗ เมื่อส่งเสด็จพระพุทธรูปเจ้าแล้ว เขาถูกคนที่มีเวรต่อกันฆ่าตาย ภิกษุหลายรูป ได้เห็นแล้วไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค พระพุทธองค์ตรัสว่า ผู้ที่ฆ่านายโคบาลนั้นชวนชวายนอนันตริยกรรมอันมิใช่บุญมากมาย (นายโคบาลชื่อนั่นแหละ เป็นพระโสดาบัน เพราะได้ฟังธรรมของพระพุทธรูปเจ้า)

ญาณกับปัญญา

๙๓. ญาณกับปัญญาใช้ต่างกันอย่างไร

ญาณใช้เฉพาะที่ ปัญญาใช้ทั่วไป ที่ว่าใช้เฉพาะที่นั่นคือ เจาะลงไปในเรื่องนั้น ๆ เช่น วิปัสสนาญาณ - ญาณในเรื่องวิปัสสนา, บุปเพนิวาสานุสติญาณ - ความรู้ในการระลึกรู้ชาติได้, ทิพจักขุญาณ - ความรู้ในเรื่องตาทิพย์ เป็นต้น ส่วนปัญญานั้นใช้ในเรื่องความรู้ทั่วไป ตั้งแต่ต่ำจนถึงสูงสุด เช่น โลกุตตรปัญญา ปัญญาระดับเหนือโลก

ธรรมในชีวิตประจำวัน

๙๔. ในชีวิตประจำวัน เราจะใช้ธรรมอะไรคะ

ใช้ทุกอย่างตามความจำเป็น ตามสมควรแก่กรณีนั้น ๆ คือในโอกาสใดควรจะใช้ธรรมอย่างใดก็ใช้อย่างนั้น เหมือนกินยาให้ถูกต้องกับโรคที่เกิดขึ้น เช่น ปวดท้องกินยาแก้ปวดท้อง เป็นต้น แต่ถ้าให้ติดต้องค้นหาสมุฏฐานให้เจอว่าปวดท้องเพราะเหตุใด ปวดหัวเพราะเหตุใด จึงจะใช้ยาได้ถูกต้อง ธรรมก็เป็นเช่นนั้น ถ้าใช้ธรรมผิดก็เป็นโทษเหมือนกัน เรียกว่าธรรมเป็นพิษ เหมือนกินยาผิด ทำให้ยาเป็นพิษแก่ร่างกาย เราเห็นคนใช้ธรรมผิดอยู่เสมอ ๆ แม้จะสนใจธรรม สนใจศาสนา แต่ใช้ธรรมไม่เป็นจึงไม่เป็นคนดี กลายเป็นเสียคนไปก็มี บางคนถึงกับเป็นบ้า ทำให้คนทั้งหลายอื่นยกเป็นตัวอย่างและมีทัศนคติไม่ดีต่อศาสนาและธรรม เพราะฉะนั้นจึงควรใช้ธรรมอย่างระมัดระวัง บางคนสนใจแต่ธรรมชั้นสูง ละเลยธรรมเบื้องต้นเสียหมด เช่น การสงเคราะห์เอื้อเฟื้อ การทำตนให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยน รู้จักกาลเทศะ เป็นต้น ไม่เป็นคนไม่ดีในสังคม

มิตรที่ดี (๑)

๙๕. คุณสมบัติของมิตรที่ดีเป็นอย่างไรคะ

คุณสมบัติของมิตรที่ดีมีมากมาย ในที่นี้ขอให้ได้ ๒ ชุด ชุดที่ ๑ มี ๗ ประการ ชุดที่ ๒ มี ๔ ประการ แยกย่อยออกไปอย่างละ ๔ เช่น มิตรมีอุปการะมีลักษณะ ๔ อย่าง เป็นต้น

คุณสมบัติของมิตรที่ดีชุดที่ ๑

๑. ให้ของที่ให้ยาก (เช่น ให้ของที่ตนรัก)
๒. ทำสิ่งที่ทำยาก (เช่น ทำอุปการะมิตร)
๓. อดทนต่อสิ่งที่อดทนได้ยาก (เช่น ทนต่อความพลั้งเพลอ ผิดพลาดของมิตร หรือคำหยาบคายของมิตร)
๔. บอกความลับของตนแก่เพื่อน
๕. ปิดความลับของเพื่อนมิให้แพร่งพราย
๖. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ หรือในขณะมีอันตราย
๗. เมื่อเพื่อนสิ้นโรคทรัพย์ก็ไม่ดูหมิ่น

(องฺ สตฺตก. ๒๓/๓๒)

คุณสมบัติของมิตรที่ดี ชุดที่ ๒

มิตรอุปการะ

๑. ป้องกันเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๒. ป้องกันทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๓. เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้
๔. เมื่อมีธุระ ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกไป

๑๐๘

เรียนธรรมจากคำถาม

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์

๑. ขยายความลับของตนแก่เพื่อน
๒. ปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย
๓. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
๔. แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้

มิตรแนะประโยชน์

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๔. บอกทางสวรรค์ให้

มิตรมีความรักใคร่

๑. ทุกข์ ๆ ด้วย
๒. สุข ๆ ด้วย
๓. ได้เถียงคนที่พูดดีเตือนเพื่อน
๔. รับรองคนที่พูดสรรเสริญเพื่อน

(ที.ปาณี. ๑๑/๒๐๑-๒๐๒)

มิตรที่ดี (๒)

๙๖. ทำอย่างไร เราจึงจะมีกัลยาณมิตรได้เยอะ ๆ

เราต้องทำตนเป็นมิตรที่ดีของเขาก่อน แทนการคิดว่า ทำอย่างไรหนอเราจึงจะมีมิตรที่ดี ขอให้คิดเสียใหม่ว่า ทำอย่างไรหนอ เราจะเป็นมิตรที่ดีของใครหลาย ๆ คน คิดอย่างแรกอยู่นอกเหนือการควบคุมของเรา แต่คิดอย่างหลังอยู่ในการควบคุมของเรา เมื่อได้มิตรที่ดีแล้วก็ควรถนอมรักษามิตรด้วยน้ำใจอันงาม มิตรภาพจึงจะยั่งยืน

ถ้าเป็นกัลยาณมิตรชั้นครูก็ควรทำตนให้ประกอบด้วยคุณสมบัติ ๗ ประการ คือ

๑. ทำตนเป็นคนน่ารัก ประกอบด้วยธรรมของผู้น่ารัก เช่น สาราณียธรรม ๖ เป็นต้น
๒. เป็นคนน่ารักพอ
๓. อบรมตนให้เป็นคนมีคุณภาพสูง น่ายกย่อง ไม่เป็นที่เดือดร้อนของผู้ยกย่อง
๔. หมั่นว่ากล่าวสั่งสอน
๕. เมื่อถูกเตือนบ้างก็มีความอดทนรับฟัง
๖. ทำสิ่งที่ลึกให้ตื้นได้ หมายความว่า ข้อความที่ลึกซึ่งอธิบายให้ง่ายขึ้นได้
๗. ไม่ชักจูงแนะนำในทางเลื่อม

๑๑๐

เรียนธรรมจากคำถาม

โลกุตตรธรรม

๙๗. โลกุตตรธรรม คืออะไร

โลกุตตรธรรม คือธรรมที่เหนือโลก ท่านแสดงไว้ ๕ ประการ เรียกว่า โลกุตตรธรรม ๕ ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ มรรค ๔ มีโสดาปัตติมรรค เป็นต้น ผล ๔ มีโสดาปัตติผล เป็นต้น นิพพาน คือ การดับกิเลสเป็นขั้นเป็นตอน

ถ้าจะถามว่าโลกียธรรมมีเท่าไร ตอบว่านอกจากโลกุตตรธรรม ๕ แล้ว นอกนั้นเป็นโลกียธรรมทั้งหมด

สมถะกับวิปัสสนา

๙๘. สมถะกับวิปัสสนาต่างกันอย่างไร คนทั่วไปที่เพิ่งเริ่มต้น จะปฏิบัติวิปัสสนาได้หรือไม่

สมถะ คือวิธีทำให้สงบ มีหลายวิธีด้วยกัน ในตำราท่านให้ไว้ ๔๐ วิธี เลือกปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่อุปนิสัยของแต่ละคน เลือกให้เหมาะสมแก่จริตของตน ๆ เช่น การเจริญพรหมวิหาร ๔ หรือ อนุสติ ๑๐ ซึ่งมีอานาปานสติอยู่ด้วย อานาปานสตินี้นิยมทำกันมาก เป็นสมถะก็ได้ เป็นวิปัสสนาก็ได้ การทำสมถะเมื่อจิตสงบดีแล้ว ก็จะเป็นสมาธิขั้นต่าง ๆ จนถึงขั้นอัปปนา ซึ่งเป็นฌานระดับต่าง ๆ

วิปัสสนานั้น หมายถึงการทำปัญญาให้ปรากฏ ตามตัวแปลว่า เห็นแจ้งคือเห็นตามความเป็นจริงว่าอะไรเป็นอะไร อารมณ์ของวิปัสสนามีหลายอย่างเช่น ชันธ ๕ ให้พิจารณาชันธ ๕ โดยยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความเป็นอนัตตา การทำวิปัสสนานั้นทำได้ง่ายกว่าสมถะ คนทั่วไปที่เริ่มปฏิบัติธรรม ก็ทำได้ โดยพิจารณาอยู่เสมอถึงสิ่งที่ปรากฏทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นวิถีทางที่ไปสู่อริยมรรคอริยผลได้เร็วด้วย เหมาะกับคนที่อยู่ในสังคมเมืองมากกว่าสมถภาวนา

นั่งสมาธิไม่ได้

๙๙. เวลานั่งสมาธิจะรู้สึกว้าวุ่นอะไร ๆ มันเข้ามาในสมองยุ่งไปหมด ไม่สงบเงียบได้ อย่างนี้ เราคงนั่งสมาธิไม่ได้ใช่ไหมคะ

ถ้านั่งสมาธิไม่ได้ ก็ให้ทำวิปัสสนา ตามที่กล่าวแล้วในข้อ ๙๘

ทำตนให้มีเสน่ห์

๑๐๐. เราจะทำตนให้มีเสน่ห์ได้อย่างไร

มีหลายวิธี ได้เขียนไว้ในหนังสือ วิธีทำจิตให้บริสุทธิ์ ๕ ข้อด้วยกัน คือ

๑. มีความจริงใจ
๒. เสริมสร้างบุคลิกภาพให้น่านิยม
๓. รู้จักเสนอให้ของเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
๔. ขอให้ตระหนักว่า เสน่ห์ในตัวคนนั้น เพิ่มเติมได้ ลดได้ สุดแล้วแต่การกระทำของเรา
๕. เรารักใคร ต้องเข้าใจเขาด้วย

(ให้ดูรายละเอียดในหนังสือวิธีทำจิตให้บริสุทธิ์หน้า ๓๓-๓๔)

รู้ตามความเป็นจริง

๑๐๑. ปัจจุบัน มีคำสอนเกี่ยวกับคำว่า “รู้” อยู่มาก รู้คำนี้ไม่ใช่ การที่เรารู้โน่นรู้นี้ตามธรรมดาใช่หรือไม่ “รู้” นี้หมายถึงอะไร นำมาใช้ในการวิปัสสนาใช่หรือไม่

รู้ตามความเป็นจริง ท่านเรียกว่า ยถาภูตญาณทัตตะ แปลว่ารู้เห็นตามเป็นจริง ไม่ใช่รู้แบบถูกหลอกให้รู้ ซึ่งเป็นความหลง คือหลงผิด ในตำราท่านเรียกวิปัสสาลกัมม เช่น เห็นสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง เห็นสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข เห็นสิ่งที่ไม่งามว่างาม เห็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนว่ามีตัวตน เมื่อพ้นจากวิปัสสนาแล้ว เรียกว่ารู้เห็นตามเป็นจริง การรู้เห็นตามเป็นจริงนี้แหละคือวิปัสสนา

ทางแห่งความหลุดพ้น

๑๐๒. ปัจจุบันมีการอบรมสมณะวิปัสสนากันแพร่หลาย ครูบาอาจารย์มักจะสอนว่า นี่เป็นทางเดียวที่จะบรรลุธรรมได้ อยากทราบว่าในพระไตรปิฎกก็ได้สรุปไว้เช่นนี้หรือไม่

ในพระไตรปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตวิมุตติสูตรหรือ วิมุตตายนสูตร พระพุทธเจ้าตรัสถึงแหล่งเกิดแห่งความหลุดพ้นไว้ ๕ ประการ คือ

๑. การฟังธรรม ข้อนี้มีตัวอย่างมากมาย เช่น พระอัญญาโกณฑัญญะ และคณะอีก ๔ รูป เป็นต้น แม้พระสารีบุตรก็เหมือนกัน
๒. การแสดงธรรม มีตัวอย่าง เช่น พระนาคเสนแสดงธรรมแก่อุบาสิกคนหนึ่ง ท่านก็ได้สำเร็จอุบาสิกาก็ได้สำเร็จ
๓. การสาธยายธรรม เช่น ท่องพระพุทธรพจน์หรือสวดบทพระธรรม มีตัวอย่างเช่น อุบาสิกาท่านหนึ่งสาธยายอาการ ๓๒ จนได้บรรลุอนุคามิผล ปรากฏในอรรถกถาธรรมบท
๔. การใคร่ครวญธรรม หมายถึง การเพ่งพินิจความหมายแห่งธรรม มีตัวอย่างมากมาย เช่น พระมัลลกะ ผู้เคยเป็นพราหมณ์เนื้อแล้งมาบวช เป็นต้น
๕. การเจริญสมณะและวิปัสสนา

ตามพระพุทธรพจน์นี้จะเห็นว่า ทางแห่งความหลุดพ้นมีได้หลายทาง และก็มีตัวอย่างปรากฏให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น บางที่ท่านเปรียบด้วยสระใหญ่ที่มีทางลงโดยรอบ ใครจะลงทางไหนก็ได้รอบ ๆ สระนั้น ลงไปในสระได้เหมือนกัน

ฌานอภิญญา

๑๐๓. เป็นที่ทราบว่าคุณนั่งเข้าฌานได้ จะสามารถมองย้อนไปในอดีตได้ แต่ที่ไม่เข้าใจคือ ภาพอดีตนั้นยังปรากฏให้เห็นอยู่ได้อย่างไรคะ

มีฌานที่ ๔ เป็นพื้นฐานหรือเป็นบาท ต้องได้อภิญญาด้วย เช่น ปุพเพนิวาสานุสติญาณ-ระลึกชาติหนหลังได้, จุตูปปาตญาณ หรือทิพจักขุญาณ จึงจะรู้อดีตและอนาคตของคนทั้งหลาย ขอให้นึกดูว่า ตั้งแต่เราจำความได้ เรานึกถึงภาพในอดีตของเราและของคนอื่นได้อย่างไร แต่เรานึกไม่ได้ไปถึงชาติก่อน ส่วนท่านผู้ได้ญาณพิเศษดังกล่าว กำลังแห่งญาณทำให้มองเห็นได้ว่าเคยเป็นมาอย่างไร

การบรรลุธรรม

๑๐๔. บรรลุธรรมคืออะไร

การบรรลุธรรมมีหลายความหมาย ถ้ากำหนดอย่างสูง มีดังนี้

๑. โสดาปัตติผล เช่นที่ปรากฏในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และ อรรถกถาราทูลោวาทสูตร
๒. หมายถึง ผลทั้ง ๓ คือ โสดาปัตติผล สกทาคามีผล อนาคามีผล เช่นที่ปรากฏในทีฆนขสูตร และอุปาลี โอวาทสูตร
๓. หมายถึง ผลทั้ง ๔ คือ โสดาปัตติผล...อรหัตตผล อย่างที่ปรากฏในพรหมายูสูตร

ผ่นให้ต่ำลงมา ผู้ประพฤติธรรมใดจนเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง เช่น เป็นผู้มีเมตตากรุณาประจำใจ จนเห็นผลของเมตตากรุณาอย่างชัดเจน เป็นต้น จะเรียกว่าเป็นการบรรลุธรรมในระดับนี้ก็ว่าได้ ผู้มีความเพียร ได้เห็นผลของความเพียรก็เช่นเดียวกัน แต่ยังไม่ถึงอริยมรรคและอริยผล ขอเสริมไว้ตรงนี้ด้วยว่าเทวดาชั้นต่าง ๆ สามารถบรรลุมรรคผลได้ทุกระดับชั้น (ดูอรรถกถาราทูลោวาท สูตรตอนท้าย)

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

๑๐๕. การสอนว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ในขณะที่เรารู้สึกทุกข์ ทำให้เห็นว่าเราพึ่งศาสนาไม่ได้ เป็นความว่าเหวและมองไม่เห็นทางออก

ที่พระพุทธเจ้าตรัสเช่นนั้น เป็นการตรัสบอกความจริงที่แท้จริง ถ้าพุทธศาสนิกชนทำความเข้าใจเรื่องนี้ให้ดี เขาจะไม่ว่าเหว ไม่สิ้นหวัง และเห็นประโยชน์ของพุทธศาสนามากขึ้น (โปรดอ่าน ๑. เรื่อง หลักกรรม และการเวียนว่ายตายเกิด ๒. เรื่องการพึ่งตน ของวศิน อินทสระ)

ขอยกตัวอย่างข้อความบางส่วนในเรื่อง “หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด” ดังนี้

ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเรื่องกรรม ทำให้บุคคลมีน้ำอดน้ำทน มีความบากบั่นมั่นคงไม่ทอดย่อ มีความเพียรสั่งสมกรรมดี ขยาดต่อกรรมชั่ว ไม่ตีโพยตีพายเมื่อผิดหวัง และไม่ระเหิงหลงในเมื่อประสบผลดีเพราะมารู้แจ้งว่า “ผลทุกอย่างย่อมมีมาเพราะเหตุ”

สำหรับการพึ่งตนนั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งใหญในชีวิตคน เพียงแต่คิดจะพึ่งตนและพึ่งธรรมเท่านั้น วิถีชีวิตของคนก็เปลี่ยนไป เหมือนต้นไม้ที่ยืนต้นได้เอง เลี้ยงตัวเองได้ ยังจะเป็นที่พึ่งของผู้เข้าได้ร่วมเงา และผู้วิหคนกกาเป็นอันมาก ไม่เหมือนเศษไม้ที่ลอยไปตามกระแสน้ำที่พัดพาไป

สุขใจในบุญ

๑๐๖. การที่เราทำบุญหรือปฏิบัติธรรม แต่ไม่รู้รู้สึกสุขใจ แสดงว่าเป็นวิบากผลกรรมจากชาติก่อนหรืออย่างไร บางคนทำบุญเล็กน้อยก็เบิกบานใจมาก

ที่ว่าไม่รู้รู้สึกสุขใจนั้น หมายถึงเฉย ๆ ใช่มั้ย ถ้าเป็นอย่างนั้น แสดงว่า เราคุ้นเคยกับบุญและความดีมากแล้ว หรือมีฉะนั้นก็เป็นเพราะเป็นผู้มากด้วยอุเบกขา ไม่เหมือนคนที่นาน ๆ ทำบุญครั้งหนึ่ง ก็ารู้สึกปีติปราโมทย์มาก เพราะไม่คุ้นเคยกับบุญ เหมือนนาน ๆ ได้เจอมิตรที่รักสักครั้งหนึ่ง แต่มิตรที่รักนั่นเองถ้าอยู่ด้วยกันนาน ๆ ความรู้สึกเฉย ๆ ก็จะเกิดขึ้น แต่พอเขาจากไปจะรู้สึกคิดถึง พอได้พบกันใหม่ก็มีความรู้สึกปีติยินดี บุญก็เป็นทำนองนั้น มีพระพุทธรูปชาติคล้าย ๆ อย่างนี้ในธรรมบท ขุททกนิกาย ที่ว่า

“บุญย่อมต้อนรับบุคคลผู้ทำบุญไว้ เหมือนญาติมิตรต้อนรับผู้ที่ได้จากไปเสียไกลแล้วกลับมา”

เปรียบอีกอย่างหนึ่ง เหมือนคนที่อาบน้ำอยู่เป็นประจำ อาบน้ำบ่อย ๆ ก็รู้สึกเฉยต่อการอาบน้ำ แต่ถ้าใครนาน ๆ อาบครั้งหนึ่ง ตัวเหนียวเหนอะหนะจนทนไม่ไหวแล้ว จึงอาบ จะรู้สึกชื่นชมยินดีต่อการอาบน้ำเป็นอย่างมาก คนที่ทำบุญอย่างใดบ่อย ๆ อาจรู้สึกเฉย ๆ ไปต่อบุญอย่างนั้น ไม่เสียหายอะไร เพียงแต่จิตใจคุ้นกับบุญเท่านั้น มองในมุขกลับถ้าใครทำบาปอย่างใดอย่างหนึ่งบ่อย ๆ จิตก็จะคุ้นเคยกับบาปอย่างนั้น ไม่ค่อย

สะดุ้งสะเทือน แต่คนที่ไม่ค่อยได้ทำบาป เช่น ช่างตัดผ้า เป็นต้น ไปทำจิ้งจก
ตายสักตัวก็เดือดร้อนมาก ไปเอาเงินของใครสักบาทก็ร้อน คนที่ปฏิบัติธรรม
อยู่อย่างสม่ำเสมอเห็นผลแห่งการปฏิบัติอยู่ทุกวัน อาจรู้สึกเฉย ๆ ต่อผลนั้น
แต่คนทำบาปที่ปีหน รู้สึกตนว่าได้ปฏิบัติธรรม ก็ความรู้สึกชื่นชมยินดีมาก
แต่ถ้าเขาทำต่อเนื่องไปทุกวันก็จะค่อยรู้สึกเฉย ๆ ไป เหมือนคนจน ที่นาน ๆ
ได้เงินสักก้อนหนึ่งก็จะลืมนิดมาก แต่เศรษฐีซึ่งได้เงินหลังไหลมาทุกวัน
ก็จะรู้สึกเฉย ๆ เพราะคุ้นเคยเสียแล้ว

ยอมรับกรรม

๑๐๗. การยอมรับเรื่องกรรม เป็นการยอมรับผลของกรรม ด้วยหรือไม่ ทำให้ทอดอาลัยไม่ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากกรรมนั้น เพราะคิดว่าอยู่ใต้กรรมลิขิตแล้ว ทำอย่างไรก็ไม่รอด เป็นความคิดที่ถูกหรือผิด

ยอมรับผลของกรรมด้วย เพราะเป็นสิ่งที่สืบเนื่องกัน เมื่อผลของกรรมดี เรายอมรับด้วยหน้าชื่นตาบาน ทำให้ใจไม่ยอมรับผลของกรรมชั่ว ดูเหมือนจะไม่ให้ความยุติธรรมแก่กฎแห่งกรรม เราจะยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ตาม กฎแห่งกรรมยุติธรรมเสมอ การทอดอาลัยไม่ต่อสู้ ไม่คิดที่จะละลายผลแห่งกรรมที่ไม่ดีให้เจือจางลง ไม่เป็นการถูกต้อง ผลแห่งกรรมดีเรายอมรับอยู่แล้ว แต่ผลแห่งกรรมชั่วก็สามารถทำให้เพลาลง หรือเจือจางลง หรือถ้ามีคุณความดีสูงสุด ก็สามารถเอาชนะผลแห่งกรรมได้อย่างกรณีพระองค์สุทิมมาล และอื่น ๆ อีกหลายท่าน

พระพุทธเจ้าเคยตรัสเปรียบไว้ว่า เหมือนเกลือกับน้ำ ถ้าเกลือมาก น้ำน้อย น้ำจะเค็มจัด ถ้าเกลือจำนวนเท่ากันอยู่ในที่ ๆ มีน้ำมาก ตรัสเปรียบถึงแม่น้ำคงคาเกลือจะไม่เค็มเลย เราลองเปรียบด้วยถึงน้ำใหญ่ ๆ ก็ได้เกลือกำมือหนึ่งไม่ทำให้น้ำเค็มฉันใด กรรมชั่วที่ทำแล้วสามารถถูกละลายให้เจือจางด้วยอำนาจแห่งกรรมดี ถ้ากรรมดีสูงสุด เช่น อรหัตตผล ก็จะเอาชนะกรรมได้ถึงที่สุดเหมือนกัน เพราะฉะนั้นไม่ควรย่อท้อ ไม่ควรทอดอาลัย สร้างกรรมดีให้มาก ๆ เข้าไว้

การช่วยคน

๑๐๘. การที่เราไปแทรกแซงเคราะห์กรรมของคนหนึ่ง ทำให้เราต้องรับบาปเคราะห์ส่วนนั้นมาเป็นของเรา บางครั้งโดยสภาพการณ์นี้ก็ต้องยอมเข้าไปรับไว้ แต่บางสภาพการณ์เราไม่เข้าไปช่วย คำถามคือเมื่อเราไม่เข้าไปช่วย เราจะต้องรับวิบากนี้หรือไม่ ต่อไปเมื่อเราเดือดร้อน ผู้พบเห็นก็จะไม่มาช่วยเราเหมือนกัน

การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยบุคคลที่ควรช่วยในสถานการณ์ที่ควรช่วย เห็นด้วยปัญญาว่าเขาควรได้รับความช่วยเหลือ ช่วยแล้วเราไม่เดือดร้อน ถ้าต้องเดือดร้อนบ้างในคราวที่จำเป็นก็เฉพาะเป็นบุคคลที่เราควรตอบแทนความดีของเขาที่เคยมีแก่เรา บางคราวถึงกับต้องสละตน คือ ยอมลำบากเสียเอง เพื่อตอบแทนท่านผู้มีบุญคุณ เช่น พ่อแม่ เป็นต้น มีสุภาษิตในชาดกบทหนึ่งว่า ผู้ใดช่วยเหลือคนที่ควรช่วย ผู้นั้นเมื่อถึงคราวลำบากย่อมได้รับการช่วยเหลือ ผู้ใดไม่ช่วยเหลือคนที่ควรช่วย ผู้นั้นเมื่อถึงคราวลำบากย่อมไม่ได้รับการช่วยเหลือ

ประวัติย่อของ อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดที่หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตตภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๔๗๗ เมื่อจำความได้พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากรอก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปีที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๗ ลาลิกขา (ลี้ก) เมื่อ ๒๔ มกราคม ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักรธรรมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.ธ.๗)
- ศาสตรบัณฑิต (มหามกุฏราชวิทยาลัย)
- M.A.(ทางปรัชญา มหาวิทยาลัยบานาร์ส อินเดีย)
- ปริญญาดุริยบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงาน

สอนวิชาศีลธรรม

- ที่โรงเรียนราชินี
- ที่โรงเรียนพาณิชยการสีลม (อาจารย์ผู้ปกครอง)
- ที่โรงเรียนเตรียมทหารและเป็นหัวหน้าแผนกสารบัญ มียศเป็นร้อยโท

สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท - มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๑ ถึง พ.ศ.๒๕๓๓)

สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๓ ถึง พ.ศ.๒๕๔๓)

สอนที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ จนถึง พ.ศ.๒๕๕๒ (รวมระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)

สอนพิเศษประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๕ มาจนถึง พ.ศ.๒๕๕๓ (รวมระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)

บรรยายพิเศษในที่ต่าง ๆ ตามที่ได้รับเชิญ

บรรยายธรรมทางวิทยุตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๙ จนถึงปัจจุบัน โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง ปัจจุบันใช้เทป

การประพันธ์

ได้เขียนหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน มีประมาณ ๑๓๐ ชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น ทางแห่งความดี เป็นต้น

ทำนิตยสาร

เคยเป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักร ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๙

เป็นบรรณาธิการนิตยสารศุภมิตร ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนา และ
มนุษยธรรม (กศม.) ของวัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๔ ถึง
พ.ศ.๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

ปี พ.ศ.๒๕๑๗ ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์
หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือเรื่อง “จริยาบถ” ปีพ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือ
เรื่อง “จริยศาสตร์”

ปี พ.ศ.๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร เป็นรางวัลใน
ฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาประเภทวรรณกรรม เนื่องใน
โอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

ปี พ.ศ.๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการใน
ฐานะเป็นรางวัลชมเชยประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนา จากบทความเรื่อง “หลัก
กรรมกับการพึ่งตนเอง”

๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการกาญจนาเกียรติคุณ และ
เกียรติบัตรในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะ
กรรมาธิการ การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลปูชนียบุคคลด้านภาษาไทย เนื่อง
ในวโรกาสภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม

เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง พระอานนท์ นอกจากจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายใน
สังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia
of World Literature in 20th Century) ได้นำเรื่อง พระอานนท์พุทธ
อนุชาไปสวดไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่า ได้ชี้ทางออกให้แก่
สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ “เรียนธรรมจากคำถาม”

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	คุณศุภกิจ สำราญชัยกร	๔๒,๕๐๐
๒	พระอาทิตย์ อติธัมโม	๒๐,๐๙๐
๓	คุณจุฑามาศ จีงวिरานน	๙,๗๘๐
๔	คุณณัฐ โปษยะนันท์	๕,๓๘๐
๕	คุณพัชรี และเพื่อนฯ	๕,๑๐๐
๖	คุณเกียรติสกุล	๕,๐๕๐
๗	คุณแรวัตร์ - คุณวัลยา แสงนวลพร้อมบุตร	๕,๐๐๐
๘	คุณมานพ แก้วมณี	๔,๓๐๐
๙	คุณณรงค์ฤทธิ์ อุปถัมภ์ และครอบครัว	๓,๒๖๐
๑๐	คุณเพ็ญสินี จรรย์สิทธิ์	๓,๒๐๐
๑๑	คุณจันทิมา ธรรมชูชาวัฒน์	๓,๑๔๐
๑๒	คุณวิชชุดา อุณโชติวงศ์	๓,๐๐๐
๑๓	คุณศรัณญาพัชร อุทัยสุทธิจิตร	๒,๕๙๐
๑๔	คุณจำเจริญ มวยหมั่น	๒,๒๕๐
๑๕	คุณสุเทพ มานะสุนทร	๒,๐๐๐
๑๖	คุณไพโรจน์	๒,๐๐๐
๑๗	คุณสมจิตร - เอี้ยเต็กเซี่ย - คุณอ้วน - คุณมนัญ	๒,๐๐๐
๑๘	คุณรุ่งทิวา สุนา	๒,๐๐๐
๑๙	คุณระเบียบ ราชวงษ์	๒,๐๐๐
๒๐	คุณวิมล อมรรุจิ	๑,๙๕๐
๒๑	คุณนพวรรณ พราหมณาธาดา	๑,๘๐๐
๒๒	คุณสุรพงษ์ ภิญโญชนม์	๑,๗๐๐
๒๓	คุณสมศักดิ์ ชินวงศ์	๑,๗๕๐
๒๔	พระโต้ง วัดปวิวาส	๑,๖๕๐
๒๕	ดร.จตุรภัทร - พ.ญ.ไพรัชยา นาควัชร	๑,๕๙๐
๒๖	คุณจุลรัตน์ คนศิลป์	๑,๕๐๐
๒๗	คุณแรวัตร์ - คุณณัชชา สุวรรณกิตติ และครอบครัว	๑,๕๐๐
๒๘	คุณพรชัย วรรณสูตร	๑,๔๐๐
๒๙	คุณอโยธย งดงาม และครอบครัว	๑,๒๒๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๓๐	คุณโชคชัย - คุณวิลาวัลย์ อิงคชัยกุลรัตน์ พร้อมบุตรธิดา	๑,๒๐๐
๓๑	คุณธิดา สิงห์โตแก้ว	๑,๒๐๐
๓๒	คุณพงศ์เทพ เลิศพินิจอมกุล	๑,๑๒๐
๓๓	คุณวิริยา มัทธนาทวี	๑,๐๘๐
๓๔	คุณสมภาพ ชีวรัฐพัฒน์	๑,๐๕๐
๓๕	คุณชัยวัฒน์	๑,๐๐๐
๓๖	คุณวิทย์	๑,๐๐๐
๓๗	คุณศุภกิจ แก้วทรง	๑,๐๐๐
๓๘	คุณจักรกริช เจริญยิ่ง	๑,๐๐๐
๓๙	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๑,๐๐๐
๔๐	คุณสุจนา ศิริวัลย์	๑,๐๐๐
๔๑	คุณสุมาลี ธนบุญชัย	๑,๐๐๐
๔๒	คุณวิชัย โพธิ์นทีไท และครอบครัว	๑,๐๐๐
๔๓	คุณอุดมพร สายเพชร และครอบครัว	๑,๐๐๐
๔๔	คุณศศิเพ็ญ วิมุตตานนท์	๑,๐๐๐
๔๕	คุณจันทิมา สกลภักดิ์	๑,๐๐๐
๔๖	คุณธันยาภัทร ท้าวอภิบาล	๙๐๐
๔๗	คุณบุญเสริม ศรีชมพู	๘๓๐
๔๘	คุณธีรยุทธ สุวรรณเกษตร และคุณอรุณ วิจิตรกุล	๗๐๐
๔๙	คุณอภิวิชญ์ สาเรือง	๕๘๐
๕๐	คุณประยุทธ ชัยจิรพันธุ์	๕๕๐
๕๑	คุณขวัญจิต ศิริทรัพย์	๕๔๐
๕๒	คุณณิดา พันธุ์วิญญูสฤกษ์	๕๓๐
๕๓	คุณระวีวรรณ ดวงอุดม	๕๒๐
๕๔	คุณนัยรัตน์ ทวีนนททรัพย์	๕๑๐
๕๕	คุณโสภิตา สมนคงศักดิ์	๕๐๐
๕๖	เอ แอนด์ บี มารท	๕๐๐
๕๗	คุณสุรัตน์ ศิริจันทร์สว่าง	๕๐๐
๕๘	คุณญาณนัค อวารณ	๕๐๐
๕๙	คุณกุลนิษฐ์ สุทวีปราโมธานนท์	๕๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๖๐	คุณอารียา พันธุ์สุริยานนท์	๕๐๐
๖๑	คุณกมลชัย ตรงวานิชนาม	๔๖๐
๖๒	คุณอัศวิน อัครวิวัฒน์กุล	๔๕๐
๖๓	คุณวรพล แซ่ลู่	๔๐๐
๖๔	คุณจตุรงค์ เพิ่มพูล	๔๐๐
๖๕	พระชัยพร จันทวโร	๔๐๐
๖๖	คุณสุภีย์ โกศลชื่นวิจิตร	๓๙๐
๖๗	คุณนพอนันต์ วรวัฒนกันต์	๓๘๐
๖๘	คุณสโรชรัตน์ ปิตุวงศ์	๓๗๕
๖๙	คุณอดิพร เขมะรังสรรค์	๓๗๐
๗๐	คุณอ้อมเตือน	๓๕๐
๗๑	คุณชูเช็ง ชาติเชื้อไทยเจริญ	๓๔๐
๗๒	คุณสมควร พุงคนดี	๓๑๐
๗๓	ด.ญ.ศิริภัตสร - ด.ช.อัครา อิงคชัยกุลรัชต์	๓๐๐
๗๔	คุณแมะเซียงค์ วัดปวิาส	๓๐๐
๗๕	คุณศิริประภา วราวิทย์	๓๐๐
๗๖	คุณชัยศักดิ์ ปอแก้ว	๓๐๐
๗๗	คุณวิธิตา ไกรรวี	๒๙๐
๗๘	พท.รังษี สุวรรณสถิตย์	๒๙๐
๗๙	คุณวิรัตน์ วงศ์ศรีนันท์	๒๗๐
๘๐	คุณณัฐญา ชินพาสานนท์	๒๗๐
๘๑	คุณวันเพ็ญ ทองบุญอยู่	๒๖๐
๘๒	คุณอริวัฒน์ รักพรราวโรจน์	๒๖๐
๘๓	คุณประยูทธ - คุณธนวรรณ ปิยะกาไส	๒๕๐
๘๔	คุณหิมาพร สุทธิประภา	๒๔๐
๘๕	คุณสุวิสา ผลเจริญ	๒๔๐
๘๖	คุณศิริกาญจน์ แสงอรุณ	๒๓๐
๘๗	Sophia k.	๒๓๐
๘๘	ด.ช.ไมกษธาร์ - ด.ช.มรรคชธาร์ - คุณวิทย์ชระ ทาหาร	๒๒๐
๘๙	คุณบุญเยี่ยม บัวทอง	๒๐๐
๙๐	คุณวริษฐพร กลิงวิจิตร	๒๐๐
๙๑	คุณไพศาล ลิมพ์ทาวาภิรัตน์	๑๘๐
๙๒	คุณชนิดา ปาสาทิว	๑๘๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๙๓	คุณพรพันธ์ ศิริวงศ์ ณ อยุธยา	๑๗๐
๙๔	คุณสุภี พงศ์สุทนต์	๑๗๐
๙๕	คุณกนกพร แสงวารี	๑๖๐
๙๖	คุณวาปี เรืองวิเศษ	๑๕๐
๙๗	คุณพลิชฐ์ อภิชาล	๑๔๐
๙๘	คุณสโรชรัตน์ ปิตุวงศ์	๑๓๐
๙๙	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๑๒๐
๑๐๐	คุณวลัยพร เสถียรโสภณ	๑๒๐
๑๐๑	คุณดวงกมล นาคศรีสุข	๑๒๐
๑๐๒	คุณสุพัตรา กลั่นระคนธ์	๑๐๐
๑๐๓	คุณจรัญบุรณ์ เกตุราพุนสินไชย	๑๐๐
๑๐๔	คุณนภาพร พนมเทียน และครอบครัว	๑๐๐
๑๐๕	คุณชนิษฐา วงศ์แสนสุข	๑๐๐
๑๐๖	คุณจิว รพ.สมุทรปราการ	๑๐๐
๑๐๗	คุณสร้อยพร พุทธา	๑๐๐
๑๐๘	คุณคำเนิง บำรุงเขต	๑๐๐
๑๐๙	คุณสิริยา ทาสีสุข	๑๐๐
๑๑๐	คุณพิชิต แซ่ตั้ง	๑๐๐
๑๑๑	คุณประยูทธ ชัยจิรพันธุ์	๙๐
๑๑๒	คุณอรุณี ลือวัชรศุภกุล	๗๐
๑๑๓	คุณวีรชัย ศรีสวัสดิ์กุล	๗๐
๑๑๔	คุณรัตนา เจียรมะนัง	๗๐
๑๑๕	คุณคะเนิงนิจ หะรินสุตา	๖๐
๑๑๖	คุณยุยยุทธ รุ่งโรจน์พานิชกุล	๕๐
๑๑๗	คุณวีรชัย ข้าไฟโรจน์	๔๐
๑๑๘	คุณจันทรรัตน์ คำอินทร์	๔๐
๑๑๙	คุณสิริลักษณ์ คุภลัมม	๔๐
๑๒๐	คุณวฤทธิ ไพศาลจิรศักดิ์	๔๐
๑๒๑	คุณพลภัทร ไพศาลจิรศักดิ์ และคุณนันทมน เรืองตาม	๓๐
๑๒๒	คุณโกศลญา ภาคไชย	๓๐
๑๒๓	คุณเพิ่มพงศ์ - ด.ช.เอกสหัส ธนพิพัฒน์สัจจา	๓๐
รวมคริธาทั้งสิ้น		๑๗๘,๔๘๕

ป น ฑ ฑ

บันทึก

www.kanlayanatam.com

อย่าแยกการปฏิบัติธรรมออกจากการทำงาน อย่าแยกการทำงานออกจากการปฏิบัติธรรม

ถ้าทำได้อย่างนี้
แม้จะไม่มีเวลาไปฟังธรรมที่วัด
ก็ปฏิบัติธรรมได้อย่างสม่ำเสมอ
ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด
หมายถึงหน้าที่ที่ชอบธรรม
การปฏิบัติธรรมเป็นของไม่ยาก
ถ้าเราหมั่นใจให้ตรงต่อสัมมาทิฐิ
มรรคมีองค์ ๘ ข้ออื่นๆ
ก็จะเดินตามมา

www.kanlayanaratam.com